

Jakoubek ze Stříbra

Čejka, Mirek (editor); Krmíčková, Helena (editor)

O Boží krvi

In: Jakoubek ze Stříbra. *Dvě staročeská utrakvistická díla Jakoubka ze Stříbra*. Čejka, Mirek (editor); Krmíčková, Helena (editor). Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2009, pp. [29]-88

ISBN 9788021048430

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/123892>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

O BOŽÍ KRVI

B – rukopis Knihovny Národního muzea III B 11, fol. 155v-180r

| Poňavadž za veliké Božie dobrodĕnstvo máme vzdy ďekovati B 155v
 Pánu Bohu, ać koli nášĕ ďekovámie nic nepřídává dobroty Pánu Bohu,
 avšak to nášĕ věrné ďekovámie, podlé řeči svatého Jana, činí nás jemu
 zvláštny a ćeledny, neb pamatujíc na lidské dobrodĕnstvo, zbuzeje-
 5 me-li se k milování našich dobrodĕjcův a našich dobrých přátel, mnoho
 více máme se zbuditi k milování Pána našeho Jezu Krista, vážně pa-
 matujíc na jeho převeliké dobrodĕnstvo, kteréžto k nám vzdy ukazuje;
 protož' jest ustavil tu přehroznú a přesvatú svátost Božieho těla pod
 posvátnú způsobú chleba a Božie krve pod posvátnú způsobú vína, aby
 10 tu celú svátost jakožto celú posvátnú večeři i posvátného jedenie, i po-
 svátného pitie ustavenu měla vzdycky na každý den v kostelých všaká
 obec křĕšťanská, aby se tu *scházejíc*, tu se nejvíce klanĕli a tu nejvíce
 počestnost z srdce činili mimo všecky jiné nejisté ostatky svatých. Neb
 křĕšťanstvu slušie věřiti, že tu jest velebné božstvo nestvořené svaté
 15 Trojice s tělem i s duší Pána Jezu Krista, abychom se tu páslí, jakožto
 Božie ovce tu hodovali a svých teskností tu zapomínali proti těžkým
 nynĕjším hrózám Antykristovým i proti každému pokušení a tu abych-
 me sebe posilovali; a ta cĕlá převeliká svátost slove latínĕ Eukaristia, to
 jest dobrá milost, neb jest ta svátost plna Božích milostí, Božích darův
 20 a jeho dobrodĕnstvo. A pravé a veliké popuzenie jest tu věrným
 srdcóm k božskému milování, k ďekování a k chválení Pána Boha z tak
 velikého a mnohého dobrodĕnstvo, zvláštĕ že náš | Pán spasitel B 156r
 a vykupitel dává nám všem věrným v kterém kolivĕk stavu neb řádu
 počestném bez přijímání osob své svaté tělo pod způsobú chlebnú a svú
 25 svatú krév pod způsobú vinnú. Ó, kterakú ćtí (!) od Boha jest obdařena
 na tom obec křĕšťanská, kterak k dostojnému stolu jest pozvána, kterak
 k veliké posvátné večeři jest povolána, aby tu drahé nebeské jĕdlo
 posvátnĕ jedla pod způsobú chlebnú a posvátnĕ pila předrahé pitie
 duchovnieho vína, krév Pána Jezu Krista pod způsobú vinnú; to jest
 30 dar, jehož nižádny vypravití nemož, z něhožto máme vdĕćni býti a z ně-
 ho Bohu ďekovati. Ale že toho daru nemožeme právě vdĕćni býti ani
 Pánu Bohu móžme z něho ďekovati, nebudem-li právě o něm věřiti, že

1 Poňavadž] POñiawadz *velká ćervená iniciála P sahající přes osm řádků, uvnitř drobné naznačující p* 5 dobrodĕjcův] dobrodĕicůw *první písmeno i vepsáno interlineárnĕ nad písmenem e se znamenkem vsuvky* 12 křĕšťanská] křĕftiankã *podle následujících výskytů*; scházejíc] zchazegíc *podle následujících výskytů* 18 svátost... 19 milost] *v textu se zřejmĕ pisař dopustil chyby, srov. Decretum Gratiani: Cuius panis et calicis sacramentum grece eucharistia dicitur, latine bona gratia interpretatur.* 27 jĕdlo] g'edlo *y vloženo interlineárnĕ se znamenkem vsuvky*

3 *Srov. zejm. 1 J 3 a 1 J 4; také 2 Te 2,13-14.* 8 *Srov. Mt 26,26-28; Mk 14,22-24; L22,17-20; 1 K 11,23-25.* 18 *Srov. C. 1 q. 1 c. 84, Friedberg I, col. 388.* 24 *Srov. 2 Pa 19,7; Ř 2,11; Ef 6,9; Ko 3,25; 1 P 1,17.*

jest celé netoliko částka daná k spasení všie obci křesťanské a ku přijí-
maní. Ale kterak tomu budem věřiti, nebudem-li toho v zákoně Božiem 35
založení jmieti? A na to výkladov a dovídov svatých věděti? Protož
aby věrná obec křesťanská poznala ten dar nevymluvný sobě daný, a že
má často píti posvátně krev Pána Ježíše ukřížovaného pod způsobú
vinnú, slušie tuto o tom přivěsti dovídov z zákona Božieho a výklady
a dovídov mnohých svatých, a že je tak dřeve dáváno a držieno.

Najprvnější a najpevnější toho dovíd jest v zákoně Božiem ve Čte- 40
ní svatého Matěje v kapitule dvadcaté a šesté, že jakožto Pán Ježíš na
své večeři u Veliký čtvrtek „vzav chléb, požehnal jest a lámal a dával
učedlníkóm svým a řekl jest jim: „Vezměte a jezte, toť jest tělo mé,“
ej, v tom požehnání a lámání a učedlníkóm dávaní ustavil jest ten moc- 45
ný Pán a múdry *místr* Ježíš a dal jest tělo své pod způsobú chlebnú celé
budúcie obci křesťanské věrné k jedení posvátnému a duchovnímu,
jakožto všickni věříme a držíme. Takéž na též posvátné večeři týž místr
a Pán Ježíš, vzav kalich, poděkovav Bohu a požehnav, dal jest svým
učedlníkóm, a řka: „Píte z toho všickni,“ skrze to jest ustanovil týž Pán 50
a dal krev svú pod způsobú vinnú píti posvátně a duchovně obecně všie
cierkvi svatě i všem věrným až do súdného dne. A tak z té viery máme,
že jakožto prvnie svátost dána jest všie obci křesťanské, aby tu často
jedli duchovně a posvátně tělo Božie pod chlebnú způsobú, též i druhá
svátost v kalichu dána jest také všie obci křesťanské, aby tu pili du- 55
chovně a posvátně Boží pravú krev pod způsobú vinnú sobě na spase-
nie. Protož nižádný v pravdě z zákona Božieho nemož říci, by druhá
svátost v způsobě vinné Božie krve byla samým kněžím dána a ostave-
na. Z toho, že v ta doby tu očitě sám učedlníkóm jest dával, tehdyť by
B 156v také ani prvnie svátost v zpó|sobě chlebnie Božieho těla byla by dána 60
a ostavena všie obci křesťanské, tehdy by i tu první svátost měli přijí-
mati sami knězie a nižádný jiný křesťan. Ale žeť by to byl blud, téžť
jest blud říci, by samým kněžím bylo dáno Boží krev přijímati pod
zpodobú vinnú a nižádným jiným. Neb ani z dřevnie řeči, ani z které ji-
né móž kto dověsti, by jedna prvnie svátost všie obci byla dána a druhá
toliko samým kněžím a jiným nic, jedné že z téhož musěl by říci, že 65

35 jmieti] gmiěti připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky v textu 39 držieno] následuje
krátká výplň konce řádku tvaru √√√— 40 Najprvnější] NAyprwnieifli červená iniciála N přes
tři řádky, uvnitř drobně naznačující n; ve... 41 šesté] na pravém okraji *Mathei 26/* 43 jest¹] geft
vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky v textu 44 a²] spojka a vepsána interlineárně nad
mezeru mezi slovy 45 místr] mílstr podle dalších výskytů 51 i všem] yfww⁴ým první písmeno f je
škrtnuto, před písmeno ý je interlineárně vepsáno druhé f, před písmeno m pak písmeno e, obojí
se znaménkem vsuvky 57 kněžím] kniezím 65 kněžím] kniezím

42 Mt 26,26. 49 Mt 26,27. 51 Srov. Glossa interlinearis ad 1 Cor. 11,26 ad verbum veniat.

u prvních svátostí Boží tělo není dáno ani ostaveno jiným než samým kněžím. Než jakožto jedno jest blud, též i druhé, protož sluší za víru držeti, že jakožto první, též i druhá svátost Boží krve pod způsobu vinnu má dána býti obci křesťanské.

- 70 Pakli kto svým vtípem proti tomu die, nechť jieti svého rozuma: „V první svátosti v způsobě chlebné jest celý Kristus, i s tělem, i s krví, protož lidé nepotřebují druhé svátosti.“ Ale měl-li by kto tím vtípem a důvodem staviti, aby obecní lidé nepřijímali pod způsobu vína Boží krve? Tehdy by týmž důvodem mohl staviti, aby ani kněží
- 75 přijímali druhé z kalichu svátosti; proč? neb tu v první svátosti i kněží mají celého Pána Jezu Krista, a tak tu obě spolu, i Boží tělo, i Boží krev majíce, což jim tehdy kněžím podlé toho vtipu jest potřebie té druhé svátosti? a tak má-liť ta druhá svátost obci složena býti, pročž by také nebyla složena i kněžím? Ale proti tomu chytrému vtipu jest
- 80 víra ve Čtení Pána Jezu Krista, v němžto on sám, jsa Bohem i člověkem, jenž nemůž poblúdit, ten jest tak ustanovil, aby obec křesťanská v první způsobě chlebné jedla posvátně a duchovně Boží tělo a krev jeho pila pod vinnu způsobu. Neb on jest řekl učedníkům svým a v nich všie obci budoucí křesťanské: „Vezměte a jezte, toť jest tělo
- 85 mé,“ mieně to o první svátosti; a tu jest neřekl: „Píte z tohoto,“ ale je-liž v druhé svátosti, vzav kalich, poděkovav Bohu, dal jest svým učedníkům a v nich všie cierkvi: „Píte z tohoto všickni“, točímžto krev mů pod způsobu vinnu; neřekl jest tu: „Vezměte a jezte z tohoto všichni,“ jakožto v první svátosti; a tak podlé té viery v první svátosti dává posvátně a duchovně jiesti Boží tělo a v druhé píti posvátně a duchovně
- 90 pod způsobu vinnu Boží krev. A tak z té jeho viery máme toliko, že se v první svátosti dává jiesti a v druhé píti. A toť by dosti bylo odpověděno k dřevnímu vtipu. Protož znám to, že v první svátosti jest celý Kristus, ale že jinak se dává v druhé, *totiž* k píti, a některak se v druhé dává okusiti, kterak se v první nedává. Protož ta druhá | svátost není B 157r nadarmo ani bez potreby dána ani kněžím, ani jiným křesťanům k tomu způsobilým; zleť tehdy z toho vedú, že Kristus celý jest v první svátosti, byť tehdy druhé lidé nepotřebovali.

69 křesťanské] *následuje krátká výplň konce řádku tvaru √√—* 70 die] *na levém okraji (Odpora/* 73 pod] *původní poz přepsáno na pod* 79 proti tomu] *na levém okraji (Odpowyed/* 83 pila] *slovo pila/ zapsáno na konci řádku, druhé pila/ připsáno na levém okraji těsně před další řádek a zrušeno podtečkováním* 86 Bohu] *bohu/ připsáno na pravém okraji těsně za slovo podiekowaw na konci řádku* 88 z tohoto] *ztoho¹⁰ poslední dvě písmena dopsána interlineárně se znaménkem vsuvky* 94 totiž] *·t·* 96 kněží] *kniezi*

84 Mt 26,26. 87 Mt 26,27.

Paklit' kto ještě die proti té vieře, že to slušie na samú kněží, a k tomu jsou oni přisvěceni sami, a jiní lidé nejsou k tomu přisvěceni, protož na kněží slušie obě přijímati, a na jiné to neslušie, než toliko dosti mají v prvních svátosti, neb jiní obecní nemají se v tom kněží rovnati, ale k tomu odpověděti slušie takto, že posvěcovati mocí Pána Ježíše tu obojí svátost a jiným dávati slušie na samú kněží; a to mohou knězie mieti a neb činiti, jsúcě v lásce Boží, neb bez lásky Božie v hříechu smrtedlném jsúcě, nedůstojněť to činie, a v toť jiní lidé nesahají. Ale okusiti hodně, posvátně a duchovně Božieho těla právě v první svátosti, a okusiti právě a posvátně a duchovně Božie krve v druhé svátosti jest to dar zvláštní Boží, ješto se dáva toliko synóm Božím vyvoleným v lásce Božie, bez hříechu smrtedlného, ješto to nebývá dáno netoliko zlým lajkóm, ale ani také zlým kněžím v hříeších smrtedlných; jakožto jsou hodni okusiti Božieho těla v první svátosti, jsou hodni okusiti Božie krve v druhé svátosti. A ktož jest hoden na té Boží večeři jiesti v prvním, ten jest hoden píti v druhém; a tak jest ustanovil Pán té veliké večeře, aby, když lidem od kněží bude dávano jedenie v prvním, aby jim také od nich bylo dáno pitie v druhém. A že mnozí jiní nežli knězie mohou věččí milost, lásku, pokoru, trpělivost i větčie náboženství mieti i více k té obě svátosti žádost mieti nežli mnozí někteří knězie, protož z toho mnozí jiní lidé mohou hodnější býti k té obojí svátosti nežli někteří mnozí knězie. Protož všickni křesťané i s kněžimi mějme k Bohu i k sobě mezi sebou pravú lásku, držme spolu zákon Boží, buďme pokorní, trpěliví a buďme hodni všickni spolu přistupovati k obojí veliké té svátosti. A ktožť kolivěk má k tomu oběmu žádost, nebraň toho jeden druhému ani se horš jeden nad druhým. Nebť srdečně a radostivě buď toho jeden druhému dopomocen. A zvláště my knězie nemáme se tomu protiviti, ale z svého úřadu máme všechny křesťany k té veliké a posvátné večeři zváti a napomínati, aby se hodně k nie často připravovali; a my knězie tu na té večeři máme všem věrným jiným křesťanóm z veliké milosti radostivě slúžiti a tu jim obě dávati, i jedenie posvátné Božieho těla v chlebné způsobě, i pitie nebeské v způsobě vinné; to jest

99 Paklit' Pakliť *koncová částice vepsána interlineárně se znaménkem vsuvky*; proti...vieře] na pravém okraji [Odpora/ 101 na kněží] nakniezi 103 odpověděti...takto] na pravém okraji [Odpowved/ 104 kněží] kniezi 105 jsúcě] //gfuczie připsáno na pravém okraji se dvěma znaménky vsuvky v textu a jedním na okraji; v lásce] zwlařtie písmeno z radováno, t opraveno na c 106 jsúcě...činie] //gfuczie nedoftoyriet to czyně připsáno na pravém na okraji se dvěma znaménky vsuvky v textu a jedním na okraji 109 vyvoleným] wyvoleným slabika wy vložena interlineárně se znaménkem vsuvky 116 v druhém] na pravém okraji kresba ukazující ruky; vztahuje se zřejmě k následující větě A že mnozí ... 118 mieti] mieti vloženo interlineárně se znaménkem vsuvky 119 hodnější] hodnieřtie poslední písmeno (asi e) radováno 120 s kněžimi] následují slova lnámi, která jsou podtečkováním i škrtnutím zrušena

vôle Božie a jeho zákon. Protožť nepodobněť odporu činie, řkúce, by tu obojí svátost přijímati slušalo toliko na samu kněží, a ne na jiné. Ještě někto by řekl proti té vieře: „Ta druhá svátost jest veliká duřhovníe B 157v hora, ješto na ni nebo k ní sami knězie vzházějí, a jiní nemají smieti k té hoře, nižádní křěšťané kterak kolivěk nábožní, ješto nejsou knězie; 135 jakožto někdy Mojžieš sám byl hoden na púšti vjíti na horu a z Bohem mluvíti, a jiným lidem v dole bylo zapověděno, aby nepřistúpali blízko k hoře; též tuto knězie sami k té druhé svátosti jakožto k veliké hoře přistúpnite a *jiní* obecní lidé nepřistúpnite.“ Ale k tomu odpoviedajíc 140 máme věděti, že ona hora na púšti v Starém zákoně byla jest hora veliké bázni a zákona ne Nového, ale Starého, ale tuto v této obojí svátosti jest duchovníe hora Nového zákona, hora, řku, a vrch Božieho milosrdenství: toť jest hora Olivetská, z niežto teče milosrdenství oleje Božieho všem věrným srdcóm; a čím kto jest byl věččí hřiešník, 145 když již toho zlého chce ostati a chce se káti, tím více takoví potřebují k této duchovníe hoře Olivetské přistúpiti a tu se báti, tu se před ním styděti, a tu ne svým skutkóm, ale jeho, ten veliký vrch milosrdenství; neb čím je kto hřiešnějši byl, tím na duši nemocnějši, tím tohoto oleje milosrdenství jakožto lékařství více potřebuje 150 a tím častějie má k hoře přistúpiti, aby z toho oleje, jakožto múdré panny připravily jsú své lampy s ólejem, aby hořely v Božie milosti a také jiným svietily, a milosrdenství veliké činili; tomu na znamenie Pán Ježíš s svými učedlníky po té večeri šel jest na horu Olivetskú, na znamenie, že všichni, ješto té posvátné večere veliké okušují, jedúc 155 posvátné Božie tělo v chlebné svátosti a pijíc jeho krév v způsobě vinné, mají se dávatí na veliké milosrdenství k svým bližním a na veliké slitování do nedostatków svých bližných, buďto tělesných, nebo duchovních, a žeť všickni k té hoře Olivetské duchovníe v óbojí k té svátosti mají přistupovati, a ne toliko knězie. Prorokoval jest Izaiáš prorok 160 v druhé kapitule: „Budeť v poslednie dni připravena hora domu Božieho na vrchu hor všech jiných, a bude pozdvižena nad skalé; a potekú k ní všickni národové, a poidúť k ní mnozí lidé, a řkúť: ‚Podme, a vejděme na tu Boží horu, a do domu Boha Jakubova; a budeť nás tu

132 Ještě... 133 řekl] *na pravém okraji jinou rukou připsáno* Noli dicere; *následuje poznámka* ě *Odpora/* 139 a jiní] agíni; Ale... odpoviedajíc] *na levém okraji* ě *Odpowyed/* 141 ne] *ne vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky* 144 srdcóm] *na levém okraji připsáno nezřetelně jinou rukou řrdcóm s koncovkou zpochybněnou podtečkováním* 157 do nedostatków] *doneďstakow druhé do vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky* 158 k²] *k vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky* 159 Izaiáš prorok] *na levém okraji připsáno* Yfaías 2

136 Srov. Ex 19,20-25; 24,1-2. 150 Srov. Mt 25,1-13. 153 Srov. Mt 26,30; Mk 14,26; L 22,39. 160 Iz 2,2-3.

učiti cesty své, a budeme choditi na jeho stezkách.““ Aj vidíš, kterak
 Izaiáš prorokoval jest, že na tu Boží horu duchovní Olivetskú Božieho 165
 milosrdenstvie ne toliko knězie, ale všickni národové, množstvie lidí
 mělo jest a má přistupovati v první i v druhé svátosti. Protož jiněť jest
 o Mojžiesovi na hoře v Starém zákoně a o lidu hrubém daleko pod
 horú, a jiné o lidu křesťanském v Novém zákoně. A o té hoře Olivetské
 B 158r duchovnie v té obojí | svátosti: ktež (!) tu jest vrch milosrdenstvie Pána 170
 Jezu Krista? Pakliť by již tu v té druhé svátosti Božie krve byla tak ve-
 liká hora taková jakožto někdy v Starém zákoně, na nižto sám Mojžies
 vcháziese a jiný tam na ni nesmieše, tehdyť by také i v první svátosti
 byla tak veliká duchovnie hora, neb i tu pod posvátnú způsobú chlebnú
 jest pravý Kristus, Buoh a člověk, a jeho přesvaté člověčenstvie, jakož- 175
 to i jeho božstvie jestiť veliká duchovnie hora. Protož nemá-liť obecný
 lid pro tu duchovní velikost přistupovati, tehdyť také pro túž velikost
 nemá přistupovati obecný lid i k první svátosti, než toliko sami knězie.
 Ale že to řeci jest bludné, protož také i to řeci jest bludné, by v druhé
 svátosti krve Božie byla veliká duchovnie hora taková, že by obecný lid 180
 tu nesměl ani měl přistupovati. Protož nižádný kněz ani který kazatel
 ani na zpovědi ani na kázání nemá vyjéžděti tú zamyšlenú a bludnú od-
 porú napřed již pověděnú, nebť tiem nižádný proti pravdě Božie Čtenie
 svatého neobdrží. Ó Pane Jezu Kriste ukřižovaný, rač nás hříšné, kněží
 a kazatele, osvietiti Duchem svatým, abychme se najprvé poznajíc 185
 v svém pokrytství toho se právě káli, a pravdu Čtenie svatého poznajíc,
 tú abychme se zpravovali i jiné lidi tu vedli i kázali a pro ni trpěli a jí se
 nikdy neprotivili, abychme se v Božie pravdě sjednajíc na sobě lidem
 pohoršenie nedávali a hrózám a chytrostem Antykristovým bychme
 mohli odolati a konečně svítěziti a světlo pravé, nemylné tohoto světa 190
 přijěti.

Ještě proti té staré vieře někteří protiviece se vedú, takto řkúce: „Ti,
 ješto Boží krév dávají posvátně lidem z kalichu, i ti, ješto ji tak přijíma-
 jí, dělé Boží krév od Božieho těla, a že nevěrie, by tu, kdež jest Božie
 tělo, byla také Božie krév, neb byť tomu věřili, žet' tu pod posvátnú 195

164 stezkách] ř-ězkách písmeno mezi t-e radováno a písmeno z vepsáno nečitelně mezi e a k; na levém okraji jinou rukou připsáno //řezkách se znaménkem vsuvky 170 duchovnie] duchovníe koncové e vepsáno se znaménkem vsuvky; obojí...svátosti] obogí/ | obogi swátosti 184 Ó...Kris-te] na levém okraji jinou rukou připsáno Hic dic 186 pokrytství] pokrítřwí druhé t vepsáno se znaménkem vsuvky 191 přijěti] ~~prigietiti/przygietiti~~ obě slova připsána za výplň konce řádku zrušenou podečkováním a škrtnutím 192 Ještě] GEřtie červená iniciála G přes tři řádky; uvnitř drobné naznačující g; proti] na pravém okraji poznamenáno ; Odpora/ 195 tomu] tomu vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky

168 Srov. Ex 19,20-25; 24,1-2.

způsobů chlebnů jest obé spolu, i Božie tělo, i Božie krév, netáhlit' by
 se k druhé svátosti, obé spolu majíc v prvniem. Ale žet' nevěrie, byt' tu,
 kdežt' jest jedno, tu bylo i druhé, *mnějí*, by toliko v první svátosti bylo
 Božie tělo bez Božie krve, a v druhé svátosti by toliko byla Božie krév
 200 bez Božieho těla, protožt' nechtie na prvnie svátosti dosti jmiati, než
 aby také i k druhé přistupovali.“ Ale ktož brzo pozná v tom tak velikú
 chytrost, ktežto (!) takoví berú sobě na pomoc: berú sobě vieru na
 zkaženie viery, chtiec jedniem kusem viery zkaziti druhý kus; neb to
 vieme, že v prvnie svátosti jest celý Kristus. Avšak z toho kusu prvé
 205 viery zle, neřádne chtie zkaziti jiný kus viery, ten, že ustanovil jest
 Kristus, | aby obec křesťanská přijímala Boží krév z kalichu pod B 158v
 způsobem vína. Ó chytrosti d'ábelská! Ó vtipe, ješto se nedáš vierú jie-
 ti! kto tobě odolá? kterak sprostný lid Boží těm chytrstem chytrým
 srozumnie a kterak jim odolá? Protož tuto pilně slušie znamenati, že
 210 někdy jeden kus viery nenie proti druhému ani jeden kus pravdy Božie
 jest na zkaženie druhému. Protož to ustavenie Božie, že obec křesťanská
 má přijímati krev Boží z kalichu pod způsobů vína, nemož se tiem
 zkaziti, že celý Kristus jest v prvé svátosti. Než jakožto duše jest duch
 neb duchovnie, jenž se v sobě nemož děliti jako tělo, než táž jest duše
 215 celá všudy v každém údu, avšak miesta nemění, a v jiném údě jiný sku-
 tek činí: jakožto duše v očí viděnie, v chřěpěch povoněnie, v rukú dotý-
 kanie; a tak rozlični jsú údové v těle i miesty rozdělení a rozličně skrze
 ty údy duše jedná skutky, jsúc v každém údu, ač koli úd od údu jest
 miestem rozdělen, a duše v každém údě jiný skutek činí v ónom údě,
 220 a jiný v jiném, avšak táž duše nedělí se v sobě, ač koli v rozdělených
 údech i miestem dělí, i skutky. Též v první svátosti jest celý Kristus
 a někdy ta prvnie svátost v sobě se dělí rózno i miestem a lámá se,
 avšak tělo Božie se nelámá v sobě ani dělí rózno, jakožto i duše, kdy se
 tělo rózno dělí, duše se v sobě nedělí. Též ač koli prvnie svátost dělí se
 225 od druhé i miestem, i způsobů, tak že jiná jest v sobě prvnie svátost,
 a jiná jest druhá, a jedna jesti' miestem vzdálena od druhé a prvnie jest
 posvátné způsoby chlebné, a druhá vinné, avšak celý Kristus v sobě jsa
 duchovně i s tělem, i s krví a nerozdělný miestem v první i v druhé
 svátosti, a že v prvnie jinak, a v druhé jinak se dáva okusiti, a že v první
 230 dáva se jiesti duchovně a posvátně tělem svým a v druhé jinak se dáva
 krví svú píti duchovně a posvátně; ne proto krév Božie v sobě jest
 oddělena miestem od jeho těla, ač koli svátost zevnitř vidomá prvnie

198 mnějí] nniegí 201 pozná] na pravém okraji (*!Odpowied!* a *těsně před tím jinou rukou při-*
psáno Non dic 203 kusem] kulfem 213 svátosti] na levém okraji *ozdobně připsána značka ~<~*
 221 dělí... skutky] dielí/ *dopsáno dodatečně in margine ke konci řádku; spojka y připsána na za-*
čátek následujícího řádku 230 jiesti] *okuffiti* giéfti

Božieho těla jest miestem i způsobú rozdělenu od druhé svátosti, avšak duchovně tělo tu skryté nenie rozdělenu miestem od duchovnie nevidomé krve Božie, jakožto nevidomá duše táž jest v hlavě, v rukú, v nohách vidomých a údové vidomě miestmi se dělé, avšak v každém údě jsouc duše nevidomá a duchovnie, táž jiné a jiné věci činí a jedná. Též ne pro to duchovnie tělo Božie jest miestem odděleno od krve Božie, neb opět jakožto v rozličných kostelích jest svátost rozličná v sobě miestem rózno jedna od druhé, neb jest daleko od druhé druhdy za několiko mil, a jiný kněz onu svěťí, a jiný onu; avšak v každé | takové svátosti jiné a jiné oddělenie miestem a jiným a jiným knězem posvěcené, jenž právě též Božie tělo nic nenie v jedné jako v druhé, aniž proto se v sobě dělí Božie tělo duchovně nevidomě, též ač kolí spolu jsou tělo Božie a krev Božie, v sobě se miestem nedělé, neb jsou duchovně věci v božství spolu spojené, ač kolivěk někdy tělestně krev Božie dělila se jest miestem od těla, kdyžto z boku proklaného svatého tekla, ale již i tělo, i duše, i krev duchovně jsou věci v božství spolu spojené. Též jiná je svátost těla Božieho v působě (!) chlebné, a jiná v způsobě vína svátost Božie krve, a dělí se jedna od druhé miestem způsobú tělestnú, avšak pro to, jako již jsem řekl, krév sama nenie miestem oddělena od těla Božieho. Opět jakožto hlas, ješto jde z úst, dělí se v rozličné ušši, avšak táž pravda Božie zuostává v srdci toho, ješto mluví, i v těch, ješto ji v srdce *přijímají*; hlas se rózno miestem i časem dělí, a pravda Božie pod tím hlasem táž bude v rozličných srdcích; táž pravda skrze rozličné rozdělenu hlasov v rozličných srdcích rozličné skutky jedná a rozličně se srdcóm dává jinak a jinak okusiti. Též celý jest Kristus v obojí svátosti a tělo jest s krví, avšak v prvnie dává se tělem jesti duchovně i posvátně a v druhé dává se svú svatú krví píti duchovně i posvátně, protož nedělímeť těla Božieho od krve Božie, aniť dieme, byť jedno samo bez druhého bylo, a věříme ustavení najmúdrějšíemu Pána Ježíše, že v první svátosti jie se tělo Božie, neb on jest řekl: „Vezměte a jezte, toť jest tělo mé,“ a v druhé od věrných pie se duchovně a posvátně krev Božie, neb on jest řekl, vzav kalich i poděkovav: „Vezměte a píte z toho všichni.“ A tak něco zvláště dává se v prvniem, a některak zvláště v druhém jinak okusiti, a jakožto knězie hodně okušují jinak Božieho

242 oddělenie] od *připsáno interlineárně se znaménkem vsuvky*; posvěcené] *posvěcenie předposlední písmeno i radováno* 247 již...248 i duše] *giz //yduře//* ytielo *slovosled upraven podle znamének* 251 těla Božieho] *na pravém okraji ozdobně připsána značka ~<~* 254 přijímají] *prz-|gimagi* 257 srdcóm] *na pravém okraji nezřetelně připsáno slovo firdcóm*; Též] *na pravém okraji připsáno jinou rukou* Hic dic 261 ustavení...Ježíše] *vřtaweni // pana //naymudřieiiřliě//mv* *gežířie slovosled upraven podle znamének*

247 Srov. J 19,34. 262 Mt 26,26. 264 Mt 26,27.

těla v prvním způsobě chlebné a jinak okušují Boží krve v způsobě vinné podle řádného ustavení Pána Jezu Krista, avšak proto neděle krve od těla aniž věrie, by jedno bez druhého bylo. Též i jiní obecní lidé, 270 pokorným srdcem přistupující, okušují Božieho těla v prvním a Boží krve v druhém, avšak pro to neděle <je> dnoho od druhého.

Pakli kdo die: „Již tu v prvním mám obě spolu, jakožto i v druhém, tehdy což bych měl v druhém, to mám v prvním,“ tu' již jsem několikrát k tomu řekl, že jakožto v milosti Boží křesťan dnes přijímá Pána Jezu 275 Krista, tak jeho již máje, potom jej opět přijímá hojněji v té svátosti; též přijímá Pána Ježíše křesťan celého, a potom jej hojněji přijímá v druhém svátosti, a tak nenadarmo.

Ani kdo móż říci, by pro nebezpečnoství bylo necháno dávání lidem Boží krve z kalichu, neb nižádné ustavení Pána Jezu Krista 280 potřebné k spasení, dané proti všemu nebezpečství osidl d'ábelských, není nebezpečno křesťanóm. A když lidé i kněží dobrým srdcem | B 159v a úmyslem učinie při té prvním i druhém svátosti, což na nich jest, nemóż jim nižádná ta svátost býti na škodu ani nebezpečna, když tú svátostí duše věrná pozbývá mnohého nebezpečnoství od d'ábla a tím kteraks 285 duše má býti v Božím bezpečnějším. A kolikrát udávalo se knězi rozliti krev Boží z kalichu na oltář neb na zemi, kolikokrát prvním svátost upadla jest na zemi, avšak proto ani jest staveno knězi přijímati krev z kalichu, ani jest proto staveno obci, aby nepřijímali prvním svátosti. Protož také ani ta příčina má staviti neb překážeti, aby obec křesťanská 290 podle ustavení Čtení svatého nepila krve Boží z kalichu pod způsobu vína, jakožto když by byl v apatece některaký drahý nápoj velmi zdravý a užitečný nemocnému, ač by byl velmi drahý, nemocný znamenaje, že ten nápoj jest jemu k velikému zdraví, nenechal' by, byť nepřijal, boje se, byť neukanulo nic na zemi, aniž múdry a dobrý lékař proto by opustil dáti nemocnému ten nápoj. Též Pán Kristus, nejlepší lékař, v té druhé svátosti ostavil jest a dal nám na duši nemocným drahý a zdravý 295 nápoj, a ty všechny příčiny budúcie věděl jest dobře Pán Kristus, pro kteréžto mnozí bránie lidem přijímati z kalichu Boží krve, neb krev Boží; avšak' toho Pán Ježíš nechtěl jest pro to staviti lidem a řekl jest, 300 aby to vedli a drželi až do súdného dne. A to jsú apoštolové rozhlásili po všem světě a tak' jsú drželi za stara dávna. A lépe jsú staří světi

271 jednoho] <ge>dnoho připsáno zcela nalevo na okraji papíru se znaménkem vsuvky v textu; dvě první písmena zanikla ve vazbě 272 Pakli... die] na pravém okraji (Odpora/ 273 tu'... 274 řekl] na pravém okraji (Odpowied/ 277 nenadarmo] na pravém okraji ozdobně připsána značka ~<~ 297 budúcie...dobře] /wiediel^b gef^c /budúcié^a dobře^d slovosled upraven podle nade-psaných písmen ^{b c a d} 299 jest?] gest připsáno na pravém okraji se znaménkem vsuvky na okraji i v textu 300 vedli] vedli „zavřené“ v místo w; opraveno podle ostatních výskytů slova

smyslili, tak podlé Čtenie vedúc, na ty příčiny, ješto nebezpečenstvie nazívají (!), neobracujíce se nežli nynější ustydlí od Božie lásky, ješto neřádne, příčin těch se bojiece, přestupují ustavenie a řád Pána Jezu Krista. Protož my potomnější k skonání světa *nemějme* se jinak k té obojí svátosti, jedno jako Pán náš nám jest položil, a v jeho jest staré cierkvi svaté tak vedeno. 305

Aniž pro lidské brady má opuštěno býti dávanie lidem Božie krve, neb pro nižádné věci tělestné, člověku od Boha dané, ani pro které nemoci neb nedostatky neb překážky těla lékařstvie duše potřebné má staveno býti. A móż-lit' člověk tak svú bradu zřiediti, aby mu v jiném tělestném jedení a pití nepřekážěla, pročez by také křesťan nemohl své brady zřiediti a ji opravití, aby mu nepřekážěla, když přijímá Boží krev z kalichu pod způsobú vína? Ó, co kněží jest na východ slunce mezi Řěky s bradami, ješto slúžie mšě a pijí krev Boží z kalichu, a co sme vídali i slýchali kněží bradatých, a s velikými bradami, avšak jsú mšě slúžili, a pro to jím nestaveno přijímanie Božie krve z kalichu. A dříve než by pro brady bylo opuštěno to Božie ustavenie lidem o přijímaní Božie krve, bylo-li by to pak vzdy na překážku, tehdy lépe by bylo, aby bez hřiechu holili brady, nežli s hřiechem zavrci ustavenie Božie. A mám za to, že svatý Petr, svatý Bartholoměj i jiní světi apoštolové měli jsú brady, kdyžto jsú u Veliký čtvrtek přijímali tělo Božie pod způsobú chlebnú a jeho krev pod způsobú vinnú z rukú Pána Jezu Krista; tu Pán Ježíš pro jich brady nenechal, by jím nedal své drahé | krve z kalicha pod způsobú vinnú. Ó, bychme měli čisté svědomie, abychme měli srdcem počestnost a duchovnie klaněnie k velebnému Pánu v té obojí svátosti, nechajíc těch zevnitř pokrytských znamení a příčin, ješto se zdají nebezpečné, z těch tělestných vtípov, a ustavenie v tom řádné a bezpečné Pána Jezu Krista o přijímaní krve jeho pod způsobú vinnú v óbci; bylo by to lépe, nežli se těmi chytrostěmi vymlúvati a Božie ustavenie rušiti. 310 315 320 325 330

B 160r

Aniž pro nesnázi v nemocných má se opustiti dávanie Božie krve tiem řádem. Neb jakožto prvnie svátost, též i druhá móż v čistém a ma-

305 *nemějme*] *nemie*nié písmeno i vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky 307 tak] tak vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky; vedeno] na levém okraji ozdobně připsána značka ~<~ 311 býti] druhá litera v radována na i 315 mšě] mílie přepsáno na mlílie 326 klaněnie] klanieníe litera l nezřetelně vepsána interlineárně se znaménkem vsuvky 329 krve] krve psáno se „zavřeným“ v

313 Srov. Jacobelli sive Jacobi de Misa alias de Strziebro Vindiciae contra Andream Brodam. In: Magnum oecumenicum Constantiense concilium III, ed. Hermann von der Hardt, Francofurti et Lipsiae 1698, col. 565. 333 Srov. *ibidem*, col. 563.

lém nádobíčku zachována býti a k nemocným i s první nesena býti tak,
335 aby obé nemocnému dáváno bylo, tak jako Kristus ustavil.

Odpověděv některak odporám lidským a vtípóm, chytróm múdrých
tohoto světa a tělesných, ješto nemnoho tbají na tuto obojí božskú svá-
tost, aniž jie sobě vázie, aniž po ní stojie, ani po ní túžie, ani kteréú
340 žádost k ní mají, ani jie v kostele umějí čtíti, ani se jí klaněti, neb velmi
svět milují, kteréúžto milostí jsú velmi zatmieni, že nevědie, co jest to
v té obé velebné svátosti dobrého k duší spasení skryto. I nečijí tu své-
ho spasenie a ďábel ponúká těch srdcí, jimižto vládne, aby se těm proti-
vili, ješto té svátosti obé okúšejí, ješto po ní velmě stojie, ji milují, ctie
nade všecko, tě se mimo jiné svátosti neb ostatky svatých klanějí a tu
345 v svých nesnázích útočiště mají. Již slušie dále tuto přivěsti viece dóvod-
dów z zákona Božieho a z pevných a jistých řečí mnohých a velikých
svatých na potvrzenie té svaté viery o přijímaní té Božie krve z kalichu
pod způsobú vinnú v óbci křesťanské.

A najprvé o tom opět die vážné a hrozné slovo Pán Ježíš, Buoh
350 a člověk, ve Čtení svatého Jana v VI kapitole, kdežto takto die: „Jedné
nebudete-li jiesti těla Syna člověčieho a píti jeho krve, nebudete jmieti
života v sobě,“ kterážto krátká a vážná řeč miení, že život pravý křes-
ťanský, Bohu vzácny, zde i tam v budúciem blahoslavenstvie pocházie
od jedenie Božieho těla a od pitie jeho krve, jakožto náš přirozený život
355 bére své obživenie a posilenie od tělestného jedenie a pitie. Druhé mie-
ní, že tak jest potřebné k spasení obci křesťanské jiesti Božie tělo a píti
jeho krev, že jedné tí, ješto právě jedie Božie tělo a právě pijí Boží
krev, jsú právě živi k Boží vůli a jemu vzácní. A ktož nejedie neb
neokušují právě Božieho těla ani právě pijie (!) jeho drahú krev,
360 nemohú mieti života pravého křesťanského, v němžto by právě živi byli
k Boží vůli, a toť se miení, když die: „Jedné nebudete-li jiesti těla Syna
člověčieho a píti jeho krve, nebudete mieti života v sobě.“ Protož
všickni, ješto obecně neokušují často a právě těla Božieho ani Božie
krve, nejsú živi právě k v<óli> Boží, kteréhožto života nemohú jmieti,

336 Odpověděv] ODpowiediew *červená inícia*la O přes tři řádky; odporám lidským] na pravém okraji připsáno jinou rukou non dic; chytróm] na pravém okraji připsáno jinou rukou chytróm
338 ani²...339 mají] na začátku následujícího řádku škrtnuta dittografická skupina slov ani kteréú
zadobí kni magi 345 útočiště mají] na pravém okraji jinou rukou připsáno hic dic 350 Čtení...
kapitole] na pravém okraji připsáno jinou rukou Iohannis 6:/ 351 člověčieho] človiecieho upra-
veno podle ostatních výskytů 352 miení] na pravém okraji číslice 1; odkazuje na místo začí-
nající výše v textu slovy A najprvé; křesťanský] kře|ťian|ský upraveno podle většiny ostatních
výskytů 355 Druhé miení] na pravém okraji číslice 2 359 pijie] pigie 364 k vůli] konec slova
téměř smazán, doplněno podle kontextu

350 J 6,54. 361 Ibidem.

B 160v kdyžto neokušují Božieho těla ani Božie krve, neb od Božieho těla a jeho krve okušenje | jakožto od živé studnice pojítí má dobrý život každému věrnému, a ktož tak nenie křesťansky živ a neokušuje toho obého již pověděného, ten nenie na pravé cestě k nebeskému království. Protož každý věrný křesťan tak se k tomu rád způsobný, aby často okušoval Božieho těla v prvnie svátosti a Božie krve v druhé, kdež toho móż dojítí, a každý Boží kněz pomni, coť die Petrovi: „Miluješ-li mě, pasiž ovce mé!“ Kterú pastvú? Jedné tú, kteroužto jest ustanovil največčí pastýř Kristus, to jest Božie slovo v zákoně a příkladný život a Božie tělo v způsobě chlebné a jeho krev v způsobě vinné. Ó milí Boží kněže, milujete-li Pána Jezu Krista, pastež tú pastvú jeho stádo, nerodťe dáti jiným strádati a sami se toliko pásti, nenechajte toho pro lidský strach, bojte se více Boha než lidí. Třětie miení se v té řeči:

368 na pravě] *naprawiě písmeno i mezi w_é radováno* 369 způsobný] *patrně písarskou chybou místo způsobuy* 371 pomni] *pomny;* Petrovi] *na levém okraji připsáno Iohannis 21* 374 vinně] *vinně psáno se „zavřeným“ v* 377 Třětie] *na levém okraji číslice 3*

371 J 21,16.17. 377 až 428 (s. 44) *Jakoubek zde zpracoval pasáž ze svého latinského textu, srov. Iacobellus de Misa, Quod non solum sacerdotes, rkp. NK ČR V E 16, fol. 112v-113r: Item Iohannis 6º scribitur: „Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis,“ quod dictum videtur necessitare generaliter fideles omnes sine excepcione, dum eis facultas comodosuppedit, ad manducandum corpus Cristi et eius sanguinem bibendum. Ubi Glosa interlinearis dicit: „Usque modo non fecit mencionem de comestione sacramenti altaris,“ quasi diceret: „etsi ignoretis, quis modus sit dandi vel manducandi, tamen Nisi manducaveritis carnem“ etc. Ubi Glosa ordinaria dicit super consequenti textu „Qui manducat“: „Exponunt,“ inquit „quidam sancti de comestione altaris et bene dicunt“ etc. Ex quibus patet, quod predicta verba ewangelii secundum sanctos non solum intelliguntur de spirituali, sed et de sacramentali manducacione corporis Cristi sub forma panis et bibicione sanguinis eius sub forma vini. Et quia hec verba „Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis“ non solum ad discipulos, sed et ad turbas sunt dicta, ut patet ex processu ewangelii, in signum, quod hec verba concernunt totam multitudinem cristianorum, plane sequitur, quod eadem verba intellecta de manducacione spirituali et sacramentali corporis Cristi sub forma panis et de bibicione spirituali et sacramentali sanguinis eius sub forma vini concernunt generaliter totam multitudinem cristianorum, et per consequens omnes fideles generaliter debent manducare corpus Cristi sub forma panis et bibere sanguinem sub forma vini etc. Secundo post hoc est ad idem magnus sanctus Paulus 1ª Corinthiorum 11º, non solum sacerdotibus, sed omnibus conversis et vocatis ad fidem tractans de manducacione sacramentali corporis Cristi sub forma panis et de bibicione sacramentali sub forma vini ita scribit: „Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat,“ ubi expresse notatur, quod non solum sacerdos, sed generaliter quilibet fidelis accedens ad communionem sacramentalem debet seipsum probare, scilicet in vita, in intencione et voluntate, et tunc sic se debite diiudicans ac humilians de pane illo, scilicet sacramentali, edat et de calice eciam sacramentali bibat. Non dicit solum: „edat de illo pane sacramentali,“ sed addit: „et de calice bibat“ secundum modum et viam a Cristo institutis. Sed ne aliquis diceret, quod iste sensus non esset de intencione sanctorum,*

„Jedné nebudete-li jiesti těla Syna člověčieho a pítí jeho krve, nebudete
 380 jmieti života v sobě,“ že netoliko o samém duchovním jedení a pítí,
 ale také o posvátném jedení Božieho těla v prvním chlebné způsobě
 a o posvátném pítí Božie krve v způsobě vinné. Neb tu die výklad: „Až
 do sěhož nečinil jest zmienky o jedení posvátném u oltářě,“ jako by
 chtěl říci: „Ač nevíte, který jest obyčej dávatí nebo jiesti, avšak jedné
 385 nebudete-li jiesti těla mého a pítí krve mé, nebudete mieti v sobě
 života.“ Jako by chtěl říci Kristus podlé toho výkladu: „Mnohoť jsem
 napřed mluvil o duchovním jedení neb pítí a až do tohoto miesta neby-
 la jest zmienka o posvátném jedení neb pítí,“ než již v této řeči rozu-
 mieť sě o posvátném jedení v prvním způsobě a o posvátném pítí
 v způsobě vinné. Neb opět tu die výklad, že ta slova: „Ktož jie tělo mé
 390 a pie krev mů, ve mně přebývá a já v něm,“ „vykládají někteří světí
 o jedení u oltářě a dobře řkú,“ to jest o jedení posvátném v způsobě
 vinné. A též tu řeč svatý Augustyn vykládá netoliko o duchovním
 jedení neb pítí, ale i o posvátném jedení v prvním svátosti a o posvátném
 pítí v druhé svátosti. Kteréžto řeči v tom rozumu netoliko sě chýlé ke
 395 kněží, ale i ke všie obci křesťanské, a také, že ta slova: „Jedné nebu-
 de-li jiesti těla Syna člověčieho a pítí jeho krve, nebudete mieti života
 v sobě“ jsú řečena k zástupóm na znamenie, že to slušie k celé obci, to
 jest přijímati tělo Božie v chlebné způsobě a jeho krve v způsobě vinné,
 poňavadž světí o posvátném jedení a o posvátném pítí také vykládají,
 400 a ne toliko o duchovním.

Již po ustavení a položení samého Pána ve Čtení o přijímaní Božie
 krve obci pod způsobú vinnú potom slušie znamenati každému řeč veli-
 kého svatého Pavla, kterou píše obci korintské v první epištole v jede-
 nadcté kapitule, kterážto řeč jest netoliko k samým kněžím, ale ke všem
 405 obráceným křesťanom, kdežto mluvě o posvátnie večeři a o posvátném

392 Augustyn] *na levém okraji připsáno jinou rukou* Augustinus 394 ke kněží] *k^ckněží písmeno*
e vloženo mezi obě k bez znaménka vsuvky 398 vinné] *na levém okraji připsáno jinou rukou non*
dic 401 Již] *Glž červená iniciála G přes tři řádky, uvnitř drobné naznačující g* 402 vinnú] *na*
levém okraji připsáno jinou rukou hic dic 403 v²...404 kapitule] *na levém okraji připsáno I^a Co-*
rinthiorum XI°

audiamus primo, quid dicat beatus Augustinus in libro Sentenciarum Prosperi et habetur in cano-
 ne distincione 2^a De consecracione: „Dum frangitur hostia, dum sagwis de calice in ora fidelium
 funditur, quid aliud quam Dominici corporis in cruce ymmolacio eiusdemque sangwinis de latere
 effusio signatur?“

378 J 6,54. 381 Glossa interlinearis ad Ioh. 6,53 ad verbum Quomodo. 383 Glossa interlinearis
 ad Ioh. 6,54 ad verbum Nisi. 389 J 6,57; *srov. také* J 6,55. 390 Glossa ordinaria ad Ioh. 6,55.
 392 *Srov. Aurelius Augustinus, In Joannis evangelium tractatus XXVI, c. VI, MPL 35, col. 1613*
až 1614. 395 J 6,54.

B 161r jedení | v chlebné způsobě a o posvátném pití v způsobě vinné na té večeri die takto: „Zkuš sebe sám člověk a tak z toho chleba jez a z toho kalichu pí.“ V kteréžto řeči zjěvně se miení, že netoliko kněz, ale obecně každý věrný křesťan, člověk, ješto se u vieře zkušuje, a tak se právě zkušě a maje dobrou vůli a dobrý úmysl ostati hřiechu smrtedlného, s pokorú a s bázní „tak z toho chleba jez,“ točížto posvátného, „a z toho kalichu pí,“ také točížto posvátného, krev Boží pod způsobú vinnú; nedie toliko každému člověku věrnému: „tak z toho chleba jez, ale ne z kalichu pí,“ ale také přidává, a řka: „a z toho kalichu pí,“ tak posvátně pod vinnú způsobú, jako již jest řečeno, jako také tiem řádem ještě vedú na východ slunce mezi Reky. A byť již nic jiného nebylo, jedné ta řeč tak velikého svatého Pavla, ješto po svém obráčení a naplnění Ducha svatého pilně se každé lži i každého lehkého klamu pověděti vystřiehal, a k tomu řeč našeho Pána Jezu Krista již napřed pověděná, dosti by bylo každému křesťanu věřiti bez pochybenie, že obci křesťanské netoliko v způsobě chlebné tělo Božie, ale také i Božie krev v způsobě vinné má od kněží dávana býti.

Avšak ještě k lepšiemu potvrzení, žeť potomný (!) svěťi těm řečem již pověděným tak jsú rozuměli o přijímaní Božie krve obci, znamenajme řeči jich. Najprvé die svatý Augustýn: „Když se lámá posvátná obět,“ točížto prvnie, „a když krév z kalichu v usta věrných se leje, co jiného než Božieho těla na kříži obětování a jeho krve z boku vylitie znamená sě?“ Ej, ta řeč svatého Augustýna die, že „krev Božie z kalichu v usta věrných se leje,“ a tohoť by neřekl ten svatý, byť sě toho za něho nedálo. Tehdy zajisté za času svatého Augustýna léli jsú Boží krev v usta věrných křesťanův z kalichu a nejinak, jedné tak, jako Kristus je ustanovil, to jest pod způsobú vinnú. A tak již podlé řeči toho svatého za času těch svatých dávali jsú knězie krev Boží lidem z kalichu pod způsobú vinnú.

O tom svatý Cyprianus, veliký mučedlník Boží, starší ještě před svatým Augustýnem, v jedné svých (!) epistol, v třidcáté a v čtvrté, kaktó die: „Ač koli viem, bratře najmilejší, že mnozí biskupy (!) Božích

409 zkušuje] zkufu|ge 423 Avšak] na pravém okraji ozdobně připsána značka ~<~ 425 Augustýn] na pravém okraji připsáno jinou rukou Augustinus 433 knězie] kniezié 434 pod... vinnú] následuje znaménko pro označení konce řádku tvaru { 435 O tom] O Tom červená iniciála O přes tři řádky, na levém okraji iniciály drobné naznačující o; Cyprianus] na levém okraji značka ·b· odkazující na Cypriánův latinský text zapsaný na dolním okraji; na pravém okraji připsáno :Ciprianus/

407 1 K 11,28. 418 Srov. Sk 26,25. 425 De consecr. D. 2 c. 37, Friedberg I, col. 1327. 437 Thascius Caecilus Cyprianus, Epistula LXIII Caecilio fratri, 1-3, CSEL 3, s. 701-702. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 124v-125r.

kostelův po všem světě, Boží milostí nad jiné postaveni, držíe zprávu pravdy Čtenie svatého, ani od toho, co Kristus místr přikázal i činil jest, <k> lidským a novým nálezkóm odpadují, pročez tehdy někteří a neboť nevědie, a nebo zúmysla v kalichu Božiem posvěcujíc a obci dávajíc tak nečinie a toho nevedú, což Jezús Kristus, Pán náš, pravý Buoh, této celé svátosti“ (točížto pod obú způsobú) „učinitel, byl jest učitel a činíl i vedl i učil jest tak, protože zdá mi se potřebné a žádúcie vám psáti o tom, [aby] jestli kto ještě v tom bludu, ohlédaje pravdy světlo, k kořenu a ku počátku ustavenie | Pána Jezu Krista aby se navrátil. Aníž mni, B 161v bratřě najmilejší, bycht' tuto psal lidské nalezení neb mé zamluvenie, a neb sobě volnú všetečností neb marností bycht' to sobě připisoval kterou všetečnú smělostí, poňavadž prostředek náš vzdyčky (!) pokornú a stydlivú skrovností držíme. Neb kdy Buoh vdychá a prikazuje a od něho se velí, potřebiet' jest a musít' to býti, aby Pána služebník věrný poslušen byl, vymluven jsa přede všemi, že nic sobě tu pyšně nepřidává, jenž se bojí Pána svého potupiti, neučiní-li to, co Pán velí. Neb věz, žeť jsme napomenuti, aby v obětovaní neb dávání kalicha Božieho Pána Jezu Krista ustavenie bylo zachováno ani od nás v tom jiné jednáno, jedné to, což jest za nás on prvé činíl (!), aby kalich ten, ještě se na památku jeho dává neb obětuje, smiešený vínem byl obětován neb dáván, neb die Kristus: ‚Ját' jsem pravý vinný kořen,‘ krev Pána Jezu Krista zajisté ne voda jest, *ale víno*. Aníž se móž zdáti to krev, jížto vykúpení i obživení sme, v kalichu když vína nenie, kterýmžto vínem krev Pána Jezu Krista se ukazuje neb znamenává, jakož toho jest dóvod všeho Písma. Neb nalézáme v knihách Genesim při skryté figúře Noe, že jest totěž předešlo, že točížto pil jest víno a že se jě opil vínem a že je v svém domě obnažen a odkryt a že to jeho obnažení otcovo od syna se jest dalo a jiným synóm zvěstováno a od jiných dvú starších zase jest jeho hamba přikryta.“ Tot' řeč svatého Cypriána. Z té řeči svaté a pravé najprvé máme, že Pán Kristus, ten

444 a žádúcie] azaduffié *opraveno podle smyslu a předlohy* 445 pravdy světlo] [w]ietlo^o/ prawdy^o/ *slovosled změněn podle znamének* 446 ustavenie] *na dolním okraji pod textem následuje latinská předloha uvození a začátku citátu (vlevo in margine odkazující značka 'a')*: Ciprianus martir gloriosus Epístula 3^a4^a ad Cecilium de sacramentis Dominici calicis sic dicit: Quidam episcopi vel ignoranter vel simpliciter in calice Dominico sanctificando et plebi ministrando non hoc faciunt, quod Iesus Christus et Deus noster, sacrificii huius auctor et doctor, fecit et docuit, religiosum pariter et necessarium duxi de hoc litteras facere, ut si quis adhuc in isto errore teneatur, veritatis luce perspecta ad radicem atque originem tradicionis Dominice revertatur etc. mni] mný 449 náš] *následuje škrtnuté písmeno ꝑ* 451 služebník] [l]užebnýk 452 pyšně] pyfnie 458 vinný] wyn|ny 459 ale víno] ale newy|no *opraveno podle latinské předlohy* 460 vykúpení] wykupenie *koncové é radováno a zrušeno dvěma tečkami pod písmenem*; nenie] *následují slova wkalichu, která jsou podtečkováním zrušena* 463 točížto] točífto 467 Cypriána] Cipriana

najlepší mistr, ustanovil jest, aby Božie jeho krev v kalichu bývala posvěcena a obětována pod způsobú vína a tak obci dávána, a že by to měli všickni kněžie věděti a to by jich z zákona křesťanského nemělo tajno býti. A toť se miení v té řeči jeho napřed pověděné, když die: „Pročež někteří a nebo nevědie, a nebo upříemo nechtie, kalicha posvěcujíc a obci dávajíc, nečinie toho, a to v tom, co Jezus Kristus, Pán Buoh náš, nalezač a učinitel a učitel té oběti, učil a učinil jest.“ Ej, v té řeči zjěvněť se ukazuje, že kněžie, podlé ustavenie Pána Jezu Krista posvěcujíc kalich, mají obětovati a dávatí obci pod způsobú vinnú z kalichu a že by kněžie měli to ze Čtenie věděti a tak lidem dávatí a toho neopúšťeti pro nižádné lidské hrózy. Druhé máme z té řeči, že mnozí biskupi a pastýři po kostelách po všem světě v cierkvi svaté tak jsú se zpravovali podlé Čtenie svatého tiem ustavením Pána Jezu Krista, že jsú Boží krev z kalichu pod způsobú vinnú obci křesťanské dávali, a to v tom, když die na počátku: „Ač koli viem, bratřie najmilejší, že mnozí biskupi v kostelech nad lidmi postaveni v cierkvi svaté držie na tom Pána Jezu Krista ustavenie,“ točizto o dávaní Božie krve z kalichu pod vinnú způsobú obci křesťanské. Třetie | z dřevnie řeči máme, že někteří v ta doby kněžie za toho svatého Cypriána dvojím obyčejem při té svátosti jsú blúdili; prvé, že jsú toliko samu vodu lély (!) bez vína, a to je bylo proti ustavení Pána Ježíše ve Čtení položeném, a tak posvěcovali jsú i obětovati i sami kněžie jsú tak přijímali; druhé jsú kněžie někteří na tom blúdili, že jsú také vody lidem toliko dávali z kalichu. Protož proti tomu oběmu bludu tuto v epištole své mluví svatý Boží mučedlník Cyprián. První blud obecně již mezi námi neběží, by toliko vodu bez vína léli kněžie v kalich a tak posvěcovali. Ale druhý blud obecně již dávno běží, že tak, jako je Kristus ustanovil, Božie krve pod způsobú vína z kalichu obci nedávají. Protož již bychme měli my kněžie toho bludu polepšiti a jej opraviti podlé Čtenie. Čtvrté máme z té jeho epištoly, že krev Boží tak již dávatí měli bychme, jako již jest pověděno, od kněží a lidem tak přijímati jest netoliko ustavenie Božie, ale také přikázanie kněžím, točizto aby dávali, a obec se způsobujíc k tomu, aby

473 a to] slova ato nadepsána drobně se znaménkem vsuvky; na levém okraji připsáno částečně radované ato wtom +; v tom] za slovem wtom^{ll} znaménka vsuvky pro slova kdzy die napsaná vlevo in margine se znaménkem vsuvky; tato úprava nebyla editory respektována 477 kněžie] kniezié 479 po všem] powřem připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky na okraji i v textu 486 kněžie] kniezié 492 Cyprián] Ciprian 495 měli] myeli nad písmenem y nadepsáno znaménko^{ll} 497 tak] vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky; dávatí] za slovem dawati radováno slovo tak; měli bychme] mielibichme připsáno na pravém okraji s čarou připojenou ke konci slova dawati

472 Thascius Caecilius Cyprianus, *ibidem*, 1, CSEL 3, s. 701. 482 *Ibidem*.

500 tak přijímala, a to se miení v tom, když na počátku die: „Ač koli viem, bratře najmilejší, že mnozí biskupi nižádným lidským nalezením od toho, čo (!) jest Kristus mistr i učinil, i prikázal,“ točížto o Boží krvi přijímaní obci křesťanské, <odpaduji>. Ej, vidíš, že die, že Pán Kristus to jest prikázal, točížto aby tak bylo obci v způsobě vinné dáváno.

505 Ó běda, kterak my knězie jsme zmeškali poznati a tomu prikázání rozuměti a najprvé dávajíc lidem naplniti. Ó, kterak jsme na tom lid zpraviti zmeškali, kterak jsme velmi slepi, a nadto běda těm kněžím, ješto se tak silně té Boží pravdě prikázané protivie, bojiece se lidí nemocných a bohatých Antykristův, kterak my s tím předcě, Pane Bože, na súd pójdeme? Ó, kto spasen bude, že již slyšiec o tom *napominaní*, nechčme (!) toho na sobě polepšiti? Protož paté, die tu týž svatý: „Poznajíc světlo pravdy Božie, potom obrátiti se slušie od toho bludu ku počátku ustavenie Božieho.“ Šesté máme z dřevnie řeči, že ktož nynie káže, učí a tak činí podlé toho Božieho ustavenie dobrým úmyslem, boje se

515 Boha, ten toho nečiní z nižádné všetečnosti ani z pýchy ani z kterého svého neřádného doufanie. A to se v tom miení, když die: „Aniž mni, bratře najmilejší, bychme nášě lidské nalezenie tuto psali a nebo bychme sobě volnú marností neb marnú chlúbú tu sobě přidávali; téžť i já, jakožto i každý věrný kněz i pán světský má ten kus vésti pro Boha

520 a tu sobě nič (!) všetečně nepřidávati.“ A tu klade figúru neb podobenstvie Starého zákona a Noe, jenž jest byl od Adama desátý, znamenává Pána Jezu Krista. Noe také vykládá se jakožto odpočinutie a má býti zde v duši i tam; vinnice jeho jest cierkev svatá, kterážto již majíc vydávati víno utěšenie Pánu Bohu v svých dobrých skutčiech (!), tu pak

525 vydává kyselú víněnkú, to jest ohavnost před Bohem v zlých skutčiech, neb | pohřiechu ani knězie, ani jiní lidé přijímají hodně tu obojí svátost. B 162v A Pán Kristus usnul na kříži jakožto Noe, opiv se vínem nášěho spasenie, ale lid židovský jakožto Cham, jeho syn, posmieval se jest jemu. Ale Sem, to jest apoštolové a jiní z židovstva, jako pláštěm jsú jej

530 zakryli, když jsú jeho umučenie velebili, a že se to stalo mocí božskú k nášemu spasení. Neb znamenajme, čoť (!) dále die v té epistole týž svatý. Ej, die: „Na knězi Melchisedech té Božie celé posvátné oběti vidíme figuru a podobenstvie, jakož o tom svědčí celé Písmo, a die, že

503 odpaduji] *slovo interpolováno podle citátu z Cypriána na s. 45* 510 napominaní] napomínaný 516 mni] mný 519 i každý] *slova ykazdý připsána na pravém okraji se znaménkem vsuvky na okraji i v textu* 528 syn] *lym poslední dřík litery m škrtnut šikmou čarou a litera přepsána na n* 530 zakryli] zakryli

500 *Ibidem.* 511 *Ibidem.* 516 *Srov. ibidem, s. 701-702.* 522 *Srov. Gn 5,29.* 527 *Srov. Glossa ordinaria ad Gen. 9,21.* 532 *Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 4, CSEL 3, s. 703 až 704. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 125r-v.*

Melchisedech, král Salem, podal jest chléb a víno, nebť je byl kněz Boha najvětčieho a dal jest požehnání Abrahamovi. A že Melchisedech znamenával jest Pána Jezu Krista, o tom die David v žalmiech, v osobě Boha Otcě mluvě, když die: ‚Před dennicí jsem tě porodil, ty jsi kněz navěky podlé řádu Melchisedech,‘ kterýžto řád za jisté tuto jest při této posvátné oběti, a to jest znamenalo, když jest Melchisedech obětoval a dal Abrahamovi chléb a víno a že v tom dal jest Abrahamovi požehnání. Neb kto více knězem jest Boha najvětčieho nežli Pán náš Jezus Kristus, jenž obět Bohu Otcí jest obětoval, to též, čo (!) Melchisedech jest obětoval, to jest chléb a víno, to jest tělo a krev svú. A to požehnání, ješto Melchisedech dal jest Abrahamovi, slušie k našemu lidu křesťanskému, neb jakožto Abraham Bohu jest uvěřil a počteno jest jemu k spravedlnosti; zajisté ktož kolivěk Bohu věří a z viery jest živ, tak spravedlivý bývá nalezen již v Abrahamovi věrném, požehnaný a spravedlivý učiněn, jakožto toho dovodí svatý Pavel, a řka: ‚Uvěřil jest Abraham Bohu a počteno jest jemu k spravedlnosti‘; a tak máme, že kteříž z pravé viery jsú živi, jsú synové Abrahamovi, poňavadž tehdy z viery též lidé spravedliví bývají, kterúto Abraham jest měl; proto řekl jest Pán Buoh Abrahamovi, že ‚budú v tobě požehnání všickni narodové, to jest v též tvé vieře budú učinění spravedlivy, protož ktož jsú z viery živi, požehnání jsú s věrným Abrahamem‘; a tak ve Čtení nalézáme, že z kamenie, to jest z pohanělého (!) lidu, mohú býti synové Abrahamovy (!); a Pán Kristus, když Zachea chválěš, odpověděv jemu a řekl: ‚Spasenie domu tomuto sě je stalo, neb tento jest syn Abrahama.‘ Protož aby v knihách Genesis skrze Melchisedech kněže požehnání k Abrahamovi mohlo právě v figuře jednáno býti, předešla je napřed figura ta a podobenství oběti té v chlebě a v víně. A to je pak Pán Jezus v skutku a v pravdě naplnil, když jest posvátně chléb a kalich smiešený s vínem obětoval, jenž jest plnost pravdy a dřevnie figura a podobenství, v pravdě je naplnil‘; tak praví svatý Cyprián, z kteréžto řeči máme, že jakožto kněz Melchisedech obětoval a dal jest Abrahamovi, ješto znamenal jest <vieru> křesťanskú a Melchisedech Pána Jezu Krista s jeho jinými kněžími, a jakož | Melchisedech dal jest požehnání Abrahamovi, dávaje jemu chléb a víno takéž podlé té figúry, nynie Boží knězie Božiemu lidu skrze Abrahama znananému mají dávati Božie tělo v způsobě chlebné a Boží krev jakžto druhé duchovnie víno pod zevnitřní způsobú vinnú. A tak z toho máme,

544 požehnání] požehnaníe písmena eh vepsána interlineárně se znaménkem vsuvky 561 a¹] spojka a vepsána interlineárně se znaménkem vsuvky 564 Cyprián] Ciprian 565 vieru] interpolováno podle smyslu a kontextu 566 jakož...Melchisedech] v důsledku vynechání čísla fol. 163 začíná posunutě číslování folií 568 knězie] kniezié

že ta oboje svátost netoliko jest samým kněžím dána, ale také i jiným věrným, ješto mají vieru Abrahamovu. Než ještě dále die ten svatý, že „skrze Salomúna Duch svatý figuru také a podobienstvie ukázal jest této naše oběti posvátné, a činí zmienku o té obojí oběti chleba a vína i o oltáři i o apoštolech, když die: „Múdrost udělala sobě dóm a vytesala sobě sedm slúpov, jala se hubiti obětí svých, smiesila jest víno v kalichu a připravila jest stól svůj a poslala jest děvky své neb služebníky své, aby zavolali k kalichu: »Jest-li kto malý, přid' ke mně!« a nemúdrým jest řekla: »Pod'te a jezte chléb mój a píte víno, kteréžto vám jsem smiešila.«⁴ Víno smiešené znamenává posvátný kalich ot té múdrosti, jenž jest Kristus, ustavený vodú a vínem, smiešený řeči prorockú, vypravuje tuto, aby se ukázalo na Božiem umučení a jeho pamatování, co se někdy skrytě znamenalo.“ Ej, vidíš, že múdrost ta, jenž jest Kristus, ustanovila jest kalich miešený vínem s vodú, a k tomu vóle sprostné a malé v smyslu, a netoliko kněží, ale malú pokornú křesťanskú obec v Kristu k té Boží krvi pod způsobú vinnú. A potom týž svatý toho dovodí ze Čtenie a z epištoly svatého Pavla, kteréžto dovodí ze Čtenie a z epištoly, jíž jsem napřed pověděl. Protož pro krátkost času již nechám toho, abych také tesknosti neučinil těm, ješto tyto řeči budú čisti. A málo potom die v též epištole: „Nalézamy, že toho nedržíte, což jest přikázano, jedné leč též, což jest Pán Ježíš činil, i my také budemy činiti a též kalich Boží miešiec od Božieho mistrovstvie neodstupujme, neb od přikázanie Božieho Čtenie ovšem nikoli neslušie odstúpiti. A též, což jest mistr učil i činil, slušie učedníkóm tak zachovati a činiti. Protož die svatý Pavel na jiném miestě: „Divím se, že jste se tak brzi (!) proměnili od toho, ješto jest vás povolal k milosti jakožto k jinému Čtení, ješto nenie jedné, že jsú někteří, ješto vás zamucují a chtie převrátiti Čtenie Pána Krista. Ale bychme my a nebo anjel z nebes jinak vám zvěstoval, nežli jsme zvěstovali, nerod'te věřiti prokleté již a zlořečené.“⁵ Poňavadž ani apostol Boží ani anjel z nebes móż jinak zvěstovati kromě toho, což jest Kristus jednú učil a jeho apostoľé zvěstovali jsú, dosti se divím, odkavad to jest uvedeno proti naučení Čtenie svatého i svatých apostoľov, že v některých miestech toliko voda v Božiem kalichu bývá obětována neb dána, kterážto sama krev Boží nemóž

571 kněžím] kniezím 574 oběti²] ~~svatých~~ obietí 585 pokornú... 586 Kristu] pokornú // obec wknřftu // křieftiankú *slovosled upraven podle znamének* 592 miešiec] *první písmeno napsáno se čtyřmi dřiky a neopraveno* 594 a činiti] ačinity 600 zvěstovati] zwiefstowaty

573 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 5, CSEL 3, s. 704. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 125v. 583 *Srov.* Př 9,1-5. 587 *Srov.* Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 9-10, CSEL 3, s. 708-709. *V plném znění srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 126r. 590 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 10-11, CSEL 3, s. 709-710. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 126r-v.

B 164v znamenati; a toho nemlčí | Duch svatý, i v žalmiech činí zmienku o Bo- 605
 žiem kalichu, když die: ‚Kalich tvój, jenž zapojuje neb opojuje, kterakť
 jest překrásný kalich ten, ještoť opojuje‘; zajisté smiešen jest s vínem,
 neb nižádného nemož sama voda opojiti, neb tak kalich Boží opojuje,
 jakož i Noe v Genezi v těch knihách pil jest a opojil se jest, ale že opo-
 jenie kalichu Božieho nenie jakžto opilství vína svěckého, neb die 610
 Duch svatý: ‚Kalich tvój, jenž opojuje, jest najkrašší neb nejlepší,‘ to
 jest kalich Boží; tak ty, ješto jej pijí, opojuje, žeť je činí ztřiezvy, aby
 mysli k duchovnie milosti byli (!) jaty, aby od světské chuti odpadna
 k vzetí rozumy k Bohu se povzdvihl. A jakožto tímto obecným vínem
 mysl člověčie se rozpúštie a duše se rozslabuje a tesknost všeckna bývá 615
 zahrána, takéž když se Božie krev z kalichu pie, tím spasitedlným
 nápojem pamět bude jata a k němu vydána; pamět tu starého člověka,
 to jest starého, zlého, dřevnieho života, bývá vyvržena a zapomíná se
 všech dřevných obyčejův zlých a tesklivé prsi zamucené, ješto dřeve
 hřiechem dolův byly jsú dávným božským opustěním Božieho obvese- 620
 lenie, rozpustie se, a to tehdy móž *obveseliti* v kostele pijící zástup,
 když toto, co se pie, Boží má pravdu“; to jest tak, jako Kristus jest
 ustanovil, tak v pravdě se jedná. Ej, vidíš, žeť die, že to, což jest
 v kalichu, když jest zjednáno podlé ustavenie Pána Krista, že pijící
 zastup tím se obveseluje, a tohoť by neřekl, byť v ta doby od nich se 625
 nedálo, protož dávaliť jsú v ta doby z kalichu, směšujíc víno s vodú,
 a posvěcené, jakožto Kristus ustanovil, vši obci křesťanské. „Ač koli
 kněžie jinak radie zpět tak, že jakožto Pán Kristus na svatbě proměnil
 jest vodu u víno, my pak již vodu z vína činíme; neb že někdy Židům
 nedostalo se Božie milosti, nedostalo se i vína v té israhelské vinnici, 630
 a Kristus chtě ukázati, že lid pohanský namiesto židovského lidu přijde,
 z vody víno jest učinil, točičto když Židé nechtěli uvěřiti v Krista, osad-
 kami z pohanských národův Kristu obrácené a v jednotu cierkve svaté
 tím ukazuje, neb die: ‚Vody v knihách tajemného viděnie lidé se zna-
 menávají,‘ a to se ukazuje také <v> posvátném kalichu, kdežto skrze 635
 vody obecný lid se znamená, a skrze víno krev Božie Pána Jezu
 Krista; když tehdy v kalichu voda k vínu se přiměšuje, Pán Kristus obci
 se tu přiměšuje a věřících osadka“ – to my – „v něhožto věří, se
 přilepšuje srdcem a s ním se spojuje, kteréžto spojení vody a vína tak

620 hřiechem...jsú] hřiechem // byly glü // dolow *slovosled upraven podle znamének* 621 obvese-
 liti] odwefeliti *asi pisařská chyba; změněno podle kontextových výskytů analogických forem*
 630 milosti] milofly

627 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 12-13, CSEL 3, s. 710-711. *Srov.* Iacobellus,
o. c., fol. 126v-127r. 638 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 13, CSEL 3, s. 711.
Srov. Iacobellus, *o. c.*, fol. 127r.

640 se směšuje v kalichu Božiem, aby to smiešenie nemohlo se różno
rozdělití; to jest znamenáno, že kostel, to jest osadka v kostele posta-
vená, aby se silně a věrně toho, v něhožto věří, přidržela a s ním aby tak
setrvala, aby jie nižádná věc nemohla oddělití od Krista, by tiemto
méně milosti se jeho přidržěla.“ A málo potom die týž svatý: „Zajisté to
645 nám slušie poslúchati a činiti, co jest v tom Kristus činil a tak přikázal
činiti.“ Ej, tu opět máš, že dávanie kalichu lidem jest přikázanie Božie;
a dále die: | „Tutoť on sám ve Čtení řekl jest: ‚Budete-li činiti, co já B 165r
vám prikazuji, jižť vás nebudu nazývati služebníky, ale přátely.‘ A že
Kristus jmá sám poslúchán býti, Otec z nebes svědčí, a řka: ‚Toť
650 jest mój Syn najmilejší, jenž mi se velmi líbí, jeho poslúchajte.‘ Protož
má-liť sám Kristus poslúchán býti, nemáme tbáti, coť je jiný před námi
mněl, že by mělo činěno býti, než to tbáti máme, co jest ten, ješto jest
předě všemi, Kristus, prvnější učinil, neb ani obyčeje člověčieho musí
následováno býti, ale Božie pravdy, poňavadž skrze Izaiáše proroka die
655 Pán Buoh: ‚Nadarmoť mi se klanějie, přikázanie a naučenie lidská
držie.‘ A opět Pán Kristus to též die a opakuje ve Čtení řka: ‚Zamietáte
Božie přikázanie, abyšte svá ustavenie předsě vedli.‘ A i na jiném mies-
tě die: ‚Ktož zruší z těchto jedno přikázanie najmenších a tak lidi budú
učiti, najmenší bude nazván v království Božiem nebeském.‘ Poňavadž
660 tehdy najmenšie z Božích přikázání neslušie přestúpiti neb přerušiti,
ó, co pak neslušie tak velikých a hrozných přikázání přestúpiti, ješto tak
pilně slušějí k té skryté svátosti Božieho umučenie a vykúpenie,
neslušie přestúpiti a neb v jiné, nežli je božsky ustaveno, lidským nále-
zem proměnití, neb Ihesus Kristus, Pán a Buoh náš, jest-li največčí
665 kněz Boha Otcě a obět Bohu Otcí se sám obětoval a to činiti na svú
památku přikázanie o Boží krvi přikázal jest, zajisté ten kněz právě jest
na místě Kristově, kterýžto, co jest Kristus činil, následuje a pravú
obět a plnú tehdy počne v kostele obětovati Bohu Otcí, počne-li tak
činiti a obětovati, jakož vidí, kterak jest Kristus obětoval. A více všec-
670 ka kážen (!) pravdy a zákona křest’anského *převrátí se*, nebude-li to, co
se prikazuje v zákoně, věrně zachováno. A stydí-li se kto v chrámě obě-
ti obětovati neb dávati, aby nevoněl krve Kristovy skrze voni vinnú,
a tak nebude pamatovati na Božie umučenie a pro něho v protivenství
675 Ale die Kristus ve Čtení: ‚Ktož mě bude vyznávatí před lidmi, bude jej

648 nazývati] naziwati 650 mi] my 651 má-liť] málit 655 mi] my 663 nežli] nezly 670 pře-
vrátí] přewrátiti *opraveno podle latinské předlohy*

644 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 14, CSEL 3, s. 712. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol.
127v. 647 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 14-17, CSEL 3, s. 712-715. *Srov.* Ia-
cobellus, *o. c.*, fol. 127v-128r.

vyznávati Syn člověka před svým Otcem'; tak mluví svatý Pavel řka: ‚Bych se byl chtěl lidem slíbiti, nikdy bych Kristov služebník nebyl.‘ A kterak můzme pro Krista proliti krev, kteřížto krve Kristovy stydíme se píti? Zdali kto tiem povzdvižením myšlením sobě lahodí, že obětuje-li se toliko ráno voda podlé některých obyčejov, avšak když pak k večeri přicházíme, smiešený kalich obětujeme. Ale to je proti tomu, že když večeríme, k těm našim hodóm obci svolati nemózeme, abychme té svátosti s pravdú světili přede vši obci. Ej, ne ráno, ale po večeri Pán Kristus smiešený kalich jest obětoval. Proto-liž tehdy tu svátost Boží cělú po večeri máme obětovati neb světiti, abychme tak smiešený kalich častým obětováním vezdajšie svátosti obětovali, jakožto Kristus obětoval jest k večerú (!), aby ta hodina večernie té oběti ukázala západ a večer tohoto světa jakožto v Druhých knihách Mojziešových psáno | jest: ‚Povzdviženie rukú mých obět večernie‘? Ale my světime-li ráno zkřěšenie (!) Pána Ježíše, že jeho umučenie zmienku na vše oběti činíme, neb umučenie Božie jest obět, kteroužto obětujem. Ej, Písmo die, aby kolikrát kolivěk kalich na památku Pána a jeho umučenie obětujem, to, což jest vědomo do Pána, že je činil, abychme i my činili.‘ Z toho máme, žeť jsú za času toho svatého někteří tú svátostí obět večer posvěcovali smiešeným kalichem a ráno toliko před obci světili tu svátost i s kalichem smiešeným s vínem podlé ustavenie Pána Jezu Krista, aby tu obec netoliko se jakožto Bohu klaněla, ale také aby tu duchovně a posvátně jedli Božie tělo pod chlebnú způsobú a pili krev Boží pod vinnú způsobú; pod vinnú s velikú žádostí aby tu hodovali, tu se radovali, nechajíc vše marné radosti tohoto světa. A pakli kto proti tomu die: ‚Poňavadž tehdy Pán Kristus po večeri posvětil jest tu svátost u Veliký čtvrtek, tehdy také i my to máme po večeri činiti,‘ ale k tomu odpoviedá svatý Cyprián, že ta hodina večernie oběti u Veliký čtvrtek, ta znamenala jest západ večera neb skonánie tohoto světa, a že to již v ta doby bylo jest přišlo, i pominula jest již toho figura podobenstvie i znamenie, že již se to neděje u večer po večeri; dosti jest, že jest to jednu se stalo po večeri. Ale potom že my světime Božie vzkřiešenie ráno, pamatujíc naše budúcie vzkřiešenie, a že toho jest nám dojíti skrze umučenie Pána Krista a také skrze naše utrpenie a poníženie; tomu na znamenie ráno máme v kostele před obci tu drahú posvátnú

678 kteřížto] kteřížto; krve] křve 680 obyčejov] obyčegích *opraveno podle smyslu* 686 obětováním] *o*bietowaním *náslovně* o *vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky* 689 Povzdviženie] *při opisování zřejmě vynechán úsek, který v latinské předloze i v Quod non solum sacerdotes zní: ‚et occident illum omne vulgus synagogae filiorum Israel ad vesperam‘ (Ex 12,6), et iterum in psalmis:* 695 světili] *fi*wetiti *opraveno podle smyslu* 710 máme] *ma|we*

703 *Srov. ibidem*, 16, CSEL 3, s. 714.

obět světití, obětovati a lidem dávatí, protož tu v též epistole die svatý ještě viec: „Ale vizme, bratřě najmilejší, byl-li je kto před námi, ješto a nebo nevěda, a nebo z sprostnosti toho jest nezachoval a nedržal, co Pán Kristus svým místvostvím a příkladem naučil jest nás tak činiti,
 715 můž té sprostnosti snadně milost dána býti,“ to jest tēm, ješto jsú nevěděli, jakožto svatý Pavel, nevěda protivě se pravdě a ustavení Pána Ježíše, nalezl jest milost pro to, že je toho zlostí nečinil, než že jest nevěděl; takéž ktož jsú o tom dřieve nevěděli, již slyšiece, že mohú lehce milost nalésti, ale pakli již slyšie, že to jest proti ustavení Pána Jezu
 720 Krista, protož tu die dále: „Ale my, ješto jsme od Boha jsúc napomenuti a naučeni, abychme kalich smieseným (!) vínem, jakožto je Pán náš obětoval neb dával, tak obětujme“; a co tu miení svatý Cyprián o obětovaní, též o dávaní, neb podlé té pravé viery v ta doby což jsú to obětovali. Protož dokonávaje i die: „Protož i jiným biskupóm, kněžím listy
 725 posieláme, aby všudy Nový zákon Čtenie svatého a ustavenie Pána Jezu Krista bylo zachováno, a od toho, co jest Krisus činil a učil, aby nikoli nebylo odstúpeno“; toť ten svatý die. Ej, tato řeč tohoto svatého dosti nám vykládá pravú starú vieru Pána Jezu Krista skrze svaté apoštolý po světě rozhlášenú zvláště o přijímaní krve z kalichu v z|působě B 166r
 730 vinné obci křesťanské, a žeť jest tak Čtenie svaté v tom kusu od svatých bylo rozumieno, tak od nich jest vedeno i učeno, že by i potom až do súdného dne mělo držieno býti. Pročež bychme i my tiem se tak nezpravovali a též nečinili? Ale duchovní falešní a knězie Antikristovi tomu se silně protivie. Protož, Bože, vysvobod' pravdu svú!

735 Opět týž svatý Cyprián v třetí epistole o některých, ješto biechu něco padli od Boha, mluvě, takto die: „Byl' jsem při tom a svědek jsem toho; vezměte, což se jest stalo. Starosty dietěte, otec točížto a máte, snad utěkajíc, když strachující se netak jsú se radili, chovačce svú dcerku malítkú poručili a v nie jie nechali opustěnu; tak děvčičku a dcerku
 740 chovačka nesla jest do chrámu pohanského k modle, kdežto pohané scháziechu se k obětovaní, a ti učení knězie pohanští z těch obětí dáváchu pánóm jiesti obětované modlám masso a chléb, a víno obětované

713 nezachoval] nezachovali/ *koncové* i *nedopsáno a nahrazeno dlouhou virguli* 719 milost] *mi-
 loftá koncové* i *škrtnuto* 726 co] *czo* 731 že...potom] *zeby* potom *druhé písmeno y nadepsáno
 se znaménkem vsuvky* 735 Opět] *OPiet červená iniciála O přes tři řádky* 737 dietěte] *diētete*
 742 modlám] *modlém litera é přepsána na á*

712 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 17, CSEL 3, s. 715. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 128r. 716 *Srov.* Sk 9,1-22; 22,3-21; 26,4-20. 720 Thascius Caecilius Cyprianus, *ibidem.* *Srov.* Iacobellus, *ibidem.* 724 Thascius Caecilius Cyprianus, *ibidem.* *Srov.* Iacobellus, *ibidem.* 736 Thascius Caecilius Cyprianus, De lapsis, 25-26, CSEL 3, s. 255. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 124r-v.

a posvěcené modlám píti, a když ta dcerka maličká také tu od chovačky
 byla jest přinesena a toho obětovaného massa podlé jiných nemohla jest
 jiesti pro svú mladost, když je podáváchu kněžie jako i jiným, tehdy 745
 drobet chleba byl zóstal z toho obětovanie modlám; omočivše u víno
 obětované modlám *podali* jsú té malé děvčici nerozumné. Stalo se po-
 tom, že máté křesťanská vzala jest zase své dietě, nevěduc toho, by jejie
 dietě přijímalo pokrm modle obětovaný, aniž znajíc, co se je přihodilo
 zlého jejiemu dietěti, a to dietě ještě že neumělo jest mluviti, neumělo 750
 jest mateři křesťance zjěviti. Protož také máté tomu jest nerozuměla, by
 se pro to budúcieho hriechu vystřiehalo. Tehdy stalo se potom koste-
 le (!) křesťanském, když jsme my, točížto já, Cyprianus, a jiní se mnú
 duchovní, na mši modléce se ten Boží řád vedli, tehdy ta máté přišla
 jest do kostela křesťanského a s sebú tu dcerku přinesla jest; a když 755
 s dcerkú v kostele v óbci bieše přemožena svatými modlitbami i našemi
 také kněžskými modlitbami nepokorně trháše se, křičieše a plačieše
 a metáše se od mateře pryč a velmi sobě dvorně činieše, jakžto by ně-
 kerý hrozný hněvník neb ukrutník chtěl ji uhroziti neb zahubiti. Ale
 těmi znameními jakž mohúc v těch dětinských letech vědomie některak 760
 jedením obětí modly poškrvněné zjěvovášě. A když jsú se mšě svaté
 dokonaly, tehdy dyakon jal se těm lidem, ješto tu biechu v kostele, kali-
 chu podávati, točížto by lidé z něho krev Boží pili pod vinnú způsobú,
 a když jiní bráchu a přijímáchu Boží krev, až i přišlo také na tu malítkú
 děvčičku, kterúžto tu máté držieše, také jí podávášě dyakon z kalichu 765
 Božie krve jakožto i jiným, neb v ta doby také bieše obyčej i mladým,
 i starým přístupovati. Tehdy děvčička jsúc hnuta od božské velebnosti
 v té svátosti, zakalila se v své tváři | a rty své stiskášě, tisknúc od sebe
 kalich, nechtiec z něho píti, čijici tajně v duši se nehodná k té svátosti.
 Avšak dyakon stojiešě, vzdy chtě jí dáti z kalichu Boží krév, ač koli 770
 ona se protiviešě, avšak dyakon vli jí Boží krév z kalichu pod vinnú
 způsobú posvátnú. A když je jí vlil krópi té svátosti v usta, jala se zajie-
 kati a tratiti a nezachovávatí a ven z těla a z úst vyvracovatí; a tak ta
 svátost Božie krve nemohla jest v ní zachována býti, a tak to posvěcené
 pitie v [o] Boží krvi (!) z poškrvněných třev vyšlo jest, neb tak jest tu 775
 v své svátosti moc Božie veliká a velebná, že co je tu bylo tajno
 skrytého pohanského poškrvněnie jeho světlosti, jest tu zjeveno, a tak
 tu ani skrytý hriech byl jest tajen před knězem, ale přede všemi jest

745 kněžie] kniezié 747 podali] padali *opraveno podle latinské předlohy* 756 modlitbami] ná-
 sledují *škrtnutá slova nepokornie lie trhálie* 762 jal se] yal *fiem pismo m škrtnuto* 769 tajně]
 taj]ne 772 jala] *původní yala přepsáno na gala* 773 tratiti] *první litera i nezřetelná* 774 posvě-
 cené] *poświęcenie druhá litera i radována* 775 v ... krvi] *w obozi krwi athetováno podle latinské*
předlohy; odpovídá slovům „(sanctificatus) in Domini sanguine (potus)“

zjeveno, aby jiní se báli a s velikú počestností k té svátosti přistupovali;
 780 toť se jest stalo při tom děťátku, ješto ani let mějieše, ani mluvieše, ani
 tajného hříechu svého vypraviti mózieše.“ Tot' svatý Cyprianus. Z té
 řeči máme, že za svatého Cypriána biechu světi kněžie, ješto dáváchu
 Boží krev z kalichu pod způsobú vinnú netoliko obecným lidem let-
 785 ným, ale také i mladým dietkám. Druhé máme z té řeči, že ač koli tu se
 jim stala příhoda, že když diakon vlil jest v usta dietěti té svátosti
 z kalichu a dietě toho nezachovalo, ale ihned od sebe jest to vyvrhlo,
 avšak ne pro to jsú přestali dávati z kalichu lidem Boží krev pod zpó-
 sobú vinnú; takéž i nynějšie časy pro nižádné nebezpečnstvie nemají
 kněžie opustiti dávati a obecní lidé přijímati z kalichu Boží krev pod
 790 způsobú vinnú, neb jakožto prvnie svátost Božieho těla, též i druhá
 Božie krve pro nižádné nebezpečnstvie nemá nechána býti; také kně-
 žie nemají odpadnúti, by nedávali a obec by nepřijímala až do súdného
 dne. Takéž čte se o svatém Donatu, že „když některý den mšě bieše
 795 odslúžena a lid obecný přistupováš k té celé a velebné svátosti pod
 obojí způsobú a když dyakon krev Kristovu lidem z kalichu dáváš,
 tehdy ihned řmotem pohanským, ješto tu v kostel běchu utekli neb
 vběhli, dyakon ten padl jest na zemi a kalich posvátný ztřieskal neb
 zlámal jest v kusy.“ Ej, pro tu příhodu pro to jsú nenechali potom dobří
 kněžie, žeť jsú i v ta doby tak lidem dávali Boží krev, a tak mnohoť jest
 800 písma, ještoť ukazuje, žeť jest tak dávno držieno, poňavadž v kněžích
 bieše Duch svatý.

Opět týž svatý Cyprián die na jiném miestě v čtrnadcté svých epi-
 štol takto: „Věděti jmáte a zajisté věřiti a za to držěti, že již nastává
 západ světa, neb skonanie se přibližuje, a že Antikristovy časy jsú již
 805 přišli, abychme všickni, jsúce hotovi, stáli statečně k boji; ani co jiného,
 jedné chvály budúcieho života a pravé vyznanie Božie pravdy myslme,
 važme a pamatujme, aniž jsú takové nesnážě a pótky, ješto nastávají,
 jakož | jsú byli, ješto jsú již minuli, neb již těžší a silnějši boj nastává B 167r
 810 vnitřní a najmocnějšieho a najchytřejšieho, kterémuž (!) boji vierú
 neporušenú a mocí duchovní silnú připravovati se mají rytieři Pána

779 zjeveno] zgeweno písmeno z vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky 782 světi] [vie|ti
 psáno se „zavřeným“ v 789 kněžie] kniezié 791 kněžie] kniezié 798 v kusy] wkuľly 804 An-
 tikristovy] antikriftovy psáno se „zavřeným“ v 808 nastává] nařtavá psáno se „zavřeným“ v

781 Srov. Iacobellus, o. c., fol. 124v: Ex isto sequitur, quod tempore sancti Cipriani nedum adul-
 tis, sed eciam parvulis dabatur sangwis Cristi de calice sacramentaliter sub specie vini aliis
 a sacerdotibus. 793 Srov. Iacopo da Varazze, Legenda aurea, c. CXI De sancto Donato, ed. G.
 P. Maggioni, Firenze 1998, s. 748. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 124v. 803 Thascius Caecilius Cy-
 prianus, Epistula LVIII plebi Thibari consistenti, 1, CSEL 3, s. 656-657. Srov. Iacobellus, o. c.,
 fol. 113v-114r.

Jezu Krista, znamenajíce, že proto kalich krve Božie na každý den pijí, aby mohli i oni sami také krev svú proliti, neb tu' jest chtieti s Kristem nalezenu býti, to, což jest Kristus učinil i učil, následovati a tak po něm jíti.“ Ej, opět z té řeči toho svatého máme, že jsú již časové Antykristovi velmi nebezpečny. Druhé máme, že pro to nebezpečnstvie duší věrných křesťané mají často, někteří i na každý den, kalich posvátný, to jest krév Boží, z posvátného kalichu pod způsobú vinnú přijímati, aby tiem tajně vnitř v duši Boží krví tak byli *posíleni*, aby nasazujíc sebe statečně proti Antikristovi, hotovi byli také svú krev proliti pro pravdu spravedlnú Pána Jezu Krista. Třetíe z toho máme opět, že v ta doby za toho svatého Cypriána byla jest dávána Božie krev z kalichu pod způsobú vinnú, a ovšem již nynějšíe časy Antikristovy volení Boží měli by Boží krév tiem řádem již napřed pověděným často přijímati, poňavadž tak dřieve jest držieno. Opět týž svatý Cyprián v jiné, v třidcáté a sedmé svých epištol takto die: „Ani těm, ješto mrú, ale ješto jsú živi, máme dávatí to posvátné účastnstvie, to jest hodné přijímanie té svátosti pod obojí způsobú každému věrnému křesťanu za zdravého života: aby ti, ješto jich ponúkame a napomínáme k duchovnímu boji křesťanskému utvrdili a jich tak bez oděnie nahých neopúštili, ale obranú krve a těla Pána Jezu Krista, točížto podlé ustavenie Čtenie, jakož jest napřed pověděno, abychme je oděli a utvrdili: A poňavadž na to jest ustavena ta velebná svátost celá pod obojí způsobú, aby těm, ješto hodně ji přijímají, byla bezpečná obrana. Protož chceme-li, aby věrní lidé proti nepřítelóm byli bezpečnějšě *posílenými*, <hojnost> té celé Božie svátosti jich *posilujeme*; neb kterak je *učíme neb napomínáme* za vyznanie pravdy Božie krév svú vyliti, když jim rytieřijícím Kristovy krve *zapieráme*? a neb kterak kalichu mučedlnictvie hodny lidi činíme, když jich prvě v kostele ku pití Božie svátosti [*zapieráme*] *nedopúštíme*?“ A málo potom die: „Nižádný nemóž býti hoden k umučení a krve proliti pro Pána Krista, ktož v kostele sebe neposilní proti boji: a ta

814 Antykristovi] antikristowi *předpona anti přepsána na anty* **815** nebezpečnstvie] nebezpečnstvii *psáno se „zavřeným“ v* **816** křesťané] křesťané *podle ostatních výskytů* **818** posílení] posílení *koncové y přepisováno z písmene n* **834** posílenými] posíleným *opraveno podle latinské předlohy*; *hojností*] *interpolováno podle latinské předlohy* **835** posilujeme] posílení *opraveno podle latinské předlohy*; *učíme... napomínáme*] *učiníe / neb napominaníe* *opraveno podle latinské předlohy* **836** Kristovy] křistowi *koncové i přepsáno na y* **837** zapieráme] zapieranie *opraveno podle latinské předlohy* **838** zapieráme nedopúštíme] zapieranie nedopuštienie *opraveno podle latinské předlohy*

825 Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LVII Cornelio fratri, 2, CSEL 3, s. 651-652. *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 114r.* **839** Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LVII, 4, CSEL 3, s. 653. *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 114r.*

mysl zahyne v pótkách, kterážto svátost celá Božieho těla a Božie krve nepovzdvihla zhóru a zapaluje.“ Z toho máme, že proti každému pokušení a zvláště proti nynějším Antykristovým hrózám a pótkám aby Boží volení v dobrém setrvali, potřebie jest hodně a posvátné pítí krév Boží z kalichu pod způsobú vinnú, | a to velmi často. Jižť by dosti bylo za 845 B 167v
vieu přijieti všem sprostného a upřierného srdce z toho, což jest již napřěd z písma jistého pověděného o přijímaní krve Božie obci v způsobě vinné etc.

Avšak aby Boží křesťánkové *nemněli*, by jiní světi o tom nic nekladli, slušie ještě o tom kusu jiné svatě na lepšie posílenie přivěsti. 850
Najprvé Innocencius papež v své Sumě takto die, „že ta posvátná Božie obět, točížto Božieho těla a Božie krve, přidává křesťanóm milosti. Protož někteří učení říekali jsú, že i malým má dávana býti ta velebná svátost pod způsobú vinnú Božie krve a nebo pod způsobú chlebnú ztřenú neb zlamanú u vodě, když ještě nemóž celé svátosti přijeti jakož 855
starší. Protož příkladem přijímaní hodném, kdežto hřiech smrtedlný nepřekazie, vzdy se něco křesťanu Božie milosti přidává; tehdy když by se ta svátost velebná dietkám odjala, něco by se jim Božie milosti ujalo a umenšilo, že by snad děti mohli (!) tiem menší mieti odplatu potom 860
v království Božiem. Protož někteří řkú, že by zhřěšil na tom každý, ktož by dietkám odjal tu svátost. Ale jiní jsú řekli, že by ta svátost neměla dietkám dána býti pro nebezpečnost vyvracenie a že by jim nic nebylo platno, když by té svátosti nepřijeli. Ale k tomu jsú říekali někteří velicí muží, že v přijímaní té Božie svátosti netřěba je více, jedné 865
aby okusil a čil voni, jakožto se děje na křtu, když die kněz dietěti: ‚Vezmi sól múdrosti,‘ i vpustí jemu málo soli v usta. Ej, tuť dietě té soli nepozřievá však z samého okusenie soli něco duchovníeho v dietěti jedná. Protož hodné jest podlé viery křesťanské a Božieho zákona, aby ta drahá svátost byla dána každému dietěti s tú opatrností, aby když by 870
dietě to vyvrátilo a nezachovalo, aby se to zasě sebralo a v óhni aby to bylo spáleno, jako stojí v Druhých knihách Mojžiešových: ‚Zóstane-liť co, to v óhni spalite.‘“ Tot’ die ten papež Innocencius, jenž se sjednává

846 a upřierného] avpřelnného písma ln přepsána na m 849 Avšak] Awflak červená iniciála A přes tři řádky, uvnitř drobné naznačující a; nemněli by] nevmieliby opraveno podle smyslu a kontextu 866 soli²] soli nepřizíelo druhé slovo škrtnuto

842 Srov. Iacobellus, o. c., fol. 114r: „Ex quo patet, quod contra omnes temptaciones dyabolicas et presertim moderna pericula et ad perseverandum in bono usque ad mortem necessarium est electis Dei digne et sacramentaliter sepius sangwinem Cristi de calice altaris bibere.“ 851 Thomae de Chobham Summa confessorum, art. IV, q. IV, c. V, ed. F. Broomfield, Louvain – Paris 1968, s. 104-105. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 114v. 872 Srov. Iacobellus, o. c., fol. 114v: „Et hoc videtur concordare cum beato Cipriano supradicto.“

s řeči svatého Cypriána napřed povědění; a že pro nebezpečnostvie vyvracenie nemá odpuštěno býti přijímanie těla Božieho a Božie krve v svátosti. A že i děťátkóm móž ta svátost dána býti pod vzpůsobú (!) 875
vinnú.

Opět svatý Řehoř v omelí v jedné velikonočnie vážie ono slovo v Druhých knihách Mojžiesových v jedenadcté kapitule, ješto Buoh jest přikázal kněží synóm israhelským, aby krví beránkovú v domiech na obú podvojí pomazali, nato die takto: „Kterak jest krev beránka, již netoliko slyšiece, ale ji pijíce, jste naučeny.“ Ej, svatý Řehoř tuto k obecnému lidu kážě die, že co by byla krev beránka, že obecný lid již pije tu 880
B 168r krév jest naučen. A že to svatý Řehoř rozuměl, | ješto o pití duchovníem a posvátném Božie krve z kalichu pod způsobú vinnú, důvod toho jest, neb dále tu die svatý Řehoř: „Kterážto krév na oboje podvoji tehdy sě 885
klade, když netoliko usty těla, ale také usty srdce přijímá sě ta Božie krév, neb na oboje podvoje klade sě beránka krév, když usty bývá od lidí vzata na vykúpenie,“ točížto posvátně z kalichu, „a k následování pilnú myslí sě pamatuje.“ Z té řeči máme opět, že krév Božie má přijímána býti i duchovně srdcem, i posvátně pijíce z kalichu, a to jest ten 890
svatý kázal k obci na znamenie, že to slušie na všecku obec křesťanskú, aby tak točížto přijímali Boží krev z kalichu posvátně pod způsobú vinnú, a to by tu ten svatý lidem nepravil, byť to na ně neslušalo nebo byť to mezi lidmi v obci křesťanské nebylo obecně držěno; protož máme z toho, žeť to jest držěno v ten čas za svatého Řehoře, nebť to jest 895
poznati z jeho řeči. Protož týž svatý die v též řeči tudiež: „Jeho krev ne již v ruce nevěrných, ale v usta věrných sě leje“; a kterak by to podobně bylo jedné z kalichu podlé ustavenie Božieho.

Svatý Beda v omelí na ono slovo ve Čtení svatého Jana v první kapitule „Viděl Jan Ježíše, an sě k němu běře“ die takto: „Kterak hřiechy 900
světa snímá, kterakým řádem ten beránek, točížto Kristus, činí spravedlivé ty, ješto biechu nevěrní, apostol svatý Petr ukazuje řka: ‚Ne porušeným zlatem neb stříbrem vykúpeni jste z zmařilého vašeho života a ze zlého vašeho obcovanie vašich otców ustavenie, ale drahou krví beránka nepoškrvněného ani pošerednilého Pána Jezu Krista.‘ A v Apo- 905

878 jedenadcté] *nesprávné číslo kapitoly uvádí Jakoubek také v Quod non solum sacerdotes (fol. 114v)* 889 myslí] myflý 894 máme] *mama litera e opravena z litery a*

873 *Srov. Thascius Caecilius Cyprianus, De lapsis, 25-26, CSEL 3, s. 255, viz výše s. 53, ř. 736.*

878 *Srov. Ex 12,7.* 880 *Gregorius Magnus, XL homiliarum in evangelia, l. II, homilia XXII, MPL 76, col. 1178. De consecr. D. 2 c. 73, Friedberg I, col. 1343. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 114v.* 885 *Ibidem.* 896 *Gregorius Magnus, Dialogi, l. IV, c. 58, MPL 77, col. 425. De consecr. D. 2. c. 73, § 1, Friedberg I, col. 1343. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 115r.* 900 *J 1,29.; Beda Venerabilis, Homiliae, l. I, MPL 94, col. 74-75. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 115r.*

kalipsi die svatý Jan apoštol: „Ten, jenž nás jest miloval a obmyl nás od hřiechův našich v krvi své“; a netoliko kdežto krév svú jest vylil na kříži za nás a nebo kdyžto každý z nás tajnú a skrytú svátostí Božieho umučenie křtem vody obmyl jest, ale také na každý den hřiechy světa
 910 sjíma a myje nás od našich hřiechův na každý den v krvi své, když toho svatého umučenie u oltáře pamět se vážně obnovuje, kdyžto chleba a vína stvořenie v svátost těla a krve jeho nevymluvným Ducha svatého posvěcovanie přenosí se: a tak tělo a krev jeho již rukama <ne> nevěrných pohanův k jich zatracení vylévá se a zahubuje, ale usty věrných
 915 křesťanův bývá přijímána jim na spasenie.“ Eť, opět z té řeči máme, žeť jest za toho svatého krev Božie posvátně z kalichu bývala jest lita v usta věrných křesťanův a že v tom na každý den pití sjímají se na každý den hřiechové.

Potom svatý Dyonisius v knihách O řádu od Boha vydaném zde na
 920 zemi v cirkvi svaté v kapitule o svátosti Božieho těla takto die: „Žádaje hoden býti biskup neb kněz té svátosti neb té oběti, jenž se děje k následování Pána Jezu Krista, aby hodně dokonal Boží mši a rozdával jiným svatě a čistě a ti, ješto jsú hodni účastenstvie té celé svátosti, aby přistúpíec přijímali.“ A málo potom die: „A přikrytý a nerozdielný
 925 chléb odkryje a jednotu posvátnú kalicha, ješto v jedno vede, všem [ne] rozdávaje, znamenaje v tom, aby se v srdcích jednota duchovnie rozmnožila, a tak dokonaje mši, tu najsvětější obět dokoná, točízto dávaním.“ A to die výklad: „Žádaje biskup neb kněz hoden býti a k následování Krista svatú mši dokonati a čistě a svatě jiným rozdávati, a také
 930 aby jiní hodni toho byli a účastni, když přistupují, potom kněz neb biskup otevře neb odkryje tě obě svátosti, a rozděle ji, mnohým rozdává, a to též činí z kalichu, skrze posvátné znamenie jedno mnohým se rozděljuje.“ A tak miení svatý Dyonisius. Eť, opět ten svatý dosti zjěvně vši řeči ukazuje, že Božie krev z kalichu pod způsobú vinnú lidem
 935 obecným má dávána býti a že tak je dřeve držieno.

B 168v

909 také] také ta vloženo interlineárně se znaménkem vsuvky 913 ne nevěrných] interpolováno podle latinské předlohy 914 k jich] k jejich druhé písmeno přepsáno z h na g 923 účastenstvie] vcasten[wié druhé písmeno t vepsáno mezi sousední písmena dodatečně 924 A přikrytý] Apřikryti 925 ne rozdávaje] nerozdawage athetováno podle latinské předlohy

920 Petrus Hispanus, Expositio in librum De ecclesiastica hierarchia, c. 3. In: Pedro Hispano, Exposição sobre os livros do beato Dionisio Areopagita (Expositio librorum Beati Dionysii), ed. M. Alonso, Lisboa 1957, s. 174-175. Srov. Pseudo-Dionysius Areopagita, De ecclesiastica hierarchia, c. 3, MPG 3, col. 443, 444. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 115r. 924 Petrus Hispanus, o. c., s. 175. Srov. Pseudo-Dionysius Areopagita, ibidem. Srov. Iacobellus, ibidem. 928 Petrus Hispanus, o. c., s. 175-176. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 115r-v.

Ještě jiný svatý dávný a starý doktor cirkvi svaté v knihách O Bo-
 žích úradiech takto die: „Když je řekl ten veliký Biskup, chléb a víno
 drž: ‚Toť jest tělo mé, toť jest krev má,‘ hlas bieše *Slova* vtěleného,
 hlas věčného počátka, hlas dávné a staré rady, Slovo, jenž jest přijalo
 člověcké nášě přirozenie. Ej, ten týž v těle jsa živ, chleb<a> a vína vzav 940
 podstatu, jakožto prostředným životem, chléb <s> svým tělem, víno
 s svú spojováše krví, jakožto v tělestných věcech mezi myslí citedl-
 ným (!) větrem neb hlasem větru jazyk se v prostředce drží a musí k to-
 mu býti a obě to spolu spojuje: i myšlené slovo, i větrný hlas; aby bylo
 jedno slovo, kteréžto když přijde v uši, to, co se slyší, brzi (!) pomine, 945
 ale rozum a pravda a duchovnie slovo zůstává i v tom, ješto mluví,
 i v tom, ješto slyší, cele a uplně; tak Slovo Otcovo tělu a krvi, kteréžto
 z života Panny vzal jest, a chlebu a vínu, ješto na oltáři přijímají, přišed
 mezi těmi věčný se Pán Jesus postaviv, jednu obět učinil jest celú točíž-
 to a dokonalú, kteréžto v usta věrných křest’anov kněz rozdává, chléb 950
 a víno; to se v člověku požíve a pomine, ale ten plod Panny, to jest
 člověčenstvie Pána Jezu Krista, sobě spojeným Slovem Otcě i v nebi,
 i v lidech celý Kristus zůstává, ješto nepomine ani v sobě potuchne, ja-
 kožto točížto zevnitřnie způsob chlebná neb vína zmiseš a potuchne,
 než v němžto v toho viera pravá nenie točížto živá kromě vidomých 955
 způsob chleba a vína, nic té svaté oběti *neucházie*, jakožto kdyžto se
 hude na húsle, tehdy slušie to a nerozumné uši své vzhóru povzdvihla
 a poslúchá, ale toho řádu a toho dobrého neb té pravdy, což jest v tom
 zpíevaní neb hudbě, všě nic nepřijímá.“ Z té řeči opět máme, že celá
 svátost od Krista vydána cirkvi svaté obci pod obojí způsobú chlebnú 960
 a vinnú a že tu celú svátost pod obojí způsobú kněžie mají rozdávati
 v usta věrných křest’anov a že je to bylo držieno tak, dáváno od kněží
 obci za stara davna a že by ještě mělo tak býti, a že zlí přistupujíc toliko
 zevnitřně tělestně přijímají, což jest vnitř dobrého, neokušujíc.

Dále svatý Jeronym mluvě na proroka Sophoniáše, kterémuž die 965
 takto: „Kněžie ješto té velebné svátosti Božieho těla a Božie krve
 posluhují a krev Boží lidem jeho rozdávají, *nevěrně* činie na tom, že
 B 169r mnějí, by ta svátost Božieho | těla a Božie krve činila toliko sama slova

938 Slova] těla *emendováno podle latinské předlohy*; vtěleného] wtieleleného 940 chleba... vína]
 chleb awína *opraveno podle latinské předlohy* 941 s svým] [wým *předložka s interpolována po-*
dle latinské předlohy 956 *neucházie*] nerv|chazié 962 dáváno] dawⁿo *druhé písmeno a vepsá-*
no interlineárně se znaménkem vsuvky 965 Dále] DAle *červená iniciála D přes tři řádky, uvnitř*
drobné naznačující d 966 Kněžie] kniezié 967 *nevěrně*] newienie

937 Rupertus Tuitiensis, De divinis officiis, l. II, c. 9, MPL 170, col. 40. *Srov.* Iacobellus, o. c.,
 fol. 115v. 966 Sophronius Eusebius Hieronymus, Commentaria in Sophoniam prophetam, c. 3,
 MPL 25, col. 1375. C. 1 q. 1 c. 90, Friedberg I, col. 391. *Srov.* Iacobellus, o. c., fol. 115v.

zevnitř toho, ještě posvěcuje, a že by k tomu nebylo potřebie dobrého
 970 života a že by toliko bylo potřebie obecně zjevné prosby, a ne kněž-
 ského zaslúžení, o kterých to kněží tak die: „Kněz v které kolivěk bude
 poškvně, nepřistúpaj obětovati oběti Pánu Bohu!“⁹⁷¹ Opět z té řeči má-
 me, že knězie, ještě přistupují k óltáři, měli by býti světi, bez poškvny
 a že dřeve za něho rozdávali jsú knězie Boží krév lidem tím řádem
 975 podlé Čtenie, jakož již jest napřed pověděno, a že to slušie na kněží
 úrad a že by to ještě mělo tak býti, aby posvátně z kalichu Boží krev
 lidem rozdávali pod způsobú vinnú.

A opět ten dávný doktor Origenes na ono slovo v Čtvrtých knížách
 Mojžiešových v dvadcáté a třetíe kapitule, kdežto takto se die: „Aj, lid
 980 jakožto lvíce povstaneť a jakožto lev vejdeť vzhóru; nebudeť odpočívati,
 ažť i žžéře lúpež a zahubených krev bude píti“: „Na to řku,“ die Ori-
 genes, „pověztež tehdy nám, který jest to lid, ještě má v obyčeji krev
 píti; toť ty biechu věci, kteréž ve Čtení *slyšiece* ti, ještě <z> Židóv Pána
 985 následováchu, a pohoršili jsú se a řekli jsú: ‚Kto móż jeho tělo jiesti
 a jeho krév píti?‘ Ale lid křest’anský věrný, slyše tyto věci a to sobě
 oblibuje, následuje toho, ještě die: ‚Jedné nebudete-li těla mého jiesti
 a krve mé píti, nebudete mieti života v sobě, neb tělo mé věru jestiť
 pokrm a krev má jestiť pitie.‘ A zajisté ten jestoť, to mluvieše za lidi,
 raněn jest a zahuben, jako die Isaiáš: ‚Ont’ jest raněn za naše zlosti.‘ Ale
 990 to, že die se, že lid bude píti krév Pána Krista netoliko posvátným řá-
 dem, točížto jako Boží zákon ukazuje, ale také když řeči jeho *přijímá-
 me*, v nichžto život záleží, jakož on sám die: ‚Slova má ta, kteráž jsem
 já promluvil, jsú život a duch.‘⁹⁷² Toť ten. V kteréžto řeči klade jedno
 995 duchovnie pitie, to jest duchovnie rozumy věcech (!) Božích, druhé
 klade pitie Božie krve posvátné podlé ustavenie Čtenie svatého, točížto
 aby věrný lid pil Boží krév z kalichu od kněží pod způsobú vinnú
 a tím sebe proti Antikristovi posiloval; protož, Pane Jezu Kriste, rač
 skrze svú kněží ohlásiti tu svú posvátnú večeři svým křest’ánkóm, ať by
 jedúc posvátně tvé svaté tělo pod způsobú chlebnú a pijíc tvú přesvatú
 1000 krév pod způsobú vinnú tím řádem, jakož jsi ty ustanovil a dával sám,
 a tak si (!) apostolóm i jich náměstkóm ostavil, že jsú to kázali a tak
 lidem dávali; ať by také i nynějšie časy Antykristovy, tak s tebu hodu-
 jíc, byli posilněni proti všem hrózám, chytrostem i pokušením Anti-
 kristovým.

971 kněží] kniezi 973 knězie] kniezié 983 slyšiece] flyšiece; z Židóv] předložka interpolována
 podle latinské předlohy 991 přijímáme] přigimanié opraveno podle latinské předlohy 997 pro-
 tož] na pravém okraji jinou rukou připsáno die

979 Nu 23,24. 981 Origenes, In Numeros homiliae, Homilia XVI, 9, MPG 12, col. 701. Srov.
 Iacobellus, o. c., fol. 116r.

Potom opět slušie znamenati řeč o tom svatého Ambroze, kdežto 1005
 najprvé na Čtenie svatého Lukášě v jedném (!) miestě takto die: „Pro-
 tož i ta Múdrost“, to jest Kristus, „kterážto božského těla svého a krve
 krmením naplnila jest posvátně u oltáře a řkúc: „Podřte a jezte chleby
 mé a píte víno, kteréž jsem vám smieřila,““ nezove tu Múdrost svrcho-
 vaná samu kněží, ale vsecky sprostné pokorné malé před svýma očima, 1010
 aby jedli chleby, to jest tělo pod způsobú chlebnú, aby pili víno, to jest
 B 169v Boží krev pod | způsobú vinnú, jakož již jest to napřed v řeči svatého
 Cypriána povědieno. Opět jinde die svatý Ambroz v jedné ymně, jeřto
 zpievá se na neřpore o Posvěcení kostela, takto die: „Tento dóm tobě
 řádně posvěcen shledán jest, v němžto lid svatě tělo přijímá a pie blaho-
 slavené krve nápoj.“ A kterak by lid Boží v ta doby v posvátném domě
 Božím jedl tělo Božie a pil krev Boží? jedné v té obojí svátosti, jako
 jest Kristus ustanovil. Protož tak má jeřtě tiem řádem dáváno býti lidu
 obecniemu. Opět týž svatý Ambroz na jiném miestě mluvě na První
 epistolu Koryntóm na jedenadctú kapitolu die takto: „Z těla Kristova 1020
 lékařstvie duchovnie jest a památka vykúpenie, již to věččích věcí za-
 sluhujeme, kterýchžto ižádní jmají jedné smutní pro noci našich hřie-
 chów přistupovati, z toho jsme naučení, neb on Pán náš v noci, kdyžto
 za naše hřiechy dáváše se v ruce hřiešných, to jest kdyžto smutna bieše
 duře jeho až do smrti. A také na památku teřž jeho smrti svým uředl- 1025
 níkóm tento chléb dal jest i kalich, kterýmžto chlebem nazval jest tělo
 své a kalichem nazval jest krev svú Nového zákona, napomínaje přijí-
 mati a jiesti své věrně bez pochybenie sobě podobné, aby se obnovili
 a s ním se v životě nápodobně sjednali, kolik kolivěk v jednotě těla
 jeho, jenž jest kostel, chtěl jest, aby byli; tú svátostí znamenal jest 1030
 takové, neb tiem, jeřto v té jednotě zůstávají, duři naši i tělu užitečno
 jest to posvátné celé účastenstvie Božieho těla i Božie krve, neb i tělo
 Kristovo pro spasenie těla trpělo jest a krev jeho pro spasenie duře
 vylita jest. Ale ktož jest vyvržen z té svatě jednoty, kteréžto je měla
 stará točížto cierkev svatá, tato svátost Božieho těla a krve v óbojí 1035

1025 smrti²] smřti

1006 Ambrosius, *Expositio Evangelii secundum Lucam*, I, VI, c. 8, MPL 15, col. 1684. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 116r. 1013 *Srov.* Thascius Caecilius Cyprianus, *Epistula* LXIII, 5, CSEL 3, s. 704, *viz výře s. 49, ř. 573.* 1014 Ambrosius, *Hymni*, 77, MPL 17, col. 1219. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 116v. 1020 *Začátek citovaného textu* (lékařstvie ... zasluhujeme) *srov.* Pseudo-Ambrosius (Ambrosiaster), *Commentaria in Epistolam b. Pauli ad Corinthios primam*, c. XI, MPL 17, col. 242-243: *Medicina enim spiritalis est, quae cum reverentia degustata, purificat sibi devotum. Memoria enim redemptionis nostrae est, ut Redemptoris memores; majora ab eo consequi mereamur.* *Srov. také* Petrus Lombardus, *Collectanea in Epistolas D. Pauli, In Epistolam I ad Corinthios*, c. XI, MPL 112, col. 1641. *Celý citovaný text srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 116v.

- točízto způsobě nenie jím platná. Protož tu dále die svatý Pavel: ‚Zajisté ktož kolivěk bude jiesti tento chléb neb píti kalich Pána nedóstojně,‘ neb bez náboženstvie a nebo jinak, nežli jest od Pána tato svátost celá ustanovena, zřiece točízto ne tiem řádem a neb zóstavuje
- 1040 vóli k hřěšení, ‚vinen bude tělem a krví Pána,‘ to jest i za smrt Kristovu, jakožto by jej zahubil, bude trpěti a z *dobrého* zle přijatého poškvřnu na duši vezme.“ To miení ten svatý Ambrož v své řeči, v niežto se zjevně ukazuje, že ti všickni, ješto jsú v lásce pravé, v svornosti božské a v jednotě Ducha svatého, jako bieše v staré cierkvi svaté, jsú
- 1045 hodni k té svátosti celé Božieho těla a Božie krve přistupovati; a kteří ne tiem řádem Božim *ustaveným* přistupují vědúc, potupujíc, co by lidé měli k druhé svátosti přistupovati, ti sami nehodně přistupují, a že k celé svátosti přistupujíc mají býti smutní na hřiechy, jakožto kterakězs noci.
- 1050 Opět Damascenus, ten starý a veliký svatý doktor, v jedněch svých knihách *o témž* takto die: „Pán náš Jezus Kristus, jenž je z nebes stúpil (!), maje za nás dobrovolnú smrt přijieti, noc tu, v kterúžto dal se je v ruce nepřátelské, v té | sieni, v kterěžto jest večerál, zjednal jest nové B 170r poručenstvie, to jest Nový zákon svatým jeho učedníkóm a apoštolóm
- 1055 a skrze ně všem, ješto v něho věrie. Protož na té sieni svaté a velebné syonské Starého zákona s svými učedníky jeda a dokonávaje ten točízto Starý zákon, zmyl jest učedníkóm nohy, znamená v tom svaté okřstění. Potom lámaje chléb, dáváše jím, a řka: ‚Vezměte a jezte, toť jest tělo mé, ješto za vás bude dáno na odpustění hřiechów, neb kolikrát kolivěk budete jiesti chléb tento, smrt Syna člověčieho budete
- 1060 zvěstovati a jeho vzkřiešenie vyznávati, ažť i přijde.“ A málo potom die: „Řekl Buoh: ‚Toť jest tělo mé a toť jest má krev a to čiňte všemohúcím jeho prikázáním, ažť i přijde.“ A málo potom die: „To posvátné účastenstvie točízto v té obojí svátosti protož jest, neb tiem jsme účastni
- 1065 sebe i Pána Jezu Krista, když v přistupování té svátosti účastni býváme těla jeho i božstvie jeho; a že jsme účastni sebe tiem a spojujem se v jednotu a skrze něho jeden k druhému, neb z jednoho chleba přijímáme, všickni jedno *jieme* tělo Kristovo a jednu krev všickni pieme a tak se k sobě pravými údy rodíme.“ Opět chceme-li sobě tu řeč vážiti,

1039 řádem] radem 1041 dobrého] dobyteho *emendováno podle Jakoubkova latinského traktátu*
 1046 ustavením] vřtawením *opraveno podle kontextu* 1048 kterakězs] *písmeno ž vepsáno mezi sousední písmena zřejmě dodatečně* 1051 o témž] otem'ž 1068 jieme] *gřme změněno v souladu s řeckým textem a latinským překladem*

1051 *Srov. Joannes Damascenus, Expositio accurata fidei orthodoxae, l. IV, c. XIII, MPG 94, col. 1137-1140, 1139. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 117r. 1062 Ibidem, col. 1140, 1139-1142. Srov. Iacobellus, ibidem. 1063 Srov. ibidem, col. 1153, 1154. Srov. Iacobellus, ibidem.*

- tehdy poznáme, že všickni z toho posvátného chleba máme tělo Božie 1070
 jiesti pod první způsobú a pítí jeho krev pod vinnú způsobú, abychme
 spolu v jednotu božskou a jedno duchovnie tělo spojili a účastni sebe
 byli, a že máme činiti na památku jeho umučenie, ažť i přijde, točížto
 v súdný den; a tak jest dřeve řečeno: má to státi do súdného dne, a ne-
 měliť by od toho přestati až do súdného dne, jakož jsú již přestali 1075
 kněžie dávatí tak lidem, tak tiem řádem proti obému zákonu, a že to
 ustavenie Božie jest příkázanie, kterýmžto my kněžie máme lidi o tom
 naučiti a jim pod obojí způsobú dávatí Božie tělo i jeho svatú krev; a li-
 dé obecní mají to přijímati od nich jakožto pod první, tež pod druhú
 způsobú; a rač toho dopomoci, Pane Ježíši! 1080
- Potom svatý Bernard v kázání ku Petrovi o Božiem těle takto die:
 „Najdobrotivější Ježíši, dostojně dosti tvé choti věno jsi ostavil a tiem
 jsi ji obdařil, aby asa držela holubice tvá najslazší památku milého své-
 ho. Neb Kristus před tiem, nežli je trpěl, svým učedlníkom této svátosti
 formu neb způsobu předjednal jest, prospěšnú moc v té svátosti zjevil 1085
 jest, a to aby bylo a aby sě tak dalo, příkázal jest formu za pósitoby
 předjednání v chlebě a u víně. Znamenajte řád, co jest řádné ustavenie.
 Neb když Kristus ještě večerieše, vstal jest od stola Pán a nohy svých
 učedlníkov zmyl jest Pán všech věcí; potom vrátiv sě k stolu, zřiedil
 a zjednal jest posvátnú obět těla a krve své, zvláštnie (!) a oddělnie (!) 1090

1081 Potom] P OTom červená iniciála P přes tři řádky; následujících 22 řádků rukopisu podtrže-
 no červeně, červeně vyplněna velká písmena a červeně vyznačeny všechny virgule mezi slovy;
 Bernard] na pravém okraji připsáno červeně zkratkou Bernardus **1086** za pósitoby] z^apořoby pís-
 meno a vloženo interlineárně se znaménkem vsuvky před písmenem z **1090** a oddělnie] literou a
 přepsána jiná radovaná litera

1070 Srov. Iacobellus, o. c., fol. 117r-v: Secundo patet, quod iste ritus ewangelicus manducandi
 corpus Cristi sacramentaliter sub specie panis et bibendi sagwinem sacramentaliter sub specie
 vini in communitate fidelium non debuit nec adhuc deberet cessare usque diem iudicii, quia
 dicitur „donec veniat“, quod expresse tangitur per Apostolum 1^a Corinthiorum XI°: „Quociens-
 cunque,“ inquit, „manducabitis panem hunc et calicem Domini bibetis, mortem Domini an-
 nunciabitis, donec veniat“, ubi dicit Glosa, quod iste modus non debet cessare, usque dum
 veniat in die iudicii, sicut legalia Veteris Legis non debebant cessare usque adventum eius in
 carnem, et per consequens hiis periculosus temporibus nimis refrigescente caritate fere ubique et
 superhabundante iniquitate et clero a lege Cristi apostotante cum populo sibi subiecto consuetudo
 inveterata raro valde sumere corpus Cristi tantum sub specie panis et non bibere sangwinem eius
 sub specie vini est fidelibus nocentissimum malum contra ordinem institutionis Domini Iesu
 Cristi introductum, quod a sacerdotibus Cristi et ceteris fidelibus diligencius evelli et eradicari
 debet tamquam placacio ... **1075** Srov. Glossa interlinearis ad 1 Cor. 11,26 ad verbum veniat.
1082 Pseudo-Bernardus Claraevallensis, Sermo de excellentia ss. sacramenti et dignitate sacerdo-
 tum, c. 4, MPL 184, col. 983-984. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 117v.

chléb a zvláště a oddělně podal jest i víno, o chlebu takto řka: „Vezměte a jezte, toť je tělo mé.“ O vínu též jest řekl: „Píte z tohoto všickni, toť jest kalich Nového zákona, | jenž se vylije za mnohé na odpustění všech hřiechův.“ Vylé se, řečeno jest, jakožto hotovo k utrpení, neb již
 1095 zajisté bodenie hložieho, proklánie rukú i noh z hřebíky, otevření boku kopím rytieřě silnějě zjevili jsú se a ukázaly jsú se a jakožto prudká řěka ven jsú vylili. A ta krev bieše dražšie než který drahý balšán, skrze kterúžto krév jistě našich nečistot učiněno jest učistěnie.“ Toť svatý Bernard. Z kteréžto řeči opět zjevne ukazuje se, že tu celú posvátnú
 1100 obět v óbojí způsobě dal jest Pán Ježíš celé cierkvi svatě, to jest všemu zboru křěstřanskému, za památku jakžto své milé choti a holubici najmilejší, a to miení v tom, když die: „Důstojné dosti choti tvé vĕno ostavil jsi, aby asa tak měla holubice tvá najslažší památku svého milého.“ Druhé z té řeči máme, že Pán Kristus své choti ostavil jest tuto velebnú
 1105 svátost i v způsobě chlebné, i v způsobě vinné, tak že své obci křěstřanské dal jest zvláště a oddělně Božie tělo jiesti posvátně a duchovně v způsobě chlebné a krev svú zvláště a oddělně v způsobě vinné; ne tak, by tělo Božie v sobě miestem odděleno bylo od krve a krev miestem v sobě tělestně by byla oddělena, ale že způsoba chlebná jest oddělena

1091 a oddělně] aod dielenie *prostřední písmeno e přeškrtnuto červeně* **1099** Bernard] Bernad; Z...řeči] *předchází červené oddělovací znaménko ¶, překrývající černou virguli /* **1102** Důstojné] *doftoynie upraveno podle latinské předlohy* **1104** Druhé...máme] *předchází červené oddělovací znaménko ¶, překrývající černé virgule //*

1099 *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 117v-118r: Ex cuius sancti verbis iterum elucescit primo, quod istud integrum Dominicum sacramentum secundum duplicem formam tradidit pro memoriali Dominus Iesus toti ecclesie tanquam sue sponse et columbe predilecte, cum dicit: „Nobile satis sponse tue dotalicium indulsisti, ut vel sic teneret columba tua dulcissimum memoriale dilecti sui.“ Secundo patet, quod Cristus predice sponse, scilicet comunitati fidelium, tradidit hoc sacramentum in duplici forma visibili, scilicet corpus suum dando sub specie panis seorsum et sagwinem suum sub specie vini seorsum, non quod corpus Cristi seorsum sit localiter in se separatum a sangwine Cristi, sed quod species panis visibilis seorsum localiter distingwitur a specie vini et quod corpus Cristi manducetur sacramentaliter sub specie panis seorsum et sagwis Cristi bibatur vere et sacramentaliter sub specie vini seorsum. Et hoc tangitur ibi, cum dicit: „Dehinc ad mensam regressus ordinavit sacrificium corporis et sangwinis sui, seorsum panem, seorsum tradidit et vinum ita dicens: Accipite et comedite, hoc est corpus meum. De vino similiter: Bibite ex hoc omnes, hic est“ etc. Tercio elicitor ex eisdem verbis sicut ex prioribus, quod manducacio et bibicio sacramentalis sub utraque specie est a Domino tradita comunitati fidelium sub precepto. Nam in predicta auctoritate ita dicitur: „Cristus enim, pridie quam pateretur, discipulis suis huius sacramenti formam prescripsit, efficaciam explicuit, idem fieri precepit. Forme prescripcio in pane et in vino. Notate ordinem! Cum adhuc cenaretur“ etc. Ecce quod Cristus precepit sic fieri. **1102** Pseudo-Bernardus Claraevallensis, o. c., col. 983. *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 117v.**

od způsobu vinné Božie krve; a tak jest od Boha položeno, aby obec 1110
 věrná pod obojí způsobu tak rozdielnú přijímala Božie tělo pod první
 a Boží krev pod druhú; a toť miení v tom, kdežto die: „Potom vrátiv se
 k stolu, zřiedil jest obět posvátnú těla a krve své, rozděleně chléb a roz-
 děleně dávaje víno, o chlebu takto řka: ‚Vezměte a jezte, toť tělo mé
 jest,‘ a o vínu též řekl jest: ‚Píte z tohoto všickni.‘“ Třetíe z té řeči opět 1115
 jako u dřevních máme, že to ustavenie obci křesťanské o přijímaní Bo-
 žieho těla a Božie krve pod obojí způsobu jest příkázanie od Pána Jezu
 Krista, ješto jest vyšlo od něho k jeho milé choti, toť jest jeho věrné
 obci křesťanské; a to v tom se miení, když die: „neb Kristus, dřeve než-
 li je trpěl, svým učedníkóm této svátosti způsobu a formu jest předjed- 1120
 nal, a v chlebě a u víně. Znamenajte řád, a tak aby bylo činěno, přikázal
 jest.“

Svatý Augustýn, ještě opět k témuž mluvě v jednom svém kázání,
 takto die: „Zjednals *mi* před mú tváří stól proti těm všem, ješto mě za-
 mucují“; ten stól se ukazuje, že jest Božieho oltáře posvěceného neb 1125
 obět posvěcená, neb viz, coť die múdrost: ‚Múdrost udělala jest sobě
 dóm a vydělala jest tu sobě sedm slúpov, připravila jest sobě stól svůj
 a poslala jest posly své volajíc a zovic vsecky a řkúc: »Podťte a jezte
 z mých chlebov a píte víno, kteréžto sem vám smiešila.«‘ A že tento
 stól točížto u oltáře připavil jest Pán Kristus svým sluhám a děvkám 1130
 před nimi, aby na každý den ku podobenství těla a krve Pána Krista
 chléb a víno podlé řádu Melchisedech tu ukázal a ukazuje, aby nás na-
 krmil v té svátosti, protož i die: ‚Připravil jsi přede mnú stól proti těm,
 ješto mě zamucují.‘ Kteří jsou to, ješto nás zamucují? Zlá pokušeníe
 B 171r a protivná myslenie, zlé žádosti, libost, kochánie, vzácnosti a poctivosti 1135
 tohoto světa a jiná mnohá pokušeníe, toť jsou ti, ješto nás zamucují, neb
 ti, ješto tak živi jsou, podlé těch hnutí zámutki těla mají, ale přijdu
 k stolu mocného Pána, znamenajíc, co jest na stól položeno, kterak jsou
 tu drahé věci k jedení a pití jim vydány, strachem (!) a s bázní, aby ty

1110 vinné] ~~chlebě~~ | vinné; obec] obiet *konec slova upravován: písmeno i slabě radováno a písmeno t přepsáno na c* 1115 Třetíe] *předchází červené oddělovací znaménko ¶, překrývající černé virgule //* 1116 u dřevních] *ydřevních* 1123 Svátý] *předchází červené oddělovací znaménko ¶, překrývající černé virgule //; následující 23 řádky podtrženy červeně, červeně vyznačeny všechny virgule mezi slovy a velká písmena vyplněna rovněž červeně; Augustýn] na levém okraji připsáno zkratkou červeně Augustinus* 1124 *mi]* my 1129 *sem]* řiem

1112 *Ibidem*, col. 984. 1119 *Ibidem*, col. 983-984. 1124 *Jako Augustinovo kázání s incipitem Circulo consecrato ... uvádí Matthias de Janov (Determinacio Augustini). In: Matěje z Janova Mistra Pařížského Regulae Veteris et Novi Testamenti II, vyd. V. Kybal, Inšpruk 1909, s. 130. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 113r.*

- 1140 [věci] věci přijímali, že z těch zámutkův přijde obveselenie, mnohé bude to, což jest z těla odjato, a což jest Ducha svatého, tu bude vltio; a z toho připraveného stolu prospievají proti těm, ješto je zamucují.“ To svatý Augustýn. Z kteréžto řeči máme najprvé, aby všichni věrní ve všech svých pótkách nynějších Antikristových a ve všem pokušení
- 1145 i ve všech svých pilných věcech k tomu se stolu utiekali, aby tu posilnění brali, aby mohli v dobrém setrvati až do konce, přijímajíc Božie tělo pod chlebnú způsobú a Boží krev pod vinnú způsobú, a že netoliko samým kněžím, ale i jiným všem věrným jest dáno; protož Duchem svatým die tu napřed svatý Augustýn, že múdrost poslala jest posly své, volajíc všecky a zovic a řkúc: „Podťte a jezte z mých chlebov a píte víno, kteréžto jsem vám směsila.“ Ej, vidiž, že Kristus, ta múdrost, zove všecky a volá netoliko kněží, ale i jiné k Božiemu tělu pod způsobú chlebnú a Božie krvi pod způsobú vinnú, ale že táž řeč k tomu podobná již napřed v řeči svatého Cypriána jest položena.
- 1150 Protož této řeči krátčě pomínu, než proto mnohých svatých řečí tuto přivodím, ješto se v témž sjednávají, abychme nemněli, jako druzí by svatí o tom nic nevěděli ani o tom psali ani tak činili, neb bez pochýbenie tiem řádem jsú dřeve za stara davna dávali Božie tělo a Boží krev.
- 1155 Opět Origenes na první kapitolu Piesní Salomúnových „Svazek mirry milý mój mně, mezi prsmi mými bude přebývati, hrozen vinný, cipressa milý mój mně na vinnicích Engadi“ takto die: „Najprvé svého milého nazivá (!) nardus, potom krópi, potom hrozen, aby skrze ty stupny znamenala prospěch lásky Božie. Ale již vizme, který jest tu duchovní rozum, neb ten, jenž slove hrozen, to se dotýče vinného kořene, točízto co chýlí se k tomu, že ten duchovní hrozen jest vinný kořen, jenž jest Kristus, tak že Slovo to věčné Kristus, jakož jest múdrost, meč a poklad umění Božieho, takéž jest pravý vinný kořen. Protož jakožto ten, ješto jest učiněn múdrostí a uměním, ne pojednú, ale
- 1160 skrže dlúhé a mnohé prospěchy, mnohými stupni a svými žádostěmi
- 1165
- 1170

1140 zámutkův] *konec slova zamutkow radován a přepsán písmeny kow* 1141 a což] *acožz*
 1143 Z kteréžto] *předchází červené oddělovací znaménko ¶* 1149 svatý... 1151 směsila] *text*
podtržen červeně; Augustýn... 1172 Takéž] velká písmena vyznačeného textu vyplněna červeně
 1151 směsila] *připravila smíečila první slovo škrtnuto tlustou červenou čarou* 1152 kněží] *kniesi*
 1153 pod způsobú¹] *pod²pořobú litera z vepsána dodatečně se znaménkem vsuvky* 1160 Opět]
OPiet červená iniciála O přes tři řádky; následujících osmnáct řádků podtrženo červeně; Origenes]
na pravém okraji červená marginálie Origenes 1162 milý mój] *mily l moy mezi slovy ra-*
dováno písmeno l

1154 Srov. Thascius Caecilius Cyprianus, Epistula LXIII, 5, CSEL 3, s. 704, viz výše s. 49, ř. 573. 1160 Pís 1,12-13. 1162 Origenes, In Canticum canticorum, l. II, MPG 13, col. 144.

a úmysly a vierú těm, ješto s ním v múdrosti neb v umění neb v ctnostech se sjednávají, ty činí múdré a umělé a veliké v ctnostech. Takéž kterýmž Kristus učiněn jest pravý vinný kořen, ne ihned jim vyvodí zralé hrozny a sladké, aniž ihned Kristus učiněn jim bude vínem chutným, ješto obveseluje srdce člověčie, než najprvé jim vyvodí chut toliko vóně v květu, aby milost Božie vóně pozvané na počátku | duši, aby B 171v potom mohli trpěti hořkost zámutek a protivensvie a pokušení, kterážto se pro slova Božie věřičím (!) zbuzují, a tak potom sladkost jeho dozralosti dává, až i přivede je do pressu, kdežto se vylévá krev víněnký, točížto krev Nového zákona, kteráž se pie v den sváteční v najvyšší sieni krásně připravené; protož tak skrze všecy ty stupně prospěchův musí člověk jíti každý, ješto skrze svátost tajnú vinného pravého kořene a skrze hrozen vinný jsúce osvíceni a obětováni, aby došli dokonanie duchovnieho kalichu Nového zákona od Ježíše vzatého, žádajíc přijíti a píti, a o to stojie.“ Toť Origenes. Ej, vidíš, žeť v Novém zákoně, jakžto lid lepší a dokonalejší nežli v Starém, mají o to státi, aby pili krev Pána Jezu Krista, aby více a více prospieváli. 1175

Opět veliký Albertus v jedněch kníhách O řádu na mši položeném kdyžto mluvil jest o Božiem těle v způsobě chlebné, potom mluvě o Boží krvi v způsobě vinné mezi jinú řečí takto die: „Jakožto tělo Božie nemóž posvěceno býti jedné z chleba a z zrna pšeničného, protož neb se Kristus zmu pšeničnému přirovnal; a takový chléb z toho zrna bývá lidem nejlepší chléb. Takéž dieme, že krev Božie nemóž posvěcena býti jedné z vína, neb Kristus se je ráčil vínu přirovnati a vinnému kořenu, a že víno toliko hodné a přirozené jest pitie člověku, a že se je vínu rovnal, stojí o tom psáno v prorocví Ozee proroka poslednie kapitule takto: ‚Památku jeho jakožto víno budu píti.‘ A poňavadž tyto hody duchovnie točížto a posvátné takové jsú, kterážto jest Kristus celé cierkvi svaté ostavil, to jest celé obci křesťanské sobě na památku v chlebném pokrmu, slušie tak drahé pitie pod najdražší způsobú, točížto vinnú; a jakožto tělo své dal jest pod nejlepší způsobú chlebnú pšeničnú, též dal jest celé cierkvi své svaté svú krev pod způsobú nejlepšího pitie, točížto vinnú, aby bylo rovné k rovnému, a tak drahému pokrmu a jedení pod způsobú takovou chlebnú slušie tak drahé pitie, to jest krev Božie, pod takovou způsobú nejlepšího pitie, to jest vína, tak 1190 1195 1200 1205

1188 Opět] červená iniciála O přes tři řádky 1190 řečí] řečé na konci slova bylo původně y, přepsáno na é 1195 víno... přirozené] víno toliko//přirozene //hodné spojka a vložena interlineárně se znaménkem vsuvky; slovosled upraven podle znamének

1190 Albertus Magnus, Liber de sacramento Eucharistiae, dist. 3, tr. 2, c. 1, § 1. In: Alberti Magni Opera omnia XXXVIII, ed. A. et Ae. Borgnet. Paris (L. Vivès) 1899, s. 280a-281a. Srov. Iacobellus, o. c., fól. 118r-v.

- v Starém zákoně velikonočný beránek přijímáchu s vínem; takéž jest v Novém zákoně, aby ta večere beránka nepoškrvněného Pána Jezu Krista s vínem byla přijímána, jako stojí ve Čtení svatého Matěje v dvacáté a šesté kapitule: „Jižť nebudu více píti s vámi z tohoto vinného kořena, ažť je budu píti nové v království mém,“ neb to nové pitie v svátosti Nového zákona a nové milosti pie se; a večere tu Starého zákona již jest zavržena, že již jie tak zevnitř podlé těch figur nepoživamy, ač kolivěk ještě to Písmo máme a z něho duchovnie rozumy bráti. A o tom stojí psáno v knihách Salomúnových v sedmé kapitule: „Krk jeho víno nejlepší, toť jest hodné mému milému ku pítí neb rtóm a zubóm jeho k přežívání,“ neb dávno skrze opěťovanie myslí a srdcí má ta svátost celá přežívána | býti, často na mysl máme přivoditi, znamenati pilně a okušovati mnohé bez čísla sladkosti a dobroty jeho, neb stojí psáno v Třetíh knihách Mojžiesových kněžských v jedenadcté kapitule, že to zvíře neb hovado, ješto nepřežívá, nečisté bude,“ točízto křesťan zlý neb pokrytý kněz, ješto k óltáři k obojí svátosti jakožto na hody přistupuje, duchovně tu myslí svú nepřežívá, to jest nerozsuzuje vážně, kterak tu jest veliká a předrahá věc Božie tělo i jeho krev v jednotě s božstvím a kteraké jsú tu věci duši k spasení velmi potřebné, a z toho aby tu velikú počestnost a bázen měl i také i naději velikú v tu dobu božskou, že tu nenalezne svého spasenie, ktožť tu tak nepřežívá, než tak lehce snad na jiné hledě neb toliko z obyčeje lidského neb z zavázanie, ne z lásky, jakožto pohřiechu mnozí z nás kněží tak lehkým srdcem bez bázni Božie. Ej, ten každý takový tak nepřežívaje jestiť jako nečisté zvíře a hovado. „A tožť vedť i jest, žeť o způsobě obě té svátosti die prorok Ozee v sedmé kapitule: „Pšenice a víno budú přežívati,“ to jest vierú pravú a živú budú tu křesťané vážit i rozsuzovati, že jsú tu veliké věci i duchovnie požitky při Božiem těle pod způsobú chlebnú, ješto z pšenice pocházie, a při Božie krvi pod způsobú vinnú, a tak přežívajíc budú tu okušovati. A dále tu die ten veliký Albertus: „Neb toto dvě usty všech věrných křesťanów má přežíváno býti a časté rozpomínanie na ty věci v té obojí svátosti, neb to dvě obojí způsobě jsú nejlepší dobré tu skrytie. Jako die Zacharias prorok v deváté své kapitule: „Co jest dobré jeho, čistoty lidu Božieho křesťanského, a co krásné a pěkné jeho, jediné zrna pšeničné jeho volených, a víno, ješto panny rodie?“ To jest myslí na vieře hřiechem neporušené,“ neb jsú co panenské myslí, ješto se držie Pána Jezu Krista celú

1217 svátost celá] //celá //fwátoft *slovosled upraven podle vložených znamének* 1229 kněží] kniezi 1230 vedť] ved *psáno se „zavřeným“* v 1232 křesťané] křestiane *podle ostatních výskytů*

1230 Albertus Magnus, *ibidem*, s. 281a. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 118v. 1236 Albertus Magnus, *ibidem*. *Srov.* Iacobellus, *ibidem*.

a neporušenú vierú. To jest smysl toho velikého doktora. Z kteréžto řeči máme, že to obé v obojí svátosti a v obojí způsobě usty všech věrných křesťánkův má přežíváno býti i posvátně, i duchovně, a netoliko v samé 1245
první svátosti pod chlebnú způsobú; toť shledá každý v té řeči již napřed pověděné, ktož chce právě znamenati. Neb dále dobře potom die týž doktor: „Z dřevních řečí máme, že zajisté hřeší, ješto k tělu jeho přidá velikú pilnost; a malú neb nižádnú pilnost přidá ku pití Božie krve, neb krev Kristova vtěluje nás duchovně jemu. Protož točížto ješto 1250
zvolujem sobě dobrovolně, to zvolenie jedenie a pitie, ješto se tělu vtěluje, to má v nás býti, abychme z toho zřenie měli ku pití a jedení Božieho těla i jeho krve pod tú obojí způsobú, kterýmžto Božím tělem a krví máme se vtěliti jemu. Ale každý člověk móżť znamenati, kterak čistý, chutný, vybraný má býti, ješto přijímá Boží krév, kterážto po všech údech má se rozliti, aby tudy člověk celý právě se v Krista vtělil. Protož die David: ‚Tehdy přijmeš, Pane Bože, obět spravedlnosti,‘
B 172v točížto | od pokorného křesťana, kdyžto člověk, přijímaje tu obojí svátost, v tom také ji Bohu obětuje z pravého srdce a tak ji Pán Buoh od člověka přijímá.“ „Než ještě někteří potom tuto činie otázku řkúc: ‚Poňavadž celý Kristus i s krví, i s duší, i s božstvím jest pod způsobú tú chlebnú, tehdy se někomu móż zdáti, že nic dobrého v duši nejedná v druhé svátosti pod způsobú vinnú, neb že by to nadarmo bylo, a Pán Ježíš nic nemož nadarmo ustanoviti.‘ Ale k tomu dieme, že Kristus, když jest vydal tělo své pod způsobú chlebnú, tehdy ihned potom také 1265
vydal a ustanovil jest krev svú pod způsobú vinnú a obé posvátné slušie slaviti a světiti, točížto v přistupování, a tak držěti, jako Kristus je přikázal v cierkvi svaté skrze apostolské ustavenie a vedenie.“ Ej, z té řeči máme toho doktora, žeť jest přikázanie dáno celé cierkvi svaté, to jest všie obci křesťanské, aby obec přijímala netoliko Božie tělo v první svátosti, ale také Boží krev v druhé svátosti, a knězie z přikázanie toho Božieho mají lidi naučiti o tom kusu a jim Boží krev z kalichu pod způsobú vinnú radostně dávatí. A ve Čtení svatého Matěje, svatého Lukáše i svatého Marka položeno jest ustavenie Pána Jezu Krista celé cierkvi svaté o Boží krvi přijímání pod vinnú způsobú, jakožto tu tento veliký 1275
doktor Albertus Čtení rozumie a jiní téměř všickni světí, aniž jest proti tomu Písmo, než obyčej a své vtipy mnozí proti tomu vedú, ješto to proti pravdě nemož odolati; protožť ustavenie Pána Jezu Krista o druhé

1258 od pokorného] odpokorného | odpokorného 1275 krvi] křvi 1277 vtipy] wtipi

1248 Albertus Magnus, *o. c.*, dist. 3, tr. 2, c. 4, § 1, s. 294a-b. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 118v až 119r. 1260 Albertus Magnus, *o. c.*, dist. 3, tr. 2, c. 5, § 1, s. 297a-b. *Srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 119r. 1273 *Srov.* Mt 26,26-28.; *Srov.* L 22,17-20. 1274 *Srov.* Mk 14,22-24. 1276 *Srov.* Albertus Magnus, *ibidem*, s. 298a. *V plném znění srov.* Iacobellus, *o. c.*, fol. 119r-v.

- svátosti k přijímaní obci nemož býti bez potřeby ani nadarmo, neb
 1280 podlé jeho samého vyřknutí v první svátosti dává se jim tělem, ješto se
 k tomu připravují; protož ten veliký doktor Albertus potom die dále
 takto: „Ze všeho toho máme, že Kristus pod způsobů chlebnů dal jest
 tělo své, a pod druhů způsobů dal jest krev svú, a tak aby bylo držieno,
 1285 ustanovil jest. A poňavadž Kristovo učiněno nášě jest naučení, zajisté
 to dvě nám přikázal zachovati. A protož pod jednu způsobů jest posvátně
 tělem svým, a pod druhú krví svú, to držíme a věříme tomu a tak
 pod jednu způsobů Božie tělo a pod druhú Boží krev podáváme.“ Ej,
 opět řeč ta miení, že přikázano jest obě dávati lidem pod obojí způsobů,
 a jest-liť to kněží přikázano tak věrným křesťanóm dávati, tehdy jest
 1290 obecným křesťanóm přikázano od kněží obojí svátost přijímati; neb čemu
 by kněžím bylo přikázano tak dávati lidem, když by tak lidé neměli
 přijímati? A dále die ten doktor, že „jakožto skrze křest rodie se
 křesťané z Boha, aby byli synové Boží, a skrze svatě bířmovanie dává
 se posilnění v ctnostech, takéž aby dobří křesťané v počatém životě
 1295 dobrém mohli růsti a sebe posilnovati více a více, dán jest jim (!)
 pokrm duchovní v té první svátosti, kterážto nebývá jedné pro některá
 kú způsobů (!) vidomú, jakožto jsú i jiné svátosti, neb svátost | nic B 173r
 v milosti duchovnie v duši nejedná, což z způsobu vidomé neznamenává,
 ale že znamenati nemá, jedné z něčeho vidomého a tělestného.
 1300 Poňavadž tehdy to duchovnie v duši od Pána Jezu Krista nasycenie
 a nakrmenie nemož právě a dokonale znamenáno býti, *jedné* v jedení
 a pití vidomého a tělestného v svátosti, protož to duchovnie nasycenie
 neb nakrmenie dušě nenie dosti znamenáno skrze způsobu chlebnú
 a skrze samo jedenie vidomé posvátné, ale to duchovnie celé a plné na-
 1305 krmenie uplně a dokonale se znamenává skrze jedenie i pitie vidomé
 a posvátné; jakož pokrm tělestný nedokonale krmí a sytí člověka bez
 tělestného pitie, takéž k pokrmu duchovnímu dáno jest pitie duchov-
 nie, aby se tak duše dokonale a cele nakrmila a nasytila; a jakožto tě-
 lestné jedenie jinú moc má jednati v těle a pitie tělestné jinú také moc
 1310 má v těle jednati, takéž posvátné a duchovnie jedenie těla Božieho jiné
 jedná v duši jakožto pokrm a posvátné a duchovnie pitie jiné v duši
 jedná jakožto pitie. A tak obě spolu tiem dvojím jednaním celé pod
 dvojí způsobů krmí cele duši. Protož na znamenanie toho dvěho duchov-
 nieho jedenie v duši Božieho těla a Božie krve, tak duchovnieho po-
 1315 krmu a pitie ustanovil jest Kristus zevnitř dvojí vidomú způsobů, aby

1290 přijímati] prigímati 1293 Boží] bozzý 1297 vidomú] wydomú 1299 že] ze 1301 jedné]
 gedene 1312 pitie] pytyé; A tak] g Atak před Atak na počátku řádku svislou čárkou škrtnuto g

1282 Albertus Magnus, *ibidem*. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 119v. 1292 Srov. Albertus Magnus,
ibidem, § 2, s. 298b-299a. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 119v-120r.

- jeho věrní pod první duchovně a posvátně jedli Božie tělo, a tiem sě duchovně krmili jakožto pokrmem a jeho krev aby pili pod jeho způsobú, a tu opět zvláště a jinak se v duši posilňovali, ne jako pokrmem, ale jakožto pitím, a k tomu příleži způsobá posvátná vinná.“
- A dále tu die ten doktor, že jinú zvláštní moc má tělo Božie obživovati a krmiti duši, točížto skrze první svátost, a jinú zvláštní moc má krev Božie nežli tělo Božie v té druhé svátosti, neb tu v druhé svátosti krev Božie má moc napájeti duši jakžto předrahy anjelský nápoj duchovní, aby tak tělem Božím Pánu Kristu věrná dušě sě vtělila a krví tú duchovní zbarvena duchovní črveností, aby tiem byla poznána a od jiných zatracencův oddělena, že jest točížto tú krví draze vykúpen, kterážto pie a jí roste a jí sě před Bohem črvenie tak pěkně a krásně, že Pán Kristus, její milý chot, v té krásě, ješto jí pocházie z pitie jeho krve, velmi sě kochá a rád v tu čistú vnitřní krásnú tvář hlédá. Protož nenie dosti, aby toliko byla jediná prvnie svátost, ješto by toliko znamenala jedenie duchovnie Božieho těla, ale musila také býti druhá posvátná způsobá, aby zvláště znamenala duchovnie pitie Božie krve tak, aby jiná byla prvnie a jiná druhá svátost, prvnie aby jiné znamenala, a druhá jinú věc, aby tak byla dokonalá posvátná večere z posvátného jedenie v prvnie svátosti a z posvátného pitie v druhé svátosti. „Poňavadž | tehdy tak jest Buoh zjednal a tak nám mnohé svátosti rozmnožil, abychme všechny dary duchovnie a milosti a pomoci k spasení měli skrze svátosti, a jiná milost neb pomoc jedná sě v jedení, a jiná v pití dušě, protož hodné jest, aby byl vydal Kristus dvojí způsobu, a pod jednu aby dával své tělo jiesti, a pod druhú píti svú krev; a protožť ani bez potřeby lidem od Boha dána, neb ač koli v sobě krev jest v těle a tělo v krvi.“ Avšak z té moci posvátné jiná jest tu dána Božiemu tělu v prvnie svátosti, aby tu tělo Božie jakožto pokrm sě mělo k duši, a ta způsobá chlebná aby znamenala tělo Božie, tu že má tu jakožto pokrm; též tu v druhé svátosti dána jest moc Boží krvi, aby skrze tu svátost měla sě <k> duši jakožto pitie, ne jakožto pokrm, a tu druhú moc znamenává z ustavenie Božieho ta druhá způsobá, ale ne prvnie, protož nenieť nadarmo ani bez potrebie, neb nemieni sě, aby tu bylo tělo tak v sobě jako na pravici, kdežto obé, i tělo, i krev, spolu jsú, ale tu sě mieni, aby tělo toliko bylo za pokrm a podlé toho aby tak bylo znamenáno skrze první svátost z ustavenie Pána Krista, a krev toliko dána jest za duchovnie pitie duši v druhé svátosti, a to pitie duchovnie neb ta krev jakožto nápoj dušě

1321 moc] následují škrtnutá slova ~~skrze první svátost~~ 1329 a rád] arak koncová litera k škrtnutá a se znaménkem vsuvky interlineárně vepsána litera d 1333 znamenala] následuje škrtnuté ~~aginá~~ 1337 měli] mié|li 1345 k duši] k interpolováno dle předcházející vazby 1346 moc] mocz

1335 Albertus Magnus, *ibidem*, s. 299a. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 120r.

aby se znamenala skrze tu způsobu posvátnú vinnú z ustavenie Pána
 Krista, aby tak byla dokonalá večerě neb dokonalé duchovnie hody duši
 1355 i z jenie, i z pitie pod obú tú způsobú, neb ač koli v prvnie svátosti
 jest celý Kristus, ale však toliko tu z posvátné moci, tu u mieru od Kris-
 ta položené, ta svátost z jeho ustavenie znamenává, že tělo Božie tu jest
 toliko za pokrm duší, a ne z pitie, a když se druhá svátost přidá a osvětí,
 1360 tehdy z ustavenie Pána Jezu Krista jest tu krev Božie zvláště moci
 duchovnie a posvátné, aby se skrze tu svátost drahú dávala duši jakožto
 duchovnie drahé pitie zvláštěm jiným obživením, a že tiem zvláštěm
 obyčejem krev Božie tak se duši dává jakžto pitie, ne jakožto pokrm; to
 se znamená z ustavenie Pána Jezu Krista skrze tu drahú způsobu
 1365 posvátnú vinnú. Protož jakožt' již jsem řekl, neniet' toho, byt' nebyla
 dána od Pána Krista ta drahá způsobu vinná obci křesťanské, nébrž
 jesti' dána k velikému prospěchu duchovniemu, kterýžto prospěch
 samým volením Božiem se zračuje pokorným a malým, než hrdým
 a pyšným jesti' to skryto; protož neniet' div, žeť se protivie ustavení
 Božiemu, chtiec, aby obec Božie k té druhé svátosti nepřistúpila. Pane
 1370 Bože, daj jim poznání, ať by toho ostanúc před smrtí právě se pokáli;
 a tak ta druhá svátost slove kalich Nového zákona pro novú milost,
 kterýž tu duši dává způsobile, neb ta oboje svátost to, co zevnitř zna-
 mená z ustavenie Božieho, to tu vnitř v pravdě má tu *moc* a dává duši B 174r
 z toho jinú a jinú milost, jiné a jiné obživenie v prvnie i v druhé svá-
 1375 tosti, ne jako figury Starého zákona, ješto toliko znamenají duchovnie
 veliké věci, ale tu v těch figurách vnitř nebylo jest těch duchovních
 velikých věcí, jako tuto jsú.

„A o hojnosti božské velebnosti, kterážto dává tu duchovní ztravu
 v té obojí svátosti, čte se v podobenstvích v Prvních knihách Paralipo-
 1380 menon v poslednie kapitule: ‚Ját' jsem všemi mocmi mými připravil
 náklady domu Božieho.‘ Tak řekl jest král David. Dóm, v němžto
 vzdycy bývá nalezen po všě časy Pán Kristus beze lsti, jesti' celá ta
 svátost oboje způsobu, v kteréžto po požehnání řádně posvěcené vzdy
 přebývá Pán Buoh a Kristus; jeho toho domu veliký náklad předrahe
 1385 jest božstvie svaté a velebné a člověčenstvie Pána Jezu Krista, duší,
 i tělem, i krví, i duchem ve všem dobrém, kteréžto dobrého plno jest
 božstvie svaté a kteréžto dobré věci dány jsú neúměrú člověku Kristu,

1367 volením] w^olením *písmo* o *nadepsáno se znaménkem vsuvky* 1373 *moc*] *slovo přepisová-
 no* 1375 Starého] *ztareho písmo* z *radováno a přepsáno na ģ* 1378 A...hojnosti] *AOhoynosti*
červená iniciála A přes tři řádky, uvnitř drobné naznačující a

1354 *Až po ř. 1377 zpracován Albertus Magnus, o. c., dist. 6, tr. 2, c. 3, § 4, s. 399b-400b. Srov.
 Iacobellus, o. c., fol. 120r-v. 1371 Srov. Mt 26,28; Mk 14,24; L 22,20; 1 K 11,25. 1378 Alber-
 tus Magnus, o. c., dist. 3, tr. 1, c. 3, § 4, s. 246a-247b. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 120v-121v.*

- kterézto tak veliké náklady tak dobrých věcí nižádný nemohl jest
připraviti na těch hodech posvátných, jedné ten veliký král, jenž má
v sobě velebnost božskou celé svaté Trojice. Jakož v knihách Hester 1390
v prvně kapitule: ‚Ti, ješto biechu pozváni, pijiechu z zlatých koflíkův
a v jiných a v jiných nádobiech nesiechu krmě před hosti a hojnost
bieše vína, jakož slušieše na velikost královu,‘ a to nejlepší stavechu
na stól před hosti, neb jsú pozváni k této svátosti, točížto Božieho těla
a jeho krve pod obojí způsobú, všichni věrní od Pána Jezu Krista v té 1395
svátosti s apoštoly a učedníky, duchovně a posvátně přijímajíc, kteřížto
všickni z zlatých kalichův pijí, neb všecko jenie a pitie jest v skvě-
losti božské; a také v tom se jím (!) dává a posluhuje a tu krmě jich
v jiném a v jiném nádobí milosti Božie vneseni bývají, neb v těle jeho
pokrm, v duši tučné vykúpenie, v duchu život v božství, všie milosti 1400
okušenie tu se vnášie, a víno věčných radostí, hojné v kalichu neb
v koflíku Božie osoby Syna Božieho přirozeného, a to víno nejlepší
jeho, točížto krve v způsobě vinné a znamenáné skrze tu způsobu
vinnú, kterézto víno v čelisti všiech (!) radostí tu se podává k napití v té
celé svátosti. A tož i jest, že o velebnosti toho krále die se ve Čtení 1405
svatého Matěje v kapitule v dvacáté a v druhé: ‚Jeden člověk učinil
večeři velikú a zval jich mnoho‘; neb toť jest ta božská a veliká veleb-
nost v tom jednom velikém člověku Pánu Kristu, ješto slove jeden pro
jeho zvláštne dóstojenstvie, člověk člověčenstvím a svú milostivú
a milosrdnú dobrotu učinil jest tu velikú večeři, a ty hody slovú večeře, 1410
neb ta posvátná svátost celá jest poslednie až do súdného dne a jiné po
B 174v této nebude zde na světě před súdným dnem věrným křesťanóm, než
tato jest tak večeře připravena po obědu beránka Starého zákona a jiná
v Novém zákoně a u vieře milosti Pána Krista již po této zde nebude,
protožť večeři jest *nazvána* a ta večeře znamenáná jest v Druhých kní- 1415
hách Esdre v třetí kapitule, kdežto die se: ‚Darius král učinil večeři
velikú všem svým dvořenínóm, všem mudrcóm a mistróm, Medóm
a Persóm, a všem urozeným kniežatóm, súdcóm, končelóm a nad obcí
povýšeným.‘ Darius vykládá se rozmnožitel a znamenává Pána Jezu
Krista, kterýžto ve všech svých věrných bez přestánie béře rozmnože- 1420
nie; ten král svých věrných své velikosti zjevuje velebnost v tom, že tak
drahú a velebnú a rozkošnú večeři a tak ščedru učinil jest, večeři v té
celé svátosti na oltáři, všem svým sluhám, ješto jsú v domu jeho naro-
zeni, točížto v cierkvi svaté; velicí páni a kniežata jsú velicí v ctnostech
a v duchovních dařiech, jichžto milost a dobrota a zaslúženie nikdy jsú 1425
nezahynuli; bohatí mocní v zlatohlavovém rúšě jsú svatí mučedlníci,

1403 skrze] [krze [krze *dittografie na novém řádku* 1407 božská... veliká] //welika a/bozská slo-
vosled upraven podle znamének 1415 nazvána] první písmeno slova rozmazáno a nečitelné

jakožto červenú krví zbrozeni a okrášleni nápodobně Pánu Kristu, pří-
sežní jsú v cierkvi svatě; súdci, končelé jsú světi doktorové, ješto jsú
z Ducha svatého měli rozeznánie svatě mezi pravdú a křivdú, i všickni
1430 jiní; nad obcí postaveným i jiným všem věrným i těm již pověděným
tato veliká večere jest připravena přieliš velebně, užitečně a štědrě přē-
divným obyčejem, jehožto jest oko nevidělo ani ucho slyšalo ani na
srdce člověčie jest vstúpilo, kteréžto věci připravil jest Pán Buoh těm,
ješto jej milují a jeho se bojie a v něho úfají; toť jest ta večere, o nížto
1435 die se v třetí kapitule Apokalipsis: „Ej, jáť stojím u dveří a tluku, ote-
vře-li mi kto, vejduť já k němu a budu večereťi s ním a on se mnú,“ neb
tento král večerie s svými věrnými a sám se dáva za večeri, kdežto i an-
jelé velikú počestnost ukazují a činie a kněžie slúžieci podávají na
těchto hodech ty krmě a to pitie. Kto je kdy slyšal takovú věc k tomu
1440 podobnú? král s svými večerie, sám se za pokrm dáva, točízto svú krev
za pitie. A kněžie svčení toho jiným slúžieci podávají a svatá Trojice
svú mocí tu v té obojí svátosti ty divné věci (!) jedná a anjelé nebesťi tu
nevidomě přisluhují.“ Toť smysl toho velikého doktora Alberta, kteráž-
to řeč chýlí se zjevně k tomu, aby krév Božie z kalichu skrze kněží byla
1445 věrným křest’anóm dávana. A že tato řeč sjednává se na tom s řečí
svatých napřed pověděných. Opět týž doktor die, mluvě o čtyrech vě-
cech, kteréžto krév Božie dáva duši, a zvláště o čtvrté die takto: „Čtvrté
jednání Božie krve, ješto jedná v duši, kteréžto moc jednání má z své
barvy róžené | a zlatohlavové, že mocí to vše, nač bude vylita, a všecko, B 175r
1450 což se omočí neb pomaže krví, bude ubezpečeno od anjela bojicieho.
Protož slove svatá obět od starých práv neb zákonův to, co se v krev
omóčuje, neb taková věc omočením v krvi potvrzuje se a posvěcuje.
Protož synové israelští obě podvoji domu i stežeji krví jsú mazali be-
ránkovú, aby anjel, ješto jiné v Ejiptě tepieš, k ním nevcházěl, jako
1455 o tom stojí psáno v Druhých knihách Mojžiešových v dvanácté kapitu-
le, a tu se die: „Budeť vám ta krev na znamenie na domiech, v kteréžto
domy vcháziete neb vycháziete; a uzřímť krev, a pomínúť vás, točízto
pomstu, anižť bude na vás rána, ješto zatracuje.“ Domy, v kterýchžto
přebýváme, jest obcovanie v ctnostech a v dobrých skutciech, podvoje
1460 jsú vcházenie vnitř skrze smysly, obě podvoji jsú rozum a vóle a svrch-
nie stežeť jakožto svrchnie mysl k Bohu pozdvižena k nebeským

1430 pověděným] powiedienym ~~tak~~ slovo tak *škrt*nuto a *podtečkováním* zrušeno 1438 a kněžie] akniezié 1439 Kto] *před začátkem vnitřního citátu zřejmě vypadlo označení biblické knihy (Iza-jáš 6), jež čtete u Alberta i v Quod non solum sacerdotes* 1441 A kněžie] Akniezié 1446 o čty-
rech] *písařská chyba, srov. Quod non solum sacerdotes: ponens quinque proprietates*

1447 Albertus Magnus, *o. c.*, dist. 3, tr. 2, c. 5, § 6, s. 303b-304a. *Srov. Iacobellus, o. c.*, fol. 122r až 122v.

věcem, aby k těm člověk hledě věcem tak řádně podlé toho svůj vnitřní dóm zpravoval a podvoji a střecha. Na kterýchžto dveří bude-li pomazáno krví beránka skrze posvátné obcovanie neb účastenstvie svatého kalicha, to jest skrze posvátné a duchovnie Božie krve přijímanie z kalicha pod posvátnú vinnú způsobú, a skrze živé a vážné pamatovanie umučenie Pána Jezu Krista, anjel bojící a zlý anjel nebude smieti přistúpiti a rána, ješto zatracuje, nebudeť ve všech našich domiech.“ Toť smysl toho velikého doktora Alberta v jeho řeči O Božiem těle. Né, ješ-
 1465
 1470
 1475
 1480
 1485
 1490
 1495
 1499
 1500
 1505
 1510
 1515
 1520
 1525
 1530
 1535
 1540
 1545
 1550
 1555
 1560
 1565
 1570
 1575
 1580
 1585
 1590
 1595
 1600
 1605
 1610
 1615
 1620
 1625
 1630
 1635
 1640
 1645
 1650
 1655
 1660
 1665
 1670
 1675
 1680
 1685
 1690
 1695
 1700
 1705
 1710
 1715
 1720
 1725
 1730
 1735
 1740
 1745
 1750
 1755
 1760
 1765
 1770
 1775
 1780
 1785
 1790
 1795
 1800
 1805
 1810
 1815
 1820
 1825
 1830
 1835
 1840
 1845
 1850
 1855
 1860
 1865
 1870
 1875
 1880
 1885
 1890
 1895
 1900
 1905
 1910
 1915
 1920
 1925
 1930
 1935
 1940
 1945
 1950
 1955
 1960
 1965
 1970
 1975
 1980
 1985
 1990
 1995
 2000
 2005
 2010
 2015
 2020
 2025
 2030
 2035
 2040
 2045
 2050
 2055
 2060
 2065
 2070
 2075
 2080
 2085
 2090
 2095
 2100
 2105
 2110
 2115
 2120
 2125
 2130
 2135
 2140
 2145
 2150
 2155
 2160
 2165
 2170
 2175
 2180
 2185
 2190
 2195
 2200
 2205
 2210
 2215
 2220
 2225
 2230
 2235
 2240
 2245
 2250
 2255
 2260
 2265
 2270
 2275
 2280
 2285
 2290
 2295
 2300
 2305
 2310
 2315
 2320
 2325
 2330
 2335
 2340
 2345
 2350
 2355
 2360
 2365
 2370
 2375
 2380
 2385
 2390
 2395
 2400
 2405
 2410
 2415
 2420
 2425
 2430
 2435
 2440
 2445
 2450
 2455
 2460
 2465
 2470
 2475
 2480
 2485
 2490
 2495
 2500
 2505
 2510
 2515
 2520
 2525
 2530
 2535
 2540
 2545
 2550
 2555
 2560
 2565
 2570
 2575
 2580
 2585
 2590
 2595
 2600
 2605
 2610
 2615
 2620
 2625
 2630
 2635
 2640
 2645
 2650
 2655
 2660
 2665
 2670
 2675
 2680
 2685
 2690
 2695
 2700
 2705
 2710
 2715
 2720
 2725
 2730
 2735
 2740
 2745
 2750
 2755
 2760
 2765
 2770
 2775
 2780
 2785
 2790
 2795
 2800
 2805
 2810
 2815
 2820
 2825
 2830
 2835
 2840
 2845
 2850
 2855
 2860
 2865
 2870
 2875
 2880
 2885
 2890
 2895
 2900
 2905
 2910
 2915
 2920
 2925
 2930
 2935
 2940
 2945
 2950
 2955
 2960
 2965
 2970
 2975
 2980
 2985
 2990
 2995
 3000
 3005
 3010
 3015
 3020
 3025
 3030
 3035
 3040
 3045
 3050
 3055
 3060
 3065
 3070
 3075
 3080
 3085
 3090
 3095
 3100
 3105
 3110
 3115
 3120
 3125
 3130
 3135
 3140
 3145
 3150
 3155
 3160
 3165
 3170
 3175
 3180
 3185
 3190
 3195
 3200
 3205
 3210
 3215
 3220
 3225
 3230
 3235
 3240
 3245
 3250
 3255
 3260
 3265
 3270
 3275
 3280
 3285
 3290
 3295
 3300
 3305
 3310
 3315
 3320
 3325
 3330
 3335
 3340
 3345
 3350
 3355
 3360
 3365
 3370
 3375
 3380
 3385
 3390
 3395
 3400
 3405
 3410
 3415
 3420
 3425
 3430
 3435
 3440
 3445
 3450
 3455
 3460
 3465
 3470
 3475
 3480
 3485
 3490
 3495
 3500
 3505
 3510
 3515
 3520
 3525
 3530
 3535
 3540
 3545
 3550
 3555
 3560
 3565
 3570
 3575
 3580
 3585
 3590
 3595
 3600
 3605
 3610
 3615
 3620
 3625
 3630
 3635
 3640
 3645
 3650
 3655
 3660
 3665
 3670
 3675
 3680
 3685
 3690
 3695
 3700
 3705
 3710
 3715
 3720
 3725
 3730
 3735
 3740
 3745
 3750
 3755
 3760
 3765
 3770
 3775
 3780
 3785
 3790
 3795
 3800
 3805
 3810
 3815
 3820
 3825
 3830
 3835
 3840
 3845
 3850
 3855
 3860
 3865
 3870
 3875
 3880
 3885
 3890
 3895
 3900
 3905
 3910
 3915
 3920
 3925
 3930
 3935
 3940
 3945
 3950
 3955
 3960
 3965
 3970
 3975
 3980
 3985
 3990
 3995
 4000
 4005
 4010
 4015
 4020
 4025
 4030
 4035
 4040
 4045
 4050
 4055
 4060
 4065
 4070
 4075
 4080
 4085
 4090
 4095
 4100
 4105
 4110
 4115
 4120
 4125
 4130
 4135
 4140
 4145
 4150
 4155
 4160
 4165
 4170
 4175
 4180
 4185
 4190
 4195
 4200
 4205
 4210
 4215
 4220
 4225
 4230
 4235
 4240
 4245
 4250
 4255
 4260
 4265
 4270
 4275
 4280
 4285
 4290
 4295
 4300
 4305
 4310
 4315
 4320
 4325
 4330
 4335
 4340
 4345
 4350
 4355
 4360
 4365
 4370
 4375
 4380
 4385
 4390
 4395
 4400
 4405
 4410
 4415
 4420
 4425
 4430
 4435
 4440
 4445
 4450
 4455
 4460
 4465
 4470
 4475
 4480
 4485
 4490
 4495
 4500
 4505
 4510
 4515
 4520
 4525
 4530
 4535
 4540
 4545
 4550
 4555
 4560
 4565
 4570
 4575
 4580
 4585
 4590
 4595
 4600
 4605
 4610
 4615
 4620
 4625
 4630
 4635
 4640
 4645
 4650
 4655
 4660
 4665
 4670
 4675
 4680
 4685
 4690
 4695
 4700
 4705
 4710
 4715
 4720
 4725
 4730
 4735
 4740
 4745
 4750
 4755
 4760
 4765
 4770
 4775
 4780
 4785
 4790
 4795
 4800
 4805
 4810
 4815
 4820
 4825
 4830
 4835
 4840
 4845
 4850
 4855
 4860
 4865
 4870
 4875
 4880
 4885
 4890
 4895
 4900
 4905
 4910
 4915
 4920
 4925
 4930
 4935
 4940
 4945
 4950
 4955
 4960
 4965
 4970
 4975
 4980
 4985
 4990
 4995
 5000
 5005
 5010
 5015
 5020
 5025
 5030
 5035
 5040
 5045
 5050
 5055
 5060
 5065
 5070
 5075
 5080
 5085
 5090
 5095
 5100
 5105
 5110
 5115
 5120
 5125
 5130
 5135
 5140
 5145
 5150
 5155
 5160
 5165
 5170
 5175
 5180
 5185
 5190
 5195
 5200
 5205
 5210
 5215
 5220
 5225
 5230
 5235
 5240
 5245
 5250
 5255
 5260
 5265
 5270
 5275
 5280
 5285
 5290
 5295
 5300
 5305
 5310
 5315
 5320
 5325
 5330
 5335
 5340
 5345
 5350
 5355
 5360
 5365
 5370
 5375
 5380
 5385
 5390
 5395
 5400
 5405
 5410
 5415
 5420
 5425
 5430
 5435
 5440
 5445
 5450
 5455
 5460
 5465
 5470
 5475
 5480
 5485
 5490
 5495
 5500
 5505
 5510
 5515
 5520
 5525
 5530
 5535
 5540
 5545
 5550
 5555
 5560
 5565
 5570
 5575
 5580
 5585
 5590
 5595
 5600
 5605
 5610
 5615
 5620
 5625
 5630
 5635
 5640
 5645
 5650
 5655
 5660
 5665
 5670
 5675
 5680
 5685
 5690
 5695
 5700
 5705
 5710
 5715
 5720
 5725
 5730
 5735
 5740
 5745
 5750
 5755
 5760
 5765
 5770
 5775
 5780
 5785
 5790
 5795
 5800
 5805
 5810
 5815
 5820
 5825
 5830
 5835
 5840
 5845
 5850
 5855
 5860
 5865
 5870
 5875
 5880
 5885
 5890
 5895
 5900
 5905
 5910
 5915
 5920
 5925
 5930
 5935
 5940
 5945
 5950
 5955
 5960
 5965
 5970
 5975
 5980
 5985
 5990
 5995
 6000
 6005
 6010
 6015
 6020
 6025
 6030
 6035
 6040
 6045
 6050
 6055
 6060
 6065
 6070
 6075
 6080
 6085
 6090
 6095
 6100
 6105
 6110
 6115
 6120
 6125
 6130
 6135
 6140
 6145
 6150
 6155
 6160
 6165
 6170
 6175
 6180
 6185
 6190
 6195
 6200
 6205
 6210
 6215
 6220
 6225
 6230
 6235
 6240
 6245
 6250
 6255
 6260
 6265
 6270
 6275
 6280
 6285
 6290
 6295
 6300
 6305
 6310
 6315
 6320
 6325
 6330
 6335
 6340
 6345
 6350
 6355
 6360
 6365
 6370
 6375
 6380
 6385
 6390
 6395
 6400
 6405
 6410
 6415
 6420
 6425
 6430
 6435
 6440
 6445
 6450
 6455
 6460
 6465
 6470
 6475
 6480
 6485
 6490
 6495
 6500
 6505
 6510
 6515
 6520
 6525
 6530
 6535
 6540
 6545
 6550
 6555
 6560
 6565
 6570
 6575
 6580
 6585
 6590
 6595
 6600
 6605
 6610
 6615
 6620
 6625
 6630
 6635
 6640
 6645
 6650
 6655
 6660
 6665
 6670
 6675
 6680
 6685
 6690
 6695
 6700
 6705
 6710
 6715
 6720
 6725
 6730
 6735
 6740
 6745
 6750
 6755
 6760
 6765
 6770
 6775
 6780
 6785
 6790
 6795
 6800
 6805
 6810
 6815
 6820
 6825
 6830
 6835
 6840
 6845
 6850
 6855
 6860
 6865
 6870
 6875
 6880
 6885
 6890
 6895
 6900
 6905
 6910
 6915
 6920
 6925
 6930
 6935
 6940
 6945
 6950
 6955
 6960
 6965
 6970
 6975
 6980
 6985
 6990
 6995
 7000
 7005
 7010
 7015
 7020
 7025
 7030
 7035
 7040
 7045
 7050
 7055
 7060
 7065
 7070
 7075
 7080
 7085
 7090
 7095
 7100
 7105
 7110
 7115
 7120
 7125
 7130
 7135
 7140
 7145
 7150
 7155
 7160
 7165
 7170
 7175
 7180
 7185
 7190
 7195
 7200
 7205
 7210
 7215
 7220
 7225
 7230
 7235
 7240
 7245
 7250
 7255
 7260
 7265
 7270
 7275
 7280
 7285
 7290
 7295
 7300
 7305
 7310
 7315
 7320
 7325
 7330
 7335
 7340
 7345
 7350
 7355
 7360
 7365
 7370
 7375
 7380
 7385
 7390
 7395
 7400
 7405
 7410
 7415
 7420
 7425
 7430
 7435
 7440
 7445
 7450
 7455
 7460
 7465
 7470
 7475
 7480
 7485
 7490
 7495
 7500
 7505
 7510
 7515
 7520
 7525
 7530
 7535
 7540
 7545
 7550
 7555
 7560
 7565
 7570
 7575
 7580
 7585
 7590
 7595
 7600
 7605
 7610
 7615
 7620
 7625
 7630
 7635
 7640
 7645
 7650
 7655
 7660
 7665
 7670
 7675
 7680
 7685
 7690
 7695
 7700
 7705
 7710
 7715
 7720
 7725
 7730
 7735
 7740
 7745
 7750
 7755
 7760
 7765
 7770
 7775
 7780
 7785
 7790
 7795
 7800
 7805
 7810
 7815
 7820
 7825
 7830
 7835
 7840
 7845
 7850
 7855
 7860
 7865
 7870
 7875
 7880
 7885
 7890
 7895
 7900
 7905
 7910
 7915
 7920
 7925
 7930
 7935
 7940
 7945
 7950
 7955
 7960
 7965
 7970
 7975
 7980
 7985
 7990
 7995
 8000
 8005
 8010
 8015
 8020
 8025
 8030
 8035
 8040
 8045
 8050
 8055
 8060
 8065
 8070
 8075
 8080
 8085
 8090
 8095
 8100
 8105
 8110
 8115
 8120
 8125
 8130
 8135
 8140
 8145
 8150
 8155
 8160
 8165
 8170
 8175

ješto nemějiechu, neudáváchu. Neb obětováchu bohatí chléb a víno hojně, aby to požehnaním, posvěcováním kněžským bylo posvěceno, a tak aby z toho obého se posvětila Božieho těla a Božie krve <svátost>; a po 1500 svčení té celé svátosti velebně a po požehnaní chleba a vína své ty oběti bráchu zasě k sobě a sami přijímáchu a s jinými se nezděléchu, tak mnoho z toho přijímajíc, že se z toho opijiechu a jiní v ta doby lačniechu. Protož i die svatý Pavel: „Jižť se nehodí tak Božie večere jiesti, neb každý prvé svú večeri přijímá, bera zasě všecko to, co je obětoval, 1505 a onen jiný lačnie a jiný se je opil; a tak činíte proti znamenání a řádu té drahé svátosti.““ A tu v té Glozě svatý Ambroz die: „Neb dar obětovaný všeho lidu se děje, to jest, že všem má dávana býti, neb v jednom chlebě všickni jakožto v figúře. Neb tiem, že všickni jedno jsú, z jedné věci musějí přijímati.“ Na tyť se tehdy mieni, ještoť v kostele, kdežto 1510 pro jednotu a tu svátost skrytých věcí bývá scházenie k své oběti, pro nenávistné rozdvojenie rozsáté od falešných proroków, neb knězie sobě sobiechu a tak tu rozdáváchu; neb tak mnoho rozdvojených svárov mezi nimi falešní knězie rozsievali jsú, aby horlivě milovali své oběti a zasě je sobě brali a sobili; kdyžto však jednu túž modlitbú všech 1515 věrných křesťanów oběti požehnány biechu a posvěceny a to činiechu, aby jiní, nemajíc, z čeho by oběti činili, hanbú byli pohanieni (!), neberúce částky z jich obětí; a to tak brzi (!) jednáchu bohatí, aby potom chudší nic nenalezli z těch obětí, z kterýchžto by jedli; a když tak činiechu, die svatý Pavel, že by to lépe mělo v domiech jednáno býti 1520 nežli v kostele, neb tu dále die: „I zdali domów nemáte k jedení?““ Toť die Gloza ordinaria, to jest Řiedný výklad, z kteréžto řeči máme, že na počátku cierkvi svaté obětováchu chléb a víno na oltáři, aby knězie na oltáři to obé Boží mocí požehnali a posvětili, aby z toho obého byla svátost celá Božieho těla a Božie krve, a potom že sami bohatější obětováchu a sobě sobiechu a sami přijímáchu hojně tu obojí svátost až do 1525 opitie přielišného, a jiní chudší lačniechu, a že jsú obětovali chléb a víno a knězie jsú to osvěcovali, že tu bývala jest z toho svátost celá | Božieho těla a Božie krve a že potom jsú to přijímali; z toho jich v sobě svatý Pavel netreskce, by to nemělo býti, točízto by z té požehnané B 176r

1497 neudáváchu] nevda[va]chu psáno se „zavřeným“ v 1499 a Božie] Abozié; svátost] interpolováno podle latinské předlohy 1511 proroków] pro/rokow obě části slova dodatečně spojeny šikmou čarou 1515 činiechu] činiechu litera c vepsána se znaménkem vsuvky 1516 aby... nemajíc] „nemagic aby gini“^~ znaménka „ vepsána interlineárně, druhé se znaménkem vsuvky; slovosled upraven podle znamének 1522 knězie] kniězié 1527 a knězie] akniězlie

1506 Petrus Lombardus, o. c., col. 1639-1640. Srov. Pseudo-Ambrosius (Ambrosiaster), Commentaria in Epistolam b. Pauli ad Corinthios primam, c. XI, MPL 17, col. 242. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 122v-123r.

oběti a svátosti celé neměli obecní lidé přijímati Božieho těla v první 1530
svátosti chlebné a Boží krev pod druhú svátostí vinnú, když by se jedné
hodně k tomu připravili, ale z toho je treskce, že bohatější obětující na
oltář chléb a víno po kněžském požehnání a posvěcení té celé obě svá-
tosti přijímali sú toliko sami bohatí přieliš mnoho až do opitie a chuž-
ším lačným toho neudáváchu, a na tom je pohaniechu. A tak svatý 1535
Pavel z toho? je jest *tresktal*, že v tom přistupování k té obojí svátosti
veliký neřád jsú vedli, jakož již jest povědjeno, ale ne pro to, že obecní
lidé přistupováchu k óbojí svátosti, když jedné, jakož jsem již řekl, by
to řádně jednali, neb neřku, by toho svatý Pavel bránil a z toho tresktal,
ale od Pána Krista vzav to i velí, a řka: „Zkuš sebe sám člověk, a tak 1540
z toho chleba jez a z toho kalichu pí.“ Těž i my učíme, což jest z nás
při tom, to jest při přijímání té obě svátosti, zlého a neřádného, to
stavujme na sobě a z toho se treskeme a jeho v sobě polepšme, ale
obecným lidem přistupovati k óbojí svátosti Božieho těla i Božie krve
pokorně z bázní Boží, ne pro marnú chlúbu, ne pro lidi ani pro lakom- 1545
stvie ani pro které pokrytstvie, než pro své spasenie nestavujme toho
nižádný ani se tomu kto protiv, neb ani se je směl tomu protiviti svatý
Pavel, ale raději je to vedl, učil i popsal, jakož již jest povědjeno; a též
čteme o témž kusu, světi jiní apoštolové vedli jsú a kázali po všem
světě; držmež my tůž starú vieru od apoštolóv kázanú a vedenú po 1550
všem světě a potom od jiných svatých tak držení o přijímání obcí
Božieho těla v svátosti chlebné a o přijímání Božie krve v svátosti
vinné. Než tu dále v té řeči, že svatý Ambrož dar obětování tu die, jest
celé obci, to jest, že ta obětovaná celá svátost chlebná i vinná slušie ke
všem lidem, to jest, jako die tu výklad, že všickni mají k ní, celé 1555
svátosti i chlebné i vinné, přistupovati, neb v jednom chlebě točížto po-
svátném všickni se tu jakožto v figúře znamenáme, neb skrze to, že
všickni jsme jedno, z jednoho všickni musíme přijímati. Ej, vidíš podlé
té řeči svatého Ambrože, ta svátost znamená všeckny lidi, a že jedno
mají býti v lásce a v svornosti Božie a tak k té obojí svátosti přistupo- 1560
vati; a poňavadž jsme tu všickni znamenáni, tehdy se to miení, aby
všickni přistupovali. A třetie: v tom Řiedném výkladě zdá se, že někdy
za stara dávná křesťané bohatí obětovali chléb a víno v kostele na oltář,
když jím (!) knězie to obě posvěcováchu, že potom bývala jest pravá
svátost Božieho těla prvnie, druhá Božie krve; tehdy jsú křesťané 1565
bohatí tu obojí svátost zase sobě brali od kněží a bohatí spolu jsú tu

1536 tresktal] trefktal 1545 pro lakomstvie] prolakonftwyé písmeno n přepsáno na m přidáním
jednoho dřiku 1563 za...dávná] lze číst i jako zaftaru dawna; bohati] bohatý 1564 knězie]
kniezié 1566 od kněží] odkniezi

1540 l K 11,28. 1553 Srov. Petrus Lombardus, *ibidem*. Srov. Pseudo-Ambrosius, *ibidem*.

obojí svátost jedli a pili hojně, přejíedajíc | a přepíjejíc přes mieru. A tu B 176v
 se zdá z té řeči, žeť jsú v kostele a tak spolu kvasili a hodovali a sami
 sobě té obojie svátosti podávali a rukama svýma jsú se jie dotýkali
 1570 a v svá usta podávali jakožto na jiných tělešných hodech, neb tu die
 svatý Pavel: „Zdali nemáte domív, abyšte se najedli,“ točížto tělešným
 nasycením; avšak v epistole nezdá se, byť Korynty z toho treskal, by
 berúce rukama obojí svátost Božieho těla i Božie krve přijímali, než tu
 1575 dávali hlad mřieti, jako by řeči mienil, že „jiné všeko, co tu činíte,
 zasě přijímajíc tu obojí svátost rukma a v usta sobě podávajíc, když
 jedné v duši živá a vážná počestnost k té obojí svátosti bude zachována,
 toho všeho za zlé vám ani za blud, ani za kacierstvie nepočítám, ale z té
 svátosti vinné opíjiete se a chudým z toho nedáváte, v tom za zlé
 1580 mám.“ Než žeť již toho obyčeje nenie, protož zdáť se nepodobné. Pro-
 tož pro pohoršenie jiných bez potřeby slušie se toho vystřiehati, než
 v núzi, když by kněžie z nenávisti nechťeli člověku dáti Božieho těla
 a jeho krve, přistúpil-li by kto kde a došel toho a z veliké žádosti přijal
 sám svými usty pokorně. Jakožto se je přihodilo v Benešově, *kdežto zlí*
 1585 kněžie nechťeli jí dlúho dáti Božieho těla z nenávisti a ona majíc k to-
 mu velikú žádost, vidúc, ano jiným nemocným na špitále dávají Božie
 tělo a jí nechťie dáti. Poručivši se svému milému Bohu, s velikú žádostí
 přistúpivši k pušce otevřené i usty i jazykem vyňala jest jednu svátost
 Božieho těla. Ej, to že je neobyčejno, i zdálo se jest lidem velmi nepo-
 1590 dobné a bludné a všetečnost velikú jsú jí připsali a *nerozumnú* kaciečku
 jsú ji nazvali; ale žeť já neshledávám, byť to kde bylo proti Božiemu
 zákonu neb od Boha zapověděno, a zdá mi se, móż dobřě v núzi býti,
 a mním, že toho na počátku cierkvi svaté mnoho bývalo, jakož řeč sva-
 tého Pavla i Řádný výklad k tomu se chýlí; než z tohoť já nevolím, byť
 1595 kto o to se bez potřeby tak lehce pokúšěl a jiným neopatrně z toho po-
 horšenie dával. Daj Bože k tomu opatrnost!

Opět die Gloza ordinaria, to jest Řádný výklad nano slovo ve Čtení
 svatého Lukášě v dvacáté a v druhé kapitule: „Vzav chléb a požehnal,
 lámal jest“ a jiné jako napřed etc.: „A vzav kalich, poděkovav a po-
 1600 žehnav podal jest, a řka: „Píte z tohoto všickni““ takto na to die: „Doko-
 nav hody velikonočnieho beránka Starého zákona, běře se Pán Kristus
 do Nového zákona,“ to jest k novému duchovnímu velikonočnieму
 beránku našemu, ustanovuje tu obojí svátost, „kteréžto na památku

1584 kdežto zlí] kdežto zlý 1590 připsali] připřáli *druhé písmeno p vloženo interlineárně se zna-
 ménkem vsuvky;* nerozumnú] nerozumný 1597 Opět] OPiet *červená iniciála O přes tři řádky*

1571 1 K 11,22. 1598 L 22,19. 1599 Srov. L 22,17. 1600 Glossa ordinaria ad Luc. 22,19.
 Srov. Iacobellus, o. c., fol. 123v. 1603 *Ibidem*. Srov. Iacobellus, *ibidem*.

- svého vykúpenie žádá, aby kostel neb cierkev svatá k tomu často přistu-
 1605 povala, aby za tělo a za krev svého těla a své krve svátost v *chlebné*
 a vinné figúře neb způsobě ustanovil, lámá a podává, aby ukázal svého
 těla budúcie lámanie neb trýznění (!), ne bez jeho dieky potom pod-
 stúpiti Bohu děkuje, že se veliká noc Starého zákona dokonala a nová
 B 177r svátost nového beránka duchovnieho počíná | se znova.“ Tot' ta Gloza.
 Opět ta řeč podobně týž rozum vede, jakož napřed všech svatých řečí, 1610
 to jest, že za beránka velikonočnieho ustanovil jest nám svátost cělú
 Božieho těla a Božie krve v figúře neb v způsobě chlebné a vinné a že
 Pán Kristus to obé posvátné jedenie v chlebné způsobě i pitie v způsobě
 vinné celé cierkvi svaté, to jest obci věrné křesťanské, ustanovil jest,
 aby se k tomu obému často připravovali. A k témuž rozumu Nikolaus 1615
 de Lira, ten doktor, na to slovo svatého Pavla již několikrát pověděné
 v prvnie epištole v jedenadcté kapitule, ještě die: „Zkuš sebe sám člo-
 věk, a tak z toho chleba jez a z toho kalichu pí“ takto praví: „Co jest
 tehdy móż tu svátost hodně křesťan přijímati, když se právě v sobě
 zkusí, kterak jest mnoho hřešil a mienil již ostatí hřiechův a kterak bez 1620
 zvlástonie Božie pomoci člověk jest v sobě pravá zmařilost a za nic ne-
 stojí ve všech věcech k dobrému, tak se zkušie, z toho chleba jez a z to-
 ho kalichu pí.“ Potom Lira, ten doktor, tu die: „Než tu jest zmienka,“
 točížto v řeči svatého Pavla, „o dvojí způsobě chlebné a vinné, neb
 <v> první na počátku cierkvi svaté tak jest dáváno obé věrným křesťa- 1625
 nóm.“ Ej, ač koli druzí doktorové jsú noví, tak že jím neslušie uplně na
 všem věřiti samým, avšak v čem se sjednávají se Čtením a starými sva-
 tými, slušie od nich to přijieti k věčnému potvrzení pravdy Božie.
 A v kanoně na mši, kdyžto již jest posvěcena oboje svátost tu na
 oltáři a jest tu Božie tělo i Božie krev, die se z ustavenie staré cierkvi 1630
 svaté o té obojí svátosti: „My ponížení a pokorní tebe prosíme, všemo-
 húcí Pane, kaž doněsti tyto věci,“ točížto posvátné ty obě věci a v nich
 jiné předrahé duchovnie věci, „skrze ruce svatých anjelův na tvój pře-
 vysoký oltář před obličej božské velebnosti tvé a daj, kteříž kolivěk
 z přijímanie tohoto na oltáři svatého Pána Krista, Syna tvého, těla 1635
 a krve, přijímanie všeho požehnánie a milosti Božie, abychme byli

1605 v chlebné] webně] *doplněno podle latinské předlohy* 1621 pomoci] ~~milosti~~ pomoci *první slovo slabě škrtnuto* 1625 v první] *předložka interpolována podle latinské předlohy*; křesťanóm] kriešťianóm 1626 jsú noví] /nowí /gřů *slovosled upraven podle znamének* 1627 se Čtením] we-
 čtení; litera w škrtnuta a podečkováním zrušena, litera f vepsána *interlineárně se znaménkem vsuvky, koncové m dopsáno*

1617 1 K 11,28. 1618 Nicolaus de Lira, Postilla ad 1 epistolam ad Corinthios 11,28. *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 123r.* 1623 *Ibidem. Srov. Iacobellus, ibidem.* 1631 Missale Romanum, Canon Missae (Supplices te rogamus ...). *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 123v.*

naplnění skrze téhož Krista, Pána našeho.“ Ej, nediet’ : „kolikrát toliko knězie sami té obé budú přijímati,“ ale die: „kteříž kolivěk budú ty věci posvátné obě přijímati, daj jim (!), Pane Bože, svého požehnání a mi-
 1640 losti své naplněnu býti“; čemu by to bylo položeno, byť se to všecko křesťanstvo nechýlilo, ať by to za starých svatých nebylo drženo. A opět když na mši kněz sám přijímá Božie tělo pod chlebnú způsobú a Boží krev z kalichu pod vinnú způsobú, potom že kněz též obé někdy lidem dával jest a ještě má dávatí tomu, ktož žádá, stojí takto na konci
 1645 mšě. Když jinému komu tu svátost dává kněz, točížto v první svátosti, tu die takto: „Přijímanie těla našeho Pána Jezu Krista prospěj tvé duši i tělu k věčnému životu. Amen, pokoj tobě i s tvým duchem.“ Tehdy potom podáváje kalichu a krve, točížto pod způsobú vinnú, die kněz: „Krev Pána našeho Jezu Krista prospěj tobě na odpustění všech tvých
 1650 hřiechův do věčného života, amen.“ A potom o témž obojí přijímaní obojie svátosti kněz netoliko | sám o svém přijímaní, ale také o přijíma- B 177v
 ní jiných zavíraje mši die zasě i za jiné: „Co jsme usty přijímali, Pane Bože, daj, abychme také čistou myslí přijeli, a daj, aby z toho daru časného nám bylo lékařství neb pomoc neb posílení věčné.“ Ej, tu die
 1655 [tu] kněz o tomž přijímaní svém i lidském, že jakož on sám, i jiní točížto přijímají od něho, ať by jim spolu, i kněží, i ktož přijímá jiný též jako kněz, bylo prospěšno k věčnému životu, a takt’ mievají staří mšálové o kalichu dávání, ač koli někteří noví nemají pro naši kněžskou slepotu. Nekladliť by tehdy toho staří světi na mšále nadarmo, byť za
 1660 stara davna té druhé svátosti lidem nedávali. Také o tom čte se v životě o svatém Donatu, že „když jeden den v kostele mšě byla jest odslužena a lid přistupováš k Boží svátosti a diakon podáváš těm, ješto biechu

1643 způsobú] ppopobú první litera p přepsána na literu z 1647 duchem] na pravém okraji připsáno jinou rukou Nota 1653 myslí] myllí

1642 Až po ř. 1654 srov. Iacobellus, o. c., fol. 123v: Ecce sacerdos stans circa altare quia non solum ipsemet sumpsit corpus Christi sub specie panis, sed et sangwinem sub specie vini, sed etiam fere cunctis astantibus porrigebat sub utraque specie, igitur inde venit, quod dicit sacerdos adhuc: „Et presta, ut quotquot ex altaris participacione corpus et sangwinem.“ Unde postquam sumpserit solus personaliter sacerdos corpus Christi et sangwinem sub utraque specie, communicando alios primo sub prima specie dicit: „Perceptio ...“ Tunc porrigendo calicem et sangwinem sub specie vini dicit: „Sangwis Domini nostri Iesu Christi prosit tibi in remissionem omnium peccatorum tuorum in vitam eternam. Amen.“ Ideo postea concludit: „Quod ore ...“ 1646 Srov. Missale Romanum, *ibidem* (Perceptio corporis tui ...). 1649 *Rukopisné misály pražské diecéze* (staří mšálové) *uvádějí čtení mešního kanonu odpovídající textu v Missale Romanum*: Corpus et sanguis Domini nostri Iesu Christi custodiat animam meam et conservet me in vitam aeternam. Amen (srov. např. Missale Pragense, rkp. Vědecké knihovny v Olomouci M III 9, fol. 171r^o). 1652 Missale Romanum, *ibidem* (Quod ore sumpsimus ...). 1661 Iacopo da Varazze, *Legenda aurea*, c. CXI De sancto Donato, s. 748. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 124v.

přijeli již Božie tělo, krev Kristovu, tehdy ihned nápadem brzkým množstvie pohanského dyakon padl jest a kalich svatý zlámal jest.“ Ej, vidíš, žeť za stara davna světi a dobří kněžie dávali jsú lidem Boží krev z kalichu pod vinnú způsobú. A v óchtáb Božieho těla cierkev svatá zpívá řkúc: „Dal jest křehkým pokrm těla, dal jest i smutným pitie krve; vezměte to, kteréž já vám podávám nádobie, všickni z něho píte. Tak jest tu posvátnú obět ustanovil a té svátosti úřad chtěl jest poručiti kněžím, na něžto slušie, tak ať by brali a přijímali a jiným dávali.“ V kteréžto řeči opět se ukazuje, že kněžie z úřadu svého berúc tu obojí svátost, aby jiným dávali, neb najprvé Kristus dal se jest svým učední- kóm pod dvojí způsobú a potom všem budúcím věrným pod obojí způsobú, aby člověka dvojieho *přirozenie* celého tak nasýtil. Toť ten.

Již potom o Boží krvi přijímání také slušie znamenati řeč svatého Jana Zlatoustého na Čtenie svatého Matěje na dvacátú a šestú kapitolu na ono slovo „Když jsú večeřeli, vzav Jezús chléb a požehnal jest“ etc.; die tu v jednom svém kázání nravném takto: „Protož poňavadž řeč die: ‚To jest tělo mé,‘ naučme se a věřme a rozumnýma na to vnitřníma očima hledme; nic nám tělestného nedal jest Kristus tuto,“ točízto v té svátosti celé Božieho těla a Božie krve, „než ač kolivěk čitedlná svátost zevnitř ustavena jest, ale vnitř jsú všecko duchovnie věci myslí rozum- nů a vierú živú toliko pochopné, jakž i na křtu, což tu jest obmyto, jest narozeno a obnoveno. Neb kdy by byl bez těla a bez tělestných smyslův, tehdy by zajisté byl dal nám Pán Buoh dary samy duchovnie, tak že by při nich nebylo nic vidomého, vonného a dotýkavého neb tělestným čichem okúšného; ale žeť jest s tělem svázána a spojena dušě tvá v věcech čitedlných, to jest v čitedlné dvojí svátosti, duchovnie věci Kristus ostavil jest nám veliké, že řkú nejedni, chtěli rádi viděti jeho postavu a obličej jeho, rúcho jeho a obuv jeho, točízto Pána

1664 pohanského] p^hankého *písmena* oh *nadepsána se znaménkem vsuvky* 1674 přirozenie] přirorenýé 1675 Již] Glz *červená iniciála G přes tři řádky, uvnitř drobné naznačující g* 1681 Božieho] bozie^{ho} *poslední dvě písmena vepsána interlineárně se znaménkem vsuvky* 1682 rozumnú] rozumný *litera ý přepsána nepřiliš zřetelně na v*

1667 Breviarium Romanum, Hymnus Sacris solemniis, in festo Sanctissimi Corporis Christi ad Matutinum. *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 123v.* 1671 *Srov. Iacobellus, o. c., fol. 123v-124r: In quibus verbis notatur, quod sacerdotibus datum est hoc officium, ut hoc integrum sacrificium conficiant virtute divina sub bina specie, et tunc ut sacerdotes primum sumant sub bina specie et post aliis fidelibus desiderantibus dent eciam ipsum sacrificium sub utraque specie. In primis enim discipulis dedit se et posteris cunctis fidelibus sub bina specie, ut duplicis substance totum cibaret hominem.* 1677 Mt 26,26. 1678 *Srov. Joannes Chrysostomus, Homiliae in Matthaem, Homilia LXXXII al. LXXXIII, 4, MPG 58, col. 743. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 129r.* 1681 *Srov. Joannes Chrysostomus, o. c., 4-5, col. 743. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 129r.*

- Krista. Ej, tuto v svátosti této celé | vidíš jej, dotýkáš se jeho i jíš jej, B 178r
 neb onť se tobě dal sám netoliko viděti, ale i jiesti, i dotýkati se a vnitř
 v se přijímati; nižádný ošklivost maje tu nepřístupaj, nižádný tu nebud'
 z rozpustilú myslí, aby tu byli všickni ohnutí, všickni vrúci a pozdvi-
 1695 žení, neb poňavadž Židé někdy stojiece, obuv na nohách a holi v rukú
 majíce, jedli jsú chvátavě svého tělešně beránka, o mnoho více tu ty
 musíš bdieti, neb oniť do slíbené země mějiechu vjíti, protož pústev-
 ničie postavy biechu, ale ty máš do nebe putovati, protož musíš sebe
 velmi pilen býti, neb nemalá přijde na ty pomsta, ješto nedóstojně
 1700 přijímají. *Mysliž* sobě, kterak je nebylo libo do Judášě a do všech, ješto
 jsú jej ukřížovali; hled', aby i ty nebyl sám vinen tělem a krví Pána Jezu
 Krista, neb oniť jsú zahubili jeho tělo a ty nečistú a špinavú dušú to tělo
 přijímáš po tak mnohém a velikém dobrodienství.“ A málo potom dále
 die: „Kterakž tehdy nemusí býti pěknější a kraši na duši ten, ješto dojde
 1705 té posvátné celé točížto oběti, světlejší nežli paprslek slunečný musí
 mieti ruku, ješto tu posvátnú obět lámá neb se jie dotýká, a ta usta kte-
 rak mají od poškrvny hřiecha velmi zachována býti, kterážto přijímají
 tu drahú svátost, jíž to duchovním ohněm ta usta se naplňují a jazyk
 jakžto zlatohlavem krví se okrašluje najhroznější. Ó, pomysl na to, kte-
 1710 rakú jsi ctí poctěn, kterakého jsi stolu došel neb dosáhl tak dóstojného,
 že anjelé naň hledieci třesú se a hrózu mají ani bez bázni veliké [na to]
 vzhlédati na to smějí pro obrazenie té skvělosti, ješto odtavad k ním
 pocházie; tiem se krmíme, tiem my tučnieme v duši a tiem jsme učiněni
 jedno tělo Kristovo a jako jeden duch s ním. Ó, kto móż vymlúvati mo-
 1715 ci Božie a neb kto móż vypravití chválu z toho? Boží krev jest ten pas-
 týř, ješto s svými milými údy krmí ovce své, a neřku pastýř, ale i mateři
 své děti chovačkám porúčeje, aby je krmili: ano on ten milý náš Pán
 Kristus, pastýř, otec i máť, bratr i přítel i milý chot naše dušě, tak jest
 neučinil, aniž je to mohl trpěti, byť své dušě krví svú vykúpené jinému
 1720 poručil krmiti, jakžto máť dietě své chovačce poručuje, ale sám nás
 svú krví krmí a uplně nás k sobě přitahuje. Ej, znamenajte to, že z našě-
 ho přirozenie narodil se Kristus. Ale dieš, že to nedotýká všech, ač

1693 ošklivost] ošklivost] *opraveno podle Jakoubkova latinského textu* 1697 musíš] mylíš *ra-*
dována dolní části písmene y a písmeno l 1700 Mysliž] Mylíš *opraveno podle řecké předlohy*
a latinského překladu; libo] *připsáno na levém okraji se znaménkem vsuvky na okraji i v textu*
 1707 od poškrvny] ^{od} poškrvny *od vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky* 1708 a jazyk]
 aiaz'yk 1710 kterakého jsi] kterake^{ll} gfu *slabika ho připsána na pravém okraji se znaménkem*
vsuvky na okraji i v textu, litera u přepsána na y 1712 skvělosti] [kvie|lofti se „zavřeným“ v
 1716 s svými] *na pravém okraji připsán +* 1719 to] *toliko poslední čtyři písmena zrušena*

1704 *Srov. Joannes Chrysostomus, o. c., 5-6, MPG 58, col. 743-745. Srov. Iacobellus, o. c., fol.*
 129r-130r.

- kolivěk přišel jest ke všem: neb přišel-li jest k našemu přirození a k našie natúře, vědomát' jest věc, žeť jest k nám přišel, i každému z nás zvláště, a tak tato obojě svátost na všěcky slušie; kteraks pak to Pána Krista přištie a dobroděnství ne každému jest prospěšno, ale to ne na Bohu, ale na naší zlé vůli *scházie*, neb on zvolil jest sobě za všěcky trpěti a každému se dává, ktož jeho žádá, každémuť se ten drahý Pán skrže svátost přiměšuje, točížto tu obojí, chlebnú i vinnú. A kteréžto je
 B 178v porodil duchovně, ty krmí sám sebú a jinéhoť nejlepšího nedává než sám se i za pokrm i pitie, a toť radí, aby jej přijímal a tvú jest při na se vzal před svým milým Otcem. Ó, tehdy neoblenuj se tak k velikému dobrému, tu nám připravenu, znamenajíc, že nás tak velmi miluje a tak velmi ctí; i zdali nevidíte dětí, s kterakú žádostí požívají prsí mateř svých? S takú žádostí i my přistupujme k tomu stolu a k prsem kalicha posvátného a duchovnieho; a mnoho věččí žádostí ssáti máme tu duchovní milost, nežli dietky ssú prsí. Neb zvláštnieť jest bolest nepožívati tohoto pokrmu, neb to jědlo i to pitie nenieť děláno lidskýma rukama; ale ktož jest ty věci zjednal u Veliký čtvrtek na večerí, tenť i nynie ještě jedná též tuto na tomto stole, myť jedné zevnitř kněžie dalecí jsme služebníci a z úřadu jiným podávati máme. Ale ktož tu osvěcuje a proměňuje, on jest ten sám Pán Ježíš; nižádný při tom stole nebud' Judášem, nižádným lakomcem; nenie-liť tu kto učedníkem Pána Krista, jdi pryč odtavad, neb ten stól i Pán toho stolu nepřijímá těch, ješto nejsú takoví, neb on die: „Jáť s mými učedníky činím tento velikonoční hod,“ a tato posvátná večerě nynějšie na oltáři nenieť menšie aniž méně v sobě má než ona u Veliký čtvrtek, neb nenie tak, byť onu učinil Kristus a tuto toliko člověk, ale i onu i tuto Kristus jest zjednal, táž jest tato sien jakožto někdy, ješto Kristus svými (!) večeríešě a oniť jsú odtavad na horu Olivetskú vyšli. Též i my vendeme v ruce chudých: tuť jest hora Olivetská a milosrdenství, když se nad nuzným ukazuje pravé milosrdenství. Olivie štěpné v domu Božiem jsú množství chudých, tečeť odtavad olej nám užitečný, kterýžto olej mějiechu pět panen múdrých, ale jiných pět panen bláznivých, že jsú neměly toho oleje, zahynuli jsú. Protož ktož u tohoto stola sebe pokrmíme, vyndemež s hořícími a světlými lampami v dobrý život proti našemu milému choti, jehožto tu v té obojí svátosti máme nalězti; nižádný hněvník a ukrutník nepřistupuj a nemilostivý nižádný nečistý tu se nepřiblížuj; a toť diem i k vám, ješto přistupujete, i k vám, ješto jiným podáváte, neb potřebieť jest i vám kněžím, abyšte tu hřiešných

1725 obojě] obo^{gic} *lity* gie vepsány interlineárně se znaménkem vsuvky 1727 scházie] zchaziě

1728 žádá] ~~dawa~~ žádá 1735 přistupujme] přiftup^uyme *druhé písmeno u vepsáno interlineárně se znaménkem vsuvky* 1748 toliko člověk] //čłowiek //toliko slovosled upraven podle znamének

nedopůštěli, ješto stojie v zlém úmysle, neb z vašich rukú bude ta krev napomenuta. A bude-liť kto králem nebo kniežetem bohatým, urozeným, místrem neb doktorem a chce-liť nedůstojně přistúpiti, slušie knězi staviti, aby prvé zlého úmysla ostalt', neb tu jest studnice života
 1765 krve Pána Krista; ktož tehdy zlým úmyslem přistúpi, horší jest nežli ten, ješto d'ábla má v sobě.“ Toť řeč svatého Jana Zlatoustého, kterážto řeč napomíná nás netoliko k Božiemu tělu v první svátosti, ale také k Boží krvi v druhé svátosti etc.

Opět týž svatý Jan Zlatoustý v jiném svém kázání mravném na Čte-
 1770 nie svatého Jana takto die: „Protož oni, točížto Židé, slyšiec o jedení jeho těla a o pití jeho krve, nižádného jsú [sobě] prospěchu sobě z toho nepřijěli v ta | doby, ale my skrze skutky z toho jsme velikého dobro- B 179r
 děnstvie dosáhli. Protož potřebie jest nám učiti se tomu divu, který se při té svátosti děje, a znamenati, co jest tu a proč jest dána tu ta veliká
 1775 věc a který užitek té obojje svátosti, že „jedno jsme spolu tělo duchovnie z jeho těla a jeho kostí“; kteříž jste o tom právě zpraveni, docházejte toho a dosáhněte, to jest dobrým životem a častým přistúpaním, abychme netoliko vierú neb milostí to tělo jedno s ním byli, ale abychme právě jedúc jeho tělo a jeho krev pijíce v něho se vtělili, jímžto jest nás
 1780 tak štědre daroval, chtě k nám ukázati tak velikú milost. Protožť tak ráčil se jest v nás za pokrm a za pitie přimiesiti a vtěliti, abychme všudy <stali se> jakž tělo k své hlavě spojené; toť jest znamenie těch, ješto velmi milují, a toť jest v figúřě a v podobenství mienil Job k těm, od nichžto bieše velmi milován, jemužto zasě milost ukazující řekli jsú:
 1785 „Kto nám dá massa se jeho nasytiti?“ Zajisté toť jest Kristus učinil tak, uvodě věččí milost k sobě a svú milost tudy také zjevuje, a netoliko dávaje se nám viděti těm všem, ješto jeho žádáme, ale dal se je nám i dotýkati i jiesti a zuby se dotýkati a vši se milostí z toho naplniti, tak že ti, ješto k té svátosti točížto obojí přistupují, mají se, jako by lvovým
 1790 ohněm dýchali, kdyžto od toho stola odcházejí. A tak hrozní d'áblóm sú potom, neb d'áblové znamenají, že Pán Kristus tak je velmi miluje, tak se jim sám dávaje, jako by chtěl říci: „Otec nejednú maje Syna dává jemu ne sebe, ale jiný pokrm, ale já ne tak, ale mým massem neb tělem krmím vás a sám se vám dávám, chtě, abyšte byli všickni urození,
 1795 a dobrou naději vám dávaje k budúciemu království, neb já, jenž jsem

1769 Opět] Opriet červená iniciála O přes tři řádky 1770 Jana] druhá slabika přepisována
 1782 stali se] interpolováno podle Jakoubkova latinského textu (ut fiamus), srov. také u Chryso-
 stoma ἵνα ὑπαρξωμεν, ut simus 1785 nasytiti] nasytiti^l za slovo interlineárně vloženy dvě od-
 dělující virgule se znaménkem vsuvky 1794 krmím] krmím přidáním dřiku n přepsáno na m

1770 Srov. Joannes Chrysostomus, Homiliae in Joannem, Homilia XLVI, 2-4, MPG 59, col. 260 až 262. Srov. Iacobellus, o. c., fol. 130r-131v.

zde sám vám dal se tak, mnoho více potom chci bratr váš býti; vzal jsem od vás neb z vás tělo i krev, pro vás opět též tělo i krev, co jsem přítel váš, vám zase dávám.‘ Ta Božie krev činí vnitřní v duši obraz krásný a královu ozdobu dává, ješto jie nižádný jiný nemož dáti; ta krev duchovnie ušlechtilosti duší nedá se zkaziti, ale smočuje je ustavičně a krmí, neb ta v nás tělešná krev, ješto se v nás od tělešného pokrmu rodí, ne ihned jinú věcí bude, ale Božie krév netak, ale ihned smočuje a kterakús velikú moc duchovní vpustie; ta krev zahánie d’ábly daleko od člověka a svaté anjely k nám volá i anjelského Pána; ta krev vylita vešken okršlek světa jest obmyla; ta krev jest spasenie našich duší, tuť se myje a čistí duše, tú krví bývá velmi krásná a ohnivá bývá; ta krév činí světlejší duši nežli ohen a rozum náš, a stkvělejší činí duši nežli zlato. Hrozné zajisté kostelnie tě obě svátosti i hrozný oltář; vieru tu, jakožto z ráje vyšla jest studnice a z té pošly jsú čitedlné řěky, neb od toho stolu vzešla jest studnice, ješto z sebe duchovnie řěky vypúštie.

B 179v Podlé té studnice ne vrbie neuži|tečné, ale štěpové, jenž jsú vzešli vzhóru až k nebi, majíce ovoce zralé, ješto se nikdy nemož zkaziti; trpí-li kto vedro od protivenstvie Antykristova, příd’ k této studnici *a uchlad’ od* tohoto vedra, neb ta studnice zvadlosti kazí a všecko zapalování *hasí* a menší je netoliko proti vedru od slunce, ale ješto jest od nebes ohnivých vedr, ta studnice shóry má počátek i kořený pramen. Mnohoť jest užitkóv té studnice, kteréžto Utěšitel vydává; ta studnice vypúštie z sebe paprsky pravdy Božie, a tu při tom jsú moci nebeské hlediece k krásě té studnice i těch jejích potokóv; a jakožto když se zlato rozpustí, a kto by ruku vstrčil neb jazyk, ihned ji pozlacenú činí; takéž tyto věci v té obojí, točízto v svátosti, v duši divné věci jednají, neb vřě horlivějje ta studnice Božie krve nežli který ohen; ta krev znamenala se jest v zahubení svatých a spravedlivých, ta krév jest čest všěho světa, tuť jest Kristus svú cierkev vykúpil a tu svú drahú jí krév dav tiem jest poctil jie velíce. A jakožto člověk, kúpě sobě služebníky, za ně zlato dá, a opět tak je sobě kúpě, zlatem je okrašluje, takéž i Kristus. I kúpil jest nás krví i okráslil jest nás jí, a kto tu krev přijímají hodně, s anjely i s archanjely i se všemi mocmi nebeskými stojé, majíce duchovnie oděnie; ale to samé ještě nic nenie, ale ještě více oblékajie se v samého krále Pána Jezu Krista, a jakžt’ jest veliký a divný! takéž ,ktož z čistoty přistúpi, k spasení sobě přistúpi, paklit’ se zlým svědomím přistúpi kto, súd sobě přijme.‘ A podlé řeči svatého Pavla: ,Ktož přestúpil jest zákon Mojžiešov, bez smilování dvěma neb třmi svědky

1797 co] ~~giz~~ co první slovo škrtnuto 1813 a...1814 od] awchad^{od} předložka od vepsána interlineárně se znaménkem vsuvky 1815 hasí] hlafí opraveno v souladu s Jakoubkovým latinským textem 1833 svědky] ~~fwiedky~~ fwiedky první slovo škrtnuto

- umieral jest. O co pak více má trpěti, což Syna Božieho potlačuje
 1835 a krev zákona Nového tak jako nečistú zamietá, v nížto jest osviecen.‘
 Protož hledme k sobě, najmilejší, tak mnoho dobrého od Pána Krista
 majíce, když se hněváme neb když jinú žádostí zlú budeme z sebe
 vytrženi. Pomněme, co jsme hodni trpěti, tak veliké dobroděnství
 majíce od Krista, a ukroťme v sobě ta neřádná hnutie proti duši, ješto se
 1840 ztrhají. Ó, doňavadž těmito časnými věcmi budem se tak těžce obtěžo-
 vati! Ó, dokavadž tak dlúho své mysli statečně k Bohu nevzdvihneme!
 Ó, kterak tak dlúho netbáme péče a své spasenie miery! Ó, rozpo-
 meňme se, kterak nám ráčil jest mnoho dáti v té obojí svátosti, děkujme
 jemu a chvalme jeho z toho netoliko skrze vieru, ale i skrze skutky,
 1845 abychme budúcie radosti *dosáhli* skrze milost Pána Jezu Krista!“ Opět
 týž svatý na Čtenie svatého Matěje v kázani nravném čtvrtém takto die:
 „Mniž, chceš-li, žeť tvój horlivý hněv jestiť ukrutná zvěř, a cožť jiní lva
 okrocují, tak ty se sám v své ukrutnosti ukroť a buď tichý a trpělivý. Ej,
 ta zvěř těžké zuby má i hnáty, neukrotíš-li jie, ovšem zahyneš; aniž tak
 1850 lev ani had ani který črvek móż třeva rozkúsnúti, jakožto horlivý hněv
 železnými nehty vzdy trhaje, neb netolikoť samému tělu škodí, | ale B 180r
 duši zdravie porušuje a zžieřě a kúsá všecknu ctnost a nestatečna činí
 člověka ke všemu, neb kdyby měl kto v třevách črvy, nemohl by dobře
 oddýchati pro bolest, anoť by se vnitř všeccko kazilo od těch črvov; tak
 1855 jest ukrutná a veliká zvěř náš ukrutný hněv, žeť všeccko dobré na duši
 zkazí, žeť nic dobrého nemož činiti; protož kterakž od té ukrutné zvěři
 můžem vysvobozeni býti a té škody? Zajisté ač budem píti to, ješto
 móż umořiti vnitřnie nášě črvy a hady. Ale dieš: „Kteraké jest to pitie,
 ješto má takovú moc?“ Tot’ jest krév Pána Jezu Krysta dóstojná, bude-li
 1860 dobrú vólí přijímána, tak bude moci všeccky nemoci uhasiti tuto, a Bo-
 žieho Písma plné poslúchanie a almužna, tiem vším mohúť se umořiti
 všeccky na duši nemoci.“ Opět v jiném svém kázani svatý Jan Zlatoustý
 takto die: „Pověz mi, kdyby kto tě chtěl vésti na krásnú sien a chtělť by
 ukázati krále sedícíeho na svém tróně, i zdaliť by chtěl radějí jíti na
 1865 tržiště, dřéve nežliť by toho krále ohlédal, radějí by chtěl to, co divného
 jest a neznámého, viděti, ač koli nic by jemu z toho nepřišlo. Ale tuto
 u tohoto stola, v této obojí točížto svátosti, jestiť duchovní ohen, jenž

1838 Pomněme] Pomni^{me} *písmo* e *vloženo interlineárně se znaménkem vsuvky* 1845 dosáhli] dohli 1846 týž svatý] *na levém okraji připsáno* Swatý Ján zla|touřtý/ 1849 i hnáty] yhnáti *litera* i *přepsána na y* 1852 všecknu] *wfleckn' písmo* v *vepsáno se znaménkem vsuvky* 1857 škody] zkody *písmo* z *přepsáno na f* 1862 kázani] *kazaný* 1863 vésti] *vě|fti psáno se „zavřeným“ v*

1847 *Srov.* Joannes Chrysostomus, Homiliae in Matthaem, Homilia IV, 9, MPG 57, col. 50. *Srov.* Iacobellus, o. c., fol. 132r. 1863 *Srov.* Joannes Chrysostomus, Homiliae in Matthaem, Homilia VII, 6, MPG 57, col. 79. *Srov.* Iacobellus, o. c., fol. 132r-v.

pochází v pokorná srdce; a ty pak, nechaj tohoto posvátného stolu
velebného králového, raději běžíš na rynek a po ulicích, aby se snad
prázdným ženám díval a jich zle požádal; a s příkladným životem Pána 1870
Krista opúštieš tuto a potupuješ viděti a tu se klaněti a tu s ním
hodovati. Toť podlé studnice sedí, netoliko Samaritáncě samé mluvě,
ale všemu městu, a snad i nyní samé Samaritáncě mluví, ano i nyní
nižádný při něm nestojí, nižádný s ním o svém spasení nerozmlývá, než 1875
mnozí samými těly sú před ním, ale srdcem jsú daleko od něho, a druzí
ani tělem jsú tu při něm, avšak on neodchází od té studnice a čeká nás,
bychme k němu i k jeho živé studnici přišli, a prosí od nás jakožto od
Samaritánky pítí ne vody, ale svatý a čistý život, nebť svatým svaté vě-
ci dává, aniž nám vodu těleštnú dává z této studnice, to jest z této svá-
tosti celé, ale dává nám z nie živú svú svatú krev, a že to, ač koli jest 1880
památka jeho smrti, avšak život duši dává. A ty pak necháš a opúštieš
studnici živé krve Božie a hrozného kalicha posvátného netbáš pítí a ra-
dějí se běřeš k studnici d'ábelské a k množství hřiechův, aby s libostí
pohleděl na prázdnu ženu neb některú jinú, aby jejie krásy požádal
a v tom se kochal, a tak Boží kalich posvátný zamietáš a z toho u velikú 1885
nebezpečnost duše své podstupuješ.“ Toť řeč svatého Jana Zlatoustého,
kterúžto řečí napomíná věrné křesťany, aby rádi pokorným srdcem pili
krev Boží z kalichu posvátně pod způsobú vinnú. Protož, milý Pane
Bože, račižto svým věrným vysvoboditi k spasení, nebť jest v tom du-
šiem věrným veliký prospěch. Amen, milý Bože, rač to dáti. Amen. 1890
A takť jest konec tomu všemu o Boží krvi. Amen.

1875 před ním] předným 1878 pítí] pýty 1890 dáti] daty 1891 A...Amen] *Poslední věta je zřej-
mě písařským kolofónem, a tak nepatří do Jakoubkova textu. Vzhledem k tomu, že je dochován
pouze jediný rukopis díla, nelze o tom rozhodnout s naprostou jistotou.*; konec] konec; o...krvi]
slova obožý krwy podtržena žlutě